

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETO
TEISĖS FILOSOFIJOS KATEDRA

JULIJA NIKITINAITĖ

**VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TEISINIO REGULIAVIMO
VEIKSMINGUMAS**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
prof. dr. Vytautas Šlapkauskas

VILNIUS, 2008

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETO
TEISĖS FILOSOFIJOS KATEDRA

**VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TEISINIO REGULIAVIMO
VEIKSMINGUMAS**

Teisės ir valdymo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 62101S112

Vadovas

prof. dr. Vytautas Šlapkauskas

Recenzentas

Atliko

stud.
2008 12 17

J. Nikitinaitė

VILNIUS, 2008

TURINYS

IVADAS	6
I. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ IR JŲ TEISINIO REGULIAVIMO VEIKSMINGUMO SAMPRATOS	9
1.1. Viešųjų pirkimų samprata	9
1.2. Viešųjų pirkimų principai	13
1.3. Teisės formaliojo ir socialinio veiksmingumo sampratos	17
II. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TEISINIO REGLAMENTAVIMO LIETUVOJE BRUOŽAI ..	20
2.1. Viešųjų pirkimų etapų teisinis reglamentavimas	20
2.2. Perkančiųjų organizacijų teisės ir pareigos	25
2.3. Tiekėjų teisės ir pareigos	32
III. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TEISINIO REGULIAVIMO VEIKSMINGUMO PROBLEMOS	35
3.1. Pirkimų planavimo ir pirkimo būdo pasirinkimo teisinio reguliavimo veiksmingumas	36
3.2. Pirkimo sąlygų rengimo teisinio reguliavimo veiksmingumas	38
3.3. Tiekėjų ir jų pasiūlymų vertinimo teisinio reguliavimo veiksmingumas	43
3.4. Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo teisinio reguliavimo veiksmingumas	46
3.5. Viešųjų pirkimų efektyvumo ir teisinio reglamentavimo veiksmingumo didinimo galimybės, juos perkeltiant į elektroninę terpę	48
3.6. „Socialinių“ pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumas	50
3.7. Viešųjų pirkimų priežiūrą ir kontrolę atliekančių institucijų įtaka viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumui	53
IŠVADOS	59
PASIŪLYMAI	62
LITERATŪRA	64
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS	71
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	73
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	75
PRIEDAI	77

PRIEDAI

1.	Viešųjų pirkimų apimčių pokyčiai, vertinant juos pagal išleistas lėšas	77
2.	Pasiūlymų vertinimo kriterijai 2006-2007 metais	78
	Opiausios problemos, su kuriomis susiduria verslas dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose	78
3.	Skelbimai apie sutarties sudarymą pagal pirkimo būdą	79
4.	Nustatyti dažniausi perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai	80
5.	Pagrindiniai viešųjų pirkimų etapai ir procedūros	81
6.	Apklausa anketa	82
7.	Viešųjų pirkimų procesus palengvintų	84
8.	Perkančiųjų organizacijų galimos funkcijos vykdant elektroninius viešuosius pirkimus	85
9.	Pirkimo šablonai vykdant elektroninius viešuosius pirkimus	86
10.	Kvalifikacinio klausimyno nustatymas vykdant elektroninius viešuosius pirkimus	87
	Perkančiosios organizacijos sukurtas kvalifikacinis klausimynas	87

PAVEIKSLAI

1.	Apklaustų respondentų veiklos viešųjų pirkimų srityje trukmė	35
2.	Perkančiųjų organizacijų pajėgumai viešiesiems pirkimams vykdyti	36
3.	Problemos, su kuriomis susiduriama skaičiuojant numatomo pirkimo vertę	37
4.	Sudėtingiausi viešųjų pirkimų etapai	41
5.	Kaip vertinate viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus?	41
6.	Problemos, su kuriomis susiduriama rengiant technines specifikacijas ir pirkimo dokumentus	42
7.	Vykdamat viešuosius pirkimus labiausiai trūksta	43
8.	Viešųjų pirkimų tarnybos 2008 m. I-III ketv. perkančiosioms organizacijoms taikytos sankcijos nustačius viešųjų pirkimų pažeidimus	54
9.	Viešųjų pirkimų tarnybos skirtos nuobaudos perkančiosioms organizacijoms išnagrinėjus administracinių pažeidimų bylas 2008 m. I-III ketv.	55

IVADAS

Pastaraisiais metais viešiesiems pirkimams skiriama vis daug dėmesio, kai kurie jų visuomenės informavimo priemonėse aptarinėjami labai plačiai, neretai suteikiant net politinį atspalvį. Teisingumo ministerijos lengvųjų automobilių viešasis pirkimas sulaukė ne tik žiniasklaidos, bet ir Specialiųjų tyrimų tarnybos dėmesio¹. Įtarimai sukūrus galimai specialias konkurso sąlygas, palankias tik jį laimėjusiam tiekėjui, buvo pareikšti ministerijos sekretoriui². Šiais metais daug dėmesio sulaukė Kauno arenos statybos konkursas³. Viešojo pirkimo konkurso nelaimėję tiekėjai teigė, kad konkursas vyko nesąžiningai, kad konkurse nurodytų įrenginių specifikacija „pritaikyta“ konkrečiau gamintojo produkcijai, o laimėjęs tiekėjas ne tik pasiūlė neįprastai mažą kainą skelbtoms darbų apimtims, bet ir neatitiko kvalifikacinių reikalavimų. Žiniasklaidoje nuolat aptarinėjami ir sveikatos apsaugos sistemos institucijų viešieji pirkimai, pavyzdžiui: medicinos pagalbos automobilių pirkimas, kai, anot žurnalistų, nustatomi tokie transporto priemonių reikalavimai, kurie neturi įtakos pacientų pervežimui, o juos atitinka vos keletas konkrečių gamintojų ir tuo iki minimumo sumažina galimų tiekėjų skaičių⁴. Vaistų pirkimo konkursais domėjosi ir parlamentarai, ir Prezidentūra, kuri dėl to kreipėsi į Specialiųjų tyrimų tarnybą. 2007 metais centralizuotai perkamiems vaistams išleista per 130 mln. Lt, apie 80 procentų vaistų sąrašo yra monopolinių gamintojų, tačiau vaistai perkami ne tiesiogiai iš gamintojų, bet per tarpininkus. Parlamento A. Matulo nuomone, jeigu konkursas būtų skelbiamas vaistų tiekimo paslaugai, o ne konkrečiam vaistui, atsirastų normali konkurencija.⁵

Didėjant valstybės ir savivaldybių biudžetams, gaunant Europos Sąjungos finansinę paramą, vis daugiau lėšų tenka viešiesiems pirkimams. 2006 metais viešųjų pirkimų suma buvo 7 481 785,00 tūkst. Lt, 2007 metais – 9 507 355,46 tūkst. Lt. (neįskaitant klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų pirkimų taikant įprastą komercinę praktiką ir komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastintų pirkimų vertės) (1 priedo 1 pav.). Plečiasi ir perkančiųjų organizacijų sąrašas, nes daugumas pareiškėjų gauti Europos Sąjungos paramą tampa perkančiosiomis organizacijomis ir pirkimus privalo vykdyti vadovaudamasis Viešųjų pirkimų įstatymu. Šiame kontekste, siekiant gerų rezultatų viešųjų pirkimų politikoje ir praktikoje, nemažas vaidmuo tenka institucijoms, atsakingoms už viešuosius

¹ Teisingumo ministerija galimai pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymą // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=16451014> [žiūrėta 2008 03 26].

² Sinkevičius D. STT pareiškė įtarimus Teisingumo ministerijos sekretoriui ir aukštam valdininkui // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=15171988> [žiūrėta 2008 03 26].

³ Kučinskaitė K. Kauno arena kvepia afėra // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=18194310> [žiūrėta 2008 08 19]

⁴ Simonavičius G. Greitosios automobilių konkursui – įtarimai neskaidrumu // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=14335006> [žiūrėta 2007 09 11].

⁵ Vireliūnaitė L. Vaistų konkursai – lengva proga pralobti // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=16011251> [žiūrėta 2008 02 19].

pirkimus. Lietuvos Respublikos ūkio ministerija formuoja viešųjų pirkimų politiką, t.y. rengia teisės aktus bei atstovauja Europos Komisijos viešųjų pirkimų patariamojo komiteto darbe. Už viešųjų pirkimų politikos įgyvendinimą atsako Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Pagrindinius viešųjų pirkimų tikslus galima būtų suskirstyti į kelias kryptis⁶: viešųjų pirkimų skaidrumo ir efektyvumo didinimas, antra – kitų ekonominių ir aplinkosauginių tikslų siekimas.

Transparency International atlikti tyrimai rodo, kad viešieji pirkimai priklauso padidintos rizikos sričiai⁷. Net trečdalis iš 98 apklaustų įmonių mano, kad viešųjų pirkimų sąlygos yra pritaikomos proteguojamoms įmonėms. 40% įmonių mano, kad dažnai viešųjų pirkimų konkursų laimėtojai būna aiškūs iš anksto. 42% apklaustų įmonių mano, kad viešųjų pirkimų konkursų nugalėtojai Lietuvoje nustatomi pagal žemiausią pasiūlytą kainą, neatsižvelgiant į produkto ir paslaugos kokybę. 34% apklaustų įmonių mano, kad dalyvavimo sąlygos ir kvalifikaciniai kriterijai, nurodyti pirkimo dokumentuose, dažnai būna nepagrįsti ir iš anksto eliminuojantys daugumą potencialių tiekėjų. Kaip vieną iš problemų apklausoje dalyvaujančios įmonės įvardino ir tai, kad sudėtinga operatyviai gauti informaciją apie Lietuvoje vykstančius viešųjų pirkimų konkursus.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes buvo suformuluotas baigiamojo darbo tikslas bei uždaviniai užsibrėžtam tikslui pasiekti.

Baigiamojo darbo tikslas – atskleisti viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo Lietuvoje veiksmingumą: nustatyti trūkumus, rizikingas sritis ir, atsižvelgiant į viešųjų pirkimų principus ir tikslus, pasiūlyti sprendimų variantus kylančioms problemoms spręsti. **Tyrimo objektas** – viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas Lietuvoje.

Uždaviniai baigiamojo darbo tikslui pasiekti:

- ✓ Išnagrinėti viešųjų pirkimų sampratą;
- ✓ Išnagrinėti teisės formaliojo ir socialinio veiksmingumo sampratas;
- ✓ Išnagrinėti nacionalinę norminę bazę, reglamentuojančią viešuosius pirkimus;
- ✓ Išnagrinėti perkančiųjų organizacijų požiūrį į viešuosius pirkimus Lietuvoje reglamentuojančius teisės aktus;
- ✓ Išnagrinėti atskirų viešųjų pirkimų etapų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

Užsibrėžtiems tikslams pasiekti, darbe naudoju tokius **tyrimo metodus**: informacijos rinkimo - dokumentų analizės, statistinį, istorinį, lyginamąjį, loginį. Autorė nagrinėjo viešuosius pirkimus

⁶ Ūkio ministerijos sekretorės Alinos Mačiūlytės pranešimas LR ūkio ministerijoje vykusioje konferencijoje "Viešųjų pirkimų raida Lietuvoje ir kitose šalyse" // http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/dokum/Pranesimas%2006-12-19-3.doc [žiūrėta 2007-07-09].

⁷ Transparency International Lietuvos skyriaus apklausos rezultatai "12 įžvalgų apie viešuosius pirkimus Lietuvoje" // http://www.transparency.lt/new/images/vp_spaudos_konf.pdf [žiūrėta 2007-07-05].

reglamentuojančius Lietuvos Respublikos įstatymus, poįstatyminius teisės aktus, taip pat Lietuvoje susiformavusią teismų praktiką viešųjų pirkimų klausimais. Nagrinėjant teisės vadovėlius, buvo kreipiamas dėmesys į teisės veiksmingumo sampratą, teisės veiksmingumui įtakos turinčias sąlygas ir veiksnius. Naudojant statistinį metodą, autorė nagrinėjo ne tik įvairių visuomeninių tyrimų statistinius duomenis, bet ir pati įvairiais pjūviais analizavo informaciją apie viešuosius pirkimus. Atliktos analizės tikslas – išsiaiškinti viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą, galimas rizikingas sritis.

Pasirinkta tema manau yra aktuali tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriu, nes darbe daug dėmesio skirta viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo pasikeitimams 2008 09 15 įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams ir papildymams. Nuosekliai nagrinėti atskiri viešųjų pirkimų etapai, jų teisinio reguliavimo veiksmingumas bei iškylančios problemos. Taip pat skirtas dėmesys viešųjų pirkimų efektyvumo didinimo klausimui, nagrinėjant viešųjų pirkimų perkėlimą į elektroninę terpę. Nuošaly nepalikti ir „socialiai“ pirkimai. Autorė nagrinėjo neefektyvių šių pirkimų priežastis ir jų efektyvumo didinimo galimybes.

Hipotezė: viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo liberalizavimas, siekiant procedūrų lankstumo, sudaro galimybes piktnaudžiauti viešuosiuose pirkimuose.

Darbo struktūra: darbą sudaro įvadas, trys skyriai, išvados ir pasiūlymai, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, anotacija lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas bei priedai. Pirmoje dalyje išnagrinėta literatūra, susijusi su viešųjų pirkimų samprata, detaliam išnagrinėti viešųjų pirkimų principai bei atskleista teisinio veiksmingumo samprata. Antroje dalyje išnagrinėti viešuosius pirkimus reguliuojantys teisės aktai. Taip pat buvo skirtas dėmesys atskiriems viešųjų pirkimų etapams, jų teisinio reguliavimo ypatumams, perkančiųjų organizacijų bei tiekėjų teisėms ir pareigoms. Trečioje dalyje, remiantis autorės atlikta perkančiųjų organizacijų apklausa, kitų institucijų atliktų nuomonių apklausų analize bei Lietuvoje susiformavusia teismine praktika, nagrinėta atskirų viešųjų pirkimų etapų teisinio reguliavimo veiksmingumas, rizikingos sritys bei iš to suformuluotos išvados bei pasiūlymai.

I. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ IR JŲ TEISINIO REGULIAVIMO VEIKSMINGUMO SAMPRATOS

1.1. Viešųjų pirkimų samprata

Viešojo pirkimo sąvoką apibrėžia Viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 29 p.: tai - *perkančiosios organizacijos atliekamas ir Viešųjų pirkimų įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį*⁸. Iš šios sąvokos darytina išvada, kad viešaisiais pirkimais laikytini tik tie pirkimai, kuriuos atlieka organizacijos, atitinkančios perkančiosios organizacijos sąvoką. Praktikoje neretai susiduriama su klaidinga nuomone, kai perkančiosios organizacijos sąvoka suprantama labai siaurai ir jomis laikomos tik valstybės ar savivaldybės institucijos, pvz. ministerijos, valstybinės švietimo įstaigos, valstybinės sveikatos priežiūros įstaigos, teisėsaugos institucijos ir pan. Siekdami išsiaiškinti perkančiosios organizacijos sąvoką, plačiau panagrinėsime Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnį, kuriame yra apibrėžta perkančiosios organizacijos sąvoka, tai:

1. Valstybės ar savivaldybės valdymo institucija.
2. Viešasis ar privatusis juridinis asmuo, kuris atitinka Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytas sąlygas.
3. 1 punkte nurodytų institucijų ir (ar) 2 punkte nurodytų viešųjų ar privačiųjų juridinių asmenų asociacija.
4. Viešųjų pirkimų įstatyme nurodytos perkančiosios įmonės, veikiančios vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje⁹.

Viešųjų pirkimų įstatymo paskirtis – apsaugoti viešųjų pirkimų proceso dalyvių santykius ir nedetalizuoja valstybės ar savivaldybės valdymo institucijos sąvokos. Apibrėžiant valstybės ar savivaldybės valdymo instituciją reikėtų vadovautis Civiliniu kodeksu (toliau – CK). CK 2.36 straipsnis nustato, kad valstybė ir savivaldybės įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per atitinkamas valstybės ir savivaldybių valdymo institucijas¹⁰. Vadinasi, jeigu institucija iš valstybės ar savivaldybių gauna civilines teises ir prisiima pareigas, ji besąlygiškai tampa perkančiąja organizacija Viešųjų pirkimų įstatymo prasme.

⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 29 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

¹⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas 2.36 str., // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262; 2000, Nr.77 (atitaisymas); 2000, (atitaisymas); 2000, Nr.82 (atitaisymas).

Perkančiąja organizacija taip pat tampa viešasis ar privatus juridinis asmuo, jeigu visa jo veikla arba jos dalis skirta specialiai viešiesiems interesams tenkinti ir atitinka bent vieną nurodytą sąlygą. Viešųjų interesų tenkinimas turėtų būti suprantamas plačiąja prasme, nes jis gali pasireikšti ir netiesiogiai. Pavyzdžiui, siekiant konkrečių viešųjų interesų tenkinimo, juridiniam asmeniui veikti suteikiamos išskirtinės sąlygos.

Tai, kad juridinis asmuo įgyja perkančiosios organizacijos statusą, įtakoja ir finansavimo bei juridinio asmens kontrolės sąlygos. Jeigu juridinio asmens veikla yra daugiau kaip 50 procentų finansuojama iš valstybės ar savivaldybių biudžetų arba kitų valstybės ar savivaldybių fondų lėšų – toks juridinis asmuo tampa perkančiąja organizacija¹¹. Finansavimo sąlyga nėra siejama su nuolatiniu finansavimo pobūdžiu, todėl juridiniai asmenys, gaunantys lėšų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų arba kitų valstybės ar savivaldybių fondų lėšų, turėtų įvertinti, ar šis finansavimas neįtakos jų tapimo perkančiąja organizacija ir neatskiriamai kartu su tuo atsirandančią pareigą prekes, paslaugas, darbus įsigyti vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, o nevykdant šios pareigos – užsitraukti neigiamas sankcijas.

Šiuo klausimu reikėtų atsižvelgti į Europos Teisingumo Teismo sprendimus. Teismas yra išaiškinęs (Byla Nr. C – 380/98), kad labiausiai tinkamas periodas finansavimui apskaičiuoti yra tie biudžetiniai metai, kuriais pradedami pirkimai¹².

Atsižvelgiant į tai, kai vertinamas organizacijos finansavimas, reiktų vadovautis tais skaičiais (preliminariais), kokie yra žinomi biudžetinių metų pradžioje. Jeigu organizacija, įvertinusi gautą finansavimą iš valstybės ar savivaldybių biudžetų arba kitų valstybės ar savivaldybių fondų lėšų, tampa perkančiąja, visus pirkimus tais biudžetiniais metais ji privalo atlikti vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis. Jeigu kitais biudžetiniais metais iš valstybės ar savivaldybių biudžetų arba kitų valstybės ar savivaldybių fondų lėšų nebegauna, organizacija nebėra laikoma perkančiąja organizacija. Tačiau šiuo atveju, pirkimus, kuriuos pradėjo kaip perkančioji organizacija, t.y. vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymu, ji privalės ir baigti pagal pradėtas procedūras.

Nemažai klausimų kyla, kai gaunama parama iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų – kaip atlikti pirkimus už šias lėšas? Šios lėšos taip pat laikytinos „valstybės ar savivaldybių biudžetų arba kitų valstybės ar savivaldybių fondų lėšomis“¹³. Taigi, jeigu subjektas gavo paramą iš Europos sąjungos struktūrinių fondų, ir šios lėšos sudaro daugiau kaip 50 procentų finansavimo, bei subjekto

---

¹¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 str. 2 d. 1 p. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

¹² Informacinis biuletenis 2005, Nr.3(16) // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [žiūrėta 2008-10-01].

¹³ Informacinis biuletenis 2005, Nr.3(16) // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [žiūrėta 2008-10-01].

veikla skirta viešiesiems interesams tenkinti, tai toks subjektas taip pat bus laikomas perkančiąja organizacija.

Finansavimas taip pat nėra siejamas ir su konkrečios veiklos finansavimu. Atsižvelgiant į tai, būtina įvertinti visas veiklos sritis. Jeigu pagal Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytas sąlygas organizacija yra perkančiąja, visus savo atliekamus pirkimus ji privalo atlikti vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymu.

Jeigu juridinis asmuo yra kontroliuojamas (valdomas) valstybės ar savivaldybių institucijų arba kitų organizacijų, kurios laikomos perkančiosiomis organizacijomis pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, toks juridinis asmuo taip pat bus pripažįstamas perkančiąja organizacija¹⁴.

Dar viena sąlyga, lemianti juridinio asmens pripažinimą perkančiąja organizacija, – tai galimybė įtakoti juridinio asmens valdymą. Jeigu juridinis asmuo turi administraciją, valdymo ar priežiūros padalinį, kurio daugiau kaip pusė narių yra skiriami valstybės ar savivaldybių institucijų arba šioje dalyje nurodytų viešųjų ar privačiųjų juridinių asmenų, jis taip pat tampa perkančiąja organizacija¹⁵.

Praktiškai daugiausia problemų ir neaiškumų kyla tada, kai juridinis asmuo turi priimti sprendimą, ar jis yra perkančioji organizacija pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Tai susiję su dviem pagrindiniais klausimais:

- 1) ar interesus reikia priskirti viešiesiems ir
- 2) kaip teisingai išaiškinti finansavimo sąvoką?

Viešieji interesai turėtų būti suvokiami plačiuoju požiūriu, nes visuomenė turi įvairių socialinių interesų valstybės politiniame gyvenime, sveikatos priežiūros srityje, švietimo srityje ir t.t., o valstybė turi pareigą kurti sąlygas tinkamai įgyvendinti visuomenės interesus. To siekdama valstybė teikia viešąsias paslaugas, jas administruoja arba kitaip užtikrina tokių paslaugų suteikimą¹⁶. Kriterijai, kurie apibrėžia nekomercinio ir nepramoninio pobūdžio viešuosius interesus išvestini ir iš Europos Teisingumo Teismo praktikos. Sprendžiant apie subjekto atitikimą perkančiosios organizacijos apibrėžimui atsižvelgiama į tai, ar subjektas veikia konkurencinėje aplinkoje su privačiomis įmonėmis, ar valstybė paprastai pati pasirenka tenkinti tokius poreikius, kuriuos tenkina subjektas, ar subjektas yra pelno siekiantis ir kt.¹⁷

---

¹⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 str. 2 d. 2 p. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

¹⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 str. 2 d. 3 p. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

¹⁶ Informacinis biuletenis 2005, Nr.3(16) // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [žiūrėta 2008-10-01].

¹⁷ Informacinis biuletenis 2005, Nr.3(16) // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [žiūrėta 2008-10-01].

Perkančiąsias organizacijas grupuoti galima pagal įvairius požymius, kurie lemtų viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų taikymą. Tai svarbu nagrinėjant viešuosius pirkimus, jų teisinį reguliavimą, jo veiksmingumą. Pagal veiklos sritis perkančiąsias organizacijas galima būtų skirstyti į klasikinio sektoriaus ir komunalinio sektoriaus perkančiąsias organizacijas. Iki naujojo Viešųjų pirkimų įstatymo įsigaliojimo (2008-09-15), komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms buvo nustatyta daug liberalesnė viešųjų pirkimų vykdymo tvarka, t.y. supaprastintus pirkimus atlikdavo pagal savo supaprastintų pirkimų taisykles, pačios pirkimų procedūros buvo daug paprastesnės nei skirtos klasikinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms. Be to, komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų tarptautinių pirkimų vertės ribos yra aukštesnės nei klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų. Įsigaliojus naujam Viešųjų pirkimų įstatymui daug dėmesio skirta klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų atliekamų viešųjų pirkimų liberalizavimui. Taigi ir klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos, kurios pirkimus vykdo po 2008-09-15, taiko jau liberalesnes viešųjų pirkimų procedūras. Jos viešuosius pirkimus atliks pagal savo pasitvirtintas ir Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje paskelbtas supaprastintų pirkimų taisykles.

Komunalinio sektoriaus perkančiąsias organizacijas galima būtų skirstyti pagal tai, su kokia veikla yra susijęs viešasis pirkimas: ar susijęs su veikla, apibrėžta Viešųjų pirkimų įstatyme, ar kita veikla. Tai lemia komunalinio sektoriaus organizacijų atliekamų pirkimų skirtingą reglamentavimą.

Klasikinio sektoriaus perkančiąsias organizacijas galima būtų skirstyti pagal tai, ar jos yra įtrauktos į centrinio valstybinio administravimo sistemai priklausančių perkančiųjų organizacijų sąrašą, kurį sudaro Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu įgaliota Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, ar nepriklauso. Tai lemia, kokias tarptautinio pirkimo vertės ribas taikys klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos.

Viešųjų pirkimų procese dalyvauja ne tik perkančiosios organizacijos, bet ir tiekėjai, kuriuos, nagrinėjant viešųjų pirkimų temą, autoriai neretai nepagrįstai pamiršta. Tiekėjai viešųjų pirkimų įstatymo yra skirstomi į kandidatus ir dalyvius. Toks skirstymas lemia jų skirtingas teises ir pareigas.

Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnyje yra apibrėžtos dalyvio ir kandidato sąvokos. Dalyvis – pasiūlymą pateikęs tiekėjas. Kandidatas – tiekėjas, siekiantis būti pakviestas dalyvauti ribotame konkurse, derybose ar konkurenciniame dialoge. Kandidatai dalyviais tampa po kvalifikacinės

atrankos, kai perkančioji organizacija pagal jos nustatytas pirkimo procedūras atranka kandidatus, kuriuos pakvies dalyvauti tolesnėse viešojo pirkimo procedūrose¹⁸.

Viešųjų pirkimų procese taip pat dalyvauja Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos vyriausybės bei institucijos, kurioms teisės aktai suteikė teisę kontroliuoti viešuosius pirkimus.

1.2. Viešųjų pirkimų principai

Nagrinėjant teisės paskirtį ir veiksmingumą, svarbu teisingai suprasti, kokia buvo tikroji įstatymo leidėjo pozicija jį priimant. Įprastai įstatymo leidėjas savo poziciją išreiškia formuluodamas principus ir bendras taisykles, kurios bus privalomos konkrečios teisės normos reguliuojamų teisinių santykių dalyviams.

Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnis nustato pagrindinius viešųjų pirkimų **principus**. Perkančiosios organizacijos, atlikdamos viešojo pirkimo procedūras ir nustatydamos laimėtoją, užtikrina, kad būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų¹⁹. Žodis *principas* išvertus iš lotynų kalbos reiškia „pagrindas, pagrindinis šaltinis, pagrindinis teiginys; idėja, kuria vadovaujamasi, požiūris į ką nors; pagrindinė elgesio, veikimo taisyklė arba norma“²⁰. Taigi, Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje įtvirtinti principai yra pagrindinės taisyklės, kurių privalu laikytis vykdant viešuosius pirkimus. Viešųjų pirkimų principų pažeidimas yra svarbus vertinant viešųjų pirkimų procedūras. Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintų principų pažeidimas, neabejotinai reiškia imperatyvių teisės normų pažeidimą²¹. Perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų principų privalo laikytis visame viešųjų pirkimų procese: renkantis pirkimo būdą, rengiant techninę specifikaciją, pirkimo dokumentus, juos teikiant ar aiškinant tiekėjams, vertinant tiekėjų minimalius kvalifikacijos reikalavimus, vertinant tiekėjų pateiktus pasiūlymus ir nustatant laimėtoją.

---

¹⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 14 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

¹⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

²⁰ Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Mintis, 1969. P. 617.

²¹ Lietuvos aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovų UAB „Sigma Telas“ ir UAB „A. Žilinskio ir Ko“ (buvusio A. Žilinskio ir Ko KŪB) ieškinį atsakovams AB „Rytų skirstomieji tinklai“ ir UAB „Fima“ dėl viešojo pirkimo komisijos sprendimo panaikinimo, byla Nr. 3K-3-416/2005.

Lygiateisiškumo principas reiškia, kad perkančioji organizacija visiems tiekėjams turi sudaryti lygias teises dalyvauti viešajame pirkime²². Vienodas sąlygas dalyvauti pirkime ir teikti pasiūlymą turi turėti tiek juridiniai, tiek fiziniai asmenys, tiek Lietuvoje, tiek užsienyje registruoti tiekėjai. Tai sudarytų palankias sąlygas tiekėjų konkurencijai ir galimybes perkančiajai organizacijai gauti kuo naudingesnių jai pasiūlymų. Perkančioji organizacija visų tiekėjų atžvilgiu vienodai aiškina ir taiko pirkimo sąlygas. Lygiateisiškumo siekiama ir Viešųjų pirkimų įstatyme nustatant perkančiosioms organizacijoms tvarką, reglamentuojančią pirkimo sąlygų keitimą, pirkimo dokumentų paaiškinimą. Perkančioji organizacija atsakydama į tiekėjų paklausimus dėl pirkimo sąlygų paaiškinimo, kartu siunčia atsakymą ir tiekėjams, kurie pirkimo sąlygas yra pasiėmę/pasiims, tačiau nenurodo iš ko yra gautas paklausimas²³. Siekiant išvengti galimų perkančiųjų organizacijų piktnaudžiavimų vykdant pirkimus ir užtikrinti lygiateisiškumo principo įgyvendinimą, pirkimo sąlygas galima keisti tik Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka ir tik iki galutinės vokų su pasiūlymais pateikimo datos. Tolesnėse pirkimo procedūrose perkančioji organizacija privalo vadovautis jos iš anksto paskelbtomis pirkimo sąlygomis ir negali jomis manipuliuoti kai po vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros pamato tiekėjų pasiūlymų turinį.

Nediskriminavimo principas reiškia, kad tiekėjai negali būti diskriminuojami, kai perkančioji organizacija priima sprendimus dėl viešųjų pirkimų. Perkančiosios organizacijos rengiamos pirkimo sąlygos, nustatomi minimalūs tiekėjų kvalifikaciniai reikalavimai turi būti pagrįsti, proporcingi pirkimo objektui ir negali diskriminuoti tiekėjų. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymą perkančioji organizacija turi teisę nustatyti tik minimalius tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus, tuo ir siekiama, kad tokie reikalavimai dirbtinai neribotų konkurencijos, o perkančioji organizacija galėtų įsitikinti, jog tiekėjas bus pajėgus įvykdyti sutartį. Labai svarbu, kad tokie reikalavimai būtų pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, tikslūs ir aiškūs. Konkurenciją dirbtinai riboja pernelyg aukšti arba specifiniai, neadekvatūs pirkimo pobūdžiui ar neproporcingi jo sąlygoms reikalavimai, kurie atima galimybę pirkime dalyvauti sutartį gebantiems įvykdyti kandidatams ar dalyviams. Jeigu perkančioji organizacija nustato aukštus arba pernelyg specifinius reikalavimus, jie pateisinami tik tokiu atveju, kai pateikiamas *įtikinamas tokių reikalavimų nustatymo pagrindimas*²⁴. Pavyzdžiui, Kauno miesto savivaldybė pirko teisinių konsultacijų paslaugas ir pirkimo dokumentuose tarp minimalių tiekėjo kvalifikacinių reikalavimų nustatė tokį reikalavimą „per

²² Jakštas V., Jovaišas K. Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų įstatymo komentaras. „Verslo ir komercinė teisė“. Vilnius: K. Jovaišo Pl. „Teisės institutas“, 2004. P. 31.

²³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 27 str. 3 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

²⁴ Lietuvos Apeliacinio teismo byla pagal ieškovo UAB „Observis“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl diskriminacinių ir konkurenciją ribojančių sąlygų panaikinimo, byla Nr. 2A-389/2007.

pastaruosius 3 metus arba per laiką nuo tiekėjo įregistravimo dienos, jeigu veiklą vykdė trumpiau negu 3 metus, būti įvykdžiusiam sutartis, teikiant teisinės konsultacines paslaugas dėl valstybės ir savivaldybių institucijų, rengiant sėkmingai pasibaigusius finansinius sandorius, kurių apimtys ne mažesnės nei 100 milijonų eurų²⁵. Teismas išaiškino, kad perkančioji organizacija privalo *patikimai ir įtikinamai įrodyti* jos nustatyto kvalifikacijos reikalavimo ir kandidato ar dalyvio gebėjimo įvykdyti sutartį priešastinį ryšį, kad toks kvalifikacinis kriterijus arba jo reikšmė yra pagrįsti, adekvatūs pirkimo vertei, pirkimo objekto sudėtingumui ir specifikai, būtini siekiant užtikrinti sėkmingą paslaugų pirkimo sutarties įvykdymą, nediskriminuojantys tiekėjų ir dirbtinai neribojantys jų konkurencijos²⁶.

Skaidrumo principas reiškia, kad perkančioji organizacija negali slėpti informacijos apie atliekamus viešuosius pirkimus, pirkimų procedūras, sprendimus ir pan.²⁷ Viešųjų pirkimų įstatymas nustato atskirus atvejus ir tvarkas dėl informacijos teikimo ar paskelbimo. Pavyzdžiui, perkančiosios organizacijos viešai skelbia apie numatomą pirkimą. Tuo atveju, jeigu pirkimo dokumentuose buvo numatyta pareiga dalyviams pateikti prekių pavyzdžius, po preliminarios eilės sudarymo perkančioji organizacija privalo leisti visiems dalyviams susipažinti su pateiktais pavyzdžiais (Viešųjų pirkimų įstatymo 41 str. 4 d.). Viešųjų pirkimų įstatyme taip pat yra nustatyta, kokia informacija apie pirkimą ir atliktas pirkimo procedūras gali būti teikiama kiekvienam to paprašiusiam, ir kokia – kandidatui ar dalyviui. Perkančioji organizacija vykdydama viešuosius pirkimus privalo išlaikyti tinkamą pusiausvyrą tarp skaidrumo principo laikymosi ir Viešųjų pirkimų įstatymo 6 straipsnyje įtvirtinto konfidencialumo reikalavimo. Perkančioji organizacija, viešojo pirkimo komisija, jos nariai ar ekspertai ir kiti asmenys, nepažeisdami įstatymų reikalavimų, ypač dėl sudarytų sutarčių skelbimo ir informacijos, susijusios su jos teikimu kandidatams ir dalyviams, kaip nurodyta Viešųjų pirkimų įstatyme, negali tretiesiems asmenims atskleisti perkančiajai organizacijai pateiktos tiekėjo informacijos, kurios konfidencialumą nurodė tiekėjas²⁸. Tokią informaciją sudaro visų pirma komercinė (gamybinė) paslaptis ir konfidencialieji pasiūlymų aspektai. Praktikoje viena dažniausių ginčų tarp perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų priešastis – skirtingas šio principo interpretavimas. Nemaža dalis tiekėjų, ypač nelaimėjusių viešojo pirkimo konkurso, šį principą supranta plačiaja prasme, t.y. kad perkančiosios organizacijos laikydamosis šio principo privalo atskleisti visą

²⁵ Lietuvos Apeliacinio teismo byla pagal ieškovo UAB „Observis“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl diskriminacinių ir konkurenciją ribojančių sąlygų panaikinimo, byla Nr. 2A-389/2007.

²⁶ Lietuvos Apeliacinio teismo byla pagal ieškovo UAB „Observis“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl diskriminacinių ir konkurenciją ribojančių sąlygų panaikinimo, byla Nr. 2A-389/2007.

²⁷ Jakštas V., Jovaišas K. Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų įstatymo komentaras. „Verslo ir komercinė teisė“. Vilnius: K. Jovaišo Pl. „Teisės institutas“, 2004. P. 31.

²⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 6 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

informaciją apie vykdomus viešuosius pirkimus. Vadovaudamiesi šiuo principu tiekėjai neretai prašo perkančiųjų organizacijų suteikti informaciją apie pirkimui skirtų lėšų dydį, apie kitų tiekėjų konkursui pateiktų pasiūlymų turinį, pavyzdžiui, nurodyti konkurentų siūlomų prekių charakteristikas, markes, gamintojus ir pan. Toks platus skaidrumo principo interpretavimas gali sukurti nepalankias sąlygas perkančiosioms organizacijoms vykdant viešuosius pirkimus. Pavyzdžiui, tiekėjai žinodami pirkimui skirtų lėšų dydį, galėtų „pritempti“ savo pasiūlymų kainas iki tos sumos, kas nesudarytų galimybių perkančiajai organizacijai užtikrinti realią konkurenciją ir galimybės gauti kuo naudingesnių pasiūlymų. Skaidrumo principo kaip absoliutaus nereikia vertinti ir perkančiosioms organizacijoms nagrinėjant tiekėjų prašymus atskleisti jų konkurentų pasiūlymų turinį. Europos teisingumo teismas formuoja praktiką, kad tiekėjas, teikdamas pasiūlymą perkančiajai organizacijai, pasitiki ja ir tikisi, kad jo pasiūlyme pateikta informacija nebus skleidžiama, platinama. Todėl perkančioji organizacija, prieš priimdama sprendimą, kokią informaciją apie tiekėjų pasiūlymų turinį ji gali atskleisti, turėtų įvertinti, kokią informaciją viešinti leidžia Viešųjų pirkimų įstatymas pagal jos pasirinktas pirkimų procedūras. Perkančiosios organizacijos, siekdamos išvengti ginčų su tiekėjais, galėtų pirkimo dokumentuose pareikalauti nurodyti, kuri pasiūlymo dalis yra konfidenciali.

Abipusio pripažinimo principas reiškia, tai, kad užsienio valstybėse išduoti dokumentai turi būti pripažįstami Lietuvoje, o Lietuvoje išduoti dokumentai – turi būti pripažįstami užsienio valstybėse²⁹. Pavyzdžiui, perkančioji organizacija, nustatydamas minimalius tiekėjų kvalifikacinius reikalavimus, gali pareikalauti iš tiekėjo, kad šis įrodytų, jog laikosi kokybės vadybos, aplinkos apsaugos vadybos standartų ir pateiktų nepriklausomos įstaigos išduotą sertifikatą. Tam ji pirkimo dokumentuose turi nurodyti kokybės vadybos sistemą, pagrįstą atitinkamų Europos standartų serijomis, kurias yra sertifikavusi Europos Bendrijos teisės aktų nustatytus reikalavimus atitinkanti sertifikavimo įstaiga. Perkančioji organizacija turi pripažinti lygiaverčius sertifikatus, išduotus kitose valstybėse narėse įsisteigusiu įstaigų. Be abejo, tai palengvina tiekėjų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose ir sudaro palankias sąlygas tiekėjų konkurencijai.

Proporcingumo principas reiškia, kad perkančiosios organizacijos keliami reikalavimai tiekėjams, jų įsipareigojimams turi būti proporcingi pirkimo objektui ir pirkimo sąlygoms³⁰. Viešųjų pirkimų įstatymas reikalauja, kad perkančiosios organizacijos nustatyti minimalūs kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimai negali dirbtinai riboti konkurencijos. Jie turi būti pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, tikslūs ir aiškūs. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad perkančioji

²⁹ Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // Juristas. 2006, Nr. 11. P. 20.

³⁰ Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // Juristas. 2006, Nr. 11. P. 20.

organizacija neturi kelti didesnių reikalavimų tiekėjų kvalifikacijai, nei tai yra būtina tam, kad galėtų įsitikinti, jog tiekėjas bus pajėgus įvykdyti sutartinius įsipareigojimus.

Perkančiosioms organizacijoms laikantis lygiateisiškumo, skaidrumo, proporcingumo, nediskriminavimo ir abipusio pripažinimo principų užtikrinama konkurencija tarp tiekėjų, kas sudaro geras sąlygas perkančiosioms organizacijoms pasiekti viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų tikslų.

Viešųjų pirkimų principai svarbūs ir atliekant viešųjų pirkimų kontrolę – kontroliuojančioms institucijoms sudaro prielaidas tikrinti ne tik vykdomų ar atliktų viešųjų pirkimų atitikimą teisės aktų reikalavimams, bet ir vertinti pačių pirkimų efektyvumą. Kaip rodo atlikta analizė – daugiausia pažeidimų nustatoma būtent dėl netinkamo viešųjų pirkimų principų įgyvendinimo. Nuo 2006 metų pradžios iki 2008-09-15 jų nustatyta 94 atvejai (4 priedo 1 pav.).

1.3. Teisės formaliojo ir socialinio veiksmingumo sampratos

Iš viduramžių atėjo idėja, kad teisė turi tarnauti tam tikros faktinės padėties sukūrimui arba tam kad tam tikra faktinė padėtis atsiranda tik laikantis tam tikrų elgesio taisyklių³¹. Elgesio taisyklės išreiškiamos teisės normomis. Teisės normos yra teisinio reguliavimo priemonės³². Valstybė teisei suteikia visuotinį privalomumą ir to privalomumo garantą. Taip teisė gali tiesiogiai veikti socialinį žmonių elgesį. Kuriant ir įgyvendinant teisės normas yra reguliuojami visuomeniniai santykiai, organizuojama socialinė tvarka, siekiama žmogaus teisių ir laisvių apsaugos. Todėl nagrinėjant teisės normas yra labai svarbu suprasti, kokių tikslų buvo siekiama jas kuriant ir įgyvendinant. Tai būtina, siekiant nustatyti, ar užsibrėžti tikslai pasiekti, t.y. ar teisės normos yra veiksmingos.

Teisės veiksmingumas yra daugiaprasmė sąvoka. Be teisės teorijoje pripažįstamo skirstymo į teisinį (formalųjį) ir socialinį (turiningąjį) veiksmingumą, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad veiksmingumas gali būti suvokiamas kaip rezultatyvumas (siektų ir pasiektų rezultatų santykis) arba kaip efektyvumas (pasiektų rezultatų ir sąnaudų santykis)³³, - teigia R. Šimašius. Bendriausiu teisinio pozityvizmo požiūriu, teisės veiksmingumas yra teisės normų faktinio poveikio (rezultato) ir teisėkūros subjekto įsivaizduojamo (planuojamo) teisės normų įgyvendinamo rezultato (arba teisės

---

³¹ Šlapkauskas V. Teisės socialinės prigimties ir paskirties pilietinėje visuomenėje ryšys // Jurisprudencija. 2006, Nr. 8(86). P. 34.

³² Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000. P. 195.

³³ Šimašius R. Teisėkūra ir teisės socialinis veiksmingumas // Jurisprudencija. 2004, Nr. 54 (46). P.73.

normų paskirties santykis)³⁴. Teisės socialinis veiksmingumas – tai žmogaus teisių saugos, socialinio stabilumo laipsnis, kurį lemia visa teisinio poveikio žmonių elgesiui priemonių sistema³⁵. Socialinis teisės veiksmingumas, jeigu jis atitinka teisės adresatų lūkesčius, gali būti įvardijamas kaip teisės naudingumas³⁶. Matuojant teisės veiksmingumą ekonominiais kriterijais, teisės veiksmingumas yra tapatus teisės rezultatyvumui³⁷.

Teisės normos reguliuoja įvairių socialinių grupių santykius, derina skirtingus interesus, vieni subjektai teisės normų laikosi, nes jiems tai naudinga, kiti – nes bijo sankcijų ir priversti jų laikytis, todėl nagrinėjant veiksmingumą būtina apibrėžti kas bus vertinimo subjektas. Teisės norma gali būti naudinga mažam subjektų ratui, tačiau visiškai nenaudinga visuomenei, arba atvirkščiai – priimtina visuomenei, tačiau neparanki atskiriems subjektams. Rengiant teisės normą, svarbu rasti optimalų skirtingų interesų derinimo variantą, kas užtikrintų socialinę tvarką. Pats teisės normos egzistavimas dar nerodo, kad teisės norma yra veiksminga, nes teisės normos tikslo siekimą paprastai įtakoja daugelis veiksnių. Todėl, analizuojant teisės normos veiksmingumą, svarbu į tai atkreipti dėmesį.

Teisės normų akto veiksmingumą sumažina neplanuoti neigiami ir antriniai (teisės normų akto įgyvendinimo padariniai, kuriuos teisėkūros subjektas iš anksto numato, bet jiems nepitaria, tačiau priverstas susitaikyti kaip su neišvengiamais) rezultatai³⁸.

Teisės juridinės technikos trūkumai neretai tampa rimta kliūtimi teisės veiksmingumui³⁹. Todėl vertinant teisės normos veiksmingumą, svarbu ir tai, ar teisės normos nuoseklios, neprieštarauja viena kitai, ar nėra spragų, nesukelia dviprasmybių, nes visa tai mažina pačios teisės normos veiksmingumą.

Teisė gali būti laikoma veiksminga tik tam tikromis laiko, vietos, subjektų ir kitoms, labiau specifinėmis, aplinkybėmis. Šios problemos neišvengiamos dėl to, kad teisė pagal savo esmę yra bent tam tikru mastu universali, o tai reiškia – tam tikriems socialiniams santykiams tinkanti teisė dažnai pritaikoma ir tiems socialiniams santykiams, kuriems reguliuoti ji netinka⁴⁰.

Taigi, teisės veiksmingumas yra sąlyginis dalykas, kuris priklauso nuo to, kas buvo pasirinktas vertinimo subjektu, kokios vertinimo ribos, kokie veiksniai tuo metu galėjo įtakoti vertinimą.

³⁴ Šlapkauskas V. Teisės sociologijos pagrindai. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, P. 591.

³⁵ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000. P. 372.

³⁶ Šimašius R. Teisėkūra ir teisės socialinis veiksmingumas // Jurisprudencija. 2004, Nr. 54 (46). P.64.

³⁷ Šimašius R. Teisėkūra ir teisės socialinis veiksmingumas // Jurisprudencija. 2004, Nr. 54 (46). P.64.

³⁸ Šlapkauskas V. Teisės sociologijos pagrindai. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, P. 313-314.

³⁹ Šimašius R. Teisėkūra ir teisės socialinis veiksmingumas // Jurisprudencija. 2004, Nr. 54 (46). P.69.

⁴⁰ Šimašius R. Teisėkūra ir teisės socialinis veiksmingumas // Jurisprudencija. 2004, Nr. 54 (46). P.70.

*

Viešojo pirkimo sąvoka yra apibrėžta Viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 29 p. Tai - perkančiosios organizacijos atliekamas ir Viešųjų pirkimų įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį. Ar institucija, privatus ar juridinis asmuo vykdydami pirkimus privalo taikyti Viešųjų pirkimų įstatymą, priklauso nuo to, ar jie yra perkančioji organizacija pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Perkančiosios organizacijos statusą turi ne tik valstybės ar savivaldybės institucija, bet ja gali būti ir viešasis ar privatus juridinis asmuo. Jeigu viešojo ar privataus juridinio asmens visa veikla arba jos dalis skirta specialiai viešiesiems interesams tenkinti ir atitinka bent vieną Viešųjų pirkimų įstatymo 4 str. 2 d. nurodytą sąlygą, toks juridinis asmuo tampa perkančiąja organizacija. Neatskiriama kartu su tuo atsiranda pareiga prekes, paslaugas, darbus įsigyti vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, o nevykdant šios pareigos – galimybė užsitraukti neigiamas sankcijas. Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. nustato, kad perkančiosios organizacijos, atlikdamos viešojo pirkimo procedūras ir nustatydamos laimėtoją, užtikrina, kad būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų. Šie principai yra pagrindinės taisyklės, kurių perkančiosioms organizacijoms privalu laikytis viso viešojo pirkimo proceso metu: renkantis pirkimo būdą, rengiant pirkimo dokumentus, juos teikiant ir aiškinant tiekėjams, vertinant ir lyginant pasiūlymus, nustatant laimėtoją ir t.t. Šių principų laikymasis užtikrina, kad perkančioji organizacija atlikusi viešojo pirkimo procedūras pasieks Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 2 d. nustatyto tikslo, t.y. sudarys pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai ar tretiesiems asmenims reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Viešųjų pirkimų principai svarbūs ir atliekant viešųjų pirkimų kontrolę – kontroliuojančioms institucijoms sudaro prielaidas tikrinti ne tik vykdomų ar atliktų viešųjų pirkimų atitikimą teisės aktų reikalavimams, bet ir vertinti pačių pirkimų efektyvumą.

II. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TEISINIO REGLAMENTAVIMO LIETUVOJE BRUOŽAI

2.1. Viešųjų pirkimų etapų teisinis reglamentavimas

Pagrindinis viešųjų pirkimų tikslas nustatytas Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje, t.y. - vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimais sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai (atlikti pirkimą įgaliojusiai perkančiajai organizacijai) ar tretiesiems asmenims reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas⁴¹. Perkančiosios organizacijos prekes, paslaugas ar darbus paprastai įsigyja savo funkcijoms atlikti. Tačiau visuomenės informavimo priemonėse pateikiama informacija leidžia daryti išvadas, kad neretai perkančiosios organizacijos prekes, paslaugas ar darbus įsigyja ne tik savo funkcijoms atlikti arba atsižvelgiant į papildomas sąlygas pirkimo objektui – manytina, kad lėšos naudojamos neracionaliai.

Antai interneto svetainėje www.alfa.lt bei leidinyje „Verslo žinios“ pateikta informacija, kad valstybės tarnautojai mokytis darbo teisės, vidaus audito, anglų kalbos traukia į Kiprą, Indiją, Izraelį. Prisdengiant kvalifikacijos tobulinimu, biudžeto lėšos skiriamos apmokėti brangioms kelionėms. Valdininkai anglų kalbos vyksta mokintis į užsienį, o autobusų maršrutai driekiasi maršrutu Briuselis-Londonas-Oksfordas-Stratfordas prie Eivono-Briugė-Hanover Karališkieji sodai. Į Egiptą vykstama klausytis paskaitų apie vidaus kontrolės kūrimą⁴². Įvertinus tokią informaciją, manytina, kad perkančiosios organizacijos įsigydamos kvalifikacijos kėlimo ir mokymo paslaugas neužtikrino racionalaus lėšų naudojimo. Alytaus miesto savivaldybė pirkdama tilto statybos darbus kartu įsigijo visureigį, - pranešė Alytaus naujienos⁴³. Žurnalistai spėja, kad Alytaus savivaldybė sujungdama du skirtingus pirkimo objektus (tilto statybos darbus, visureigio įsigijimą) į vieną viešąjį pirkimą, galimai švaistė valstybės biudžeto lėšas ir neužtikrino racionalaus lėšų panaudojimo. „Konkurso sąlygose iš pradžių buvo įrašyta, kad būsimas tilto statytojas, arba rangovas, savo iniciatyva ir lėšomis užsakovei, arba savivaldybei, ir techninės priežiūros vykdytojui įrengia darbo patalpas su baldais, vieną fiksuotojo telefono ryšio liniją su telefono aparatu, vieną kopijavimo aparatą, vieną interneto ryšio prieigą, vieną mobiliojo telefono aparatą su 200 minučių limitu

⁴¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 2 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁴² „Anglų kalbos valdininkai gali mokytis tik pakeliui į kurortą“ // <http://www.alfa.lt/straipsnis/177310>; prisijungimo laikas 2008-03-26.

⁴³ Mosteikaitė. A. Miesto savivaldybė praturtėjo nauju visureigiu // <http://www.ana.lt/alytausnaujienos/paskutinionumeriostraipsniai/?nid=1946>; prisijungimo laikas 2008-06-20.

mėnesiui. Rangovas savo iniciatyva ir lėšomis nuperka nurodytus reikalavimus atitinkančius nešiojamąjį kompiuterį, skaitmeninį fotoaparata ir 2007 metų visureigį, eksploatacijai suteikiant metinį 20 tūkst. kilometrų limitą. Netrukus tilto statybos darbų pirkimo sąlygos buvo pakeistos įrašant, kad rangovas - naujojo tilto statytojas užsakove - savivaldybę aprūpina minėtomis priemonėmis. Jos visos suteikiamos, iki objektas bus atiduotas naudoti, o transporto priemonė tiltą atidavus naudoti perduodama užsakovei⁴⁴.

Galimais aukštų pareigūnų piktnaudžiavimais įtakojant viešuosius pirkimus, proteguojant konkrečius tiekėjus nuolat domisi teisėsaugos institucijos ir žiniasklaida. Specialiųjų tyrimų tarnyba ir Vilniaus apygardos prokuratūra piktnaudžiavus tarnybine padėtimi pareiškė Teisingumo ministerijos sekretoriui, o kyšio priėmimu įtarė Turto valdymo ir ūkio departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus pavaduotoją. Pastarasis įtariamas kyšį ėmęs iš vienos bendrovės vadovo ir jai galėjęs padėti vykdydamas viešuosius pirkimus.⁴⁵ Toks atsakingų darbuotojų savanaudiškų tikslų siekimas blogina viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą, nes sudaro nelygias sąlygas tiekėjams dalyvauti viešuosiuose pirkimuose.

Autorė nagrinėdamas atskirus viešųjų pirkimų etapus, analizavo, ar teisės aktuose numatytos priemonės, kurios užkirstų kelią tokiems perkančiųjų organizacijų piktnaudžiavimams naudojant biudžeto lėšas ir ar jos pakankamos.

Pagrindiniai viešųjų pirkimų proceso etapai yra pavaizduoti 5 priedo 1 pav. Punktyrine linija pažymėti langeliai reiškia tai, kad šios pirkimo procedūros gali skirtis priklausomai nuo to, koks pirkimo būdas pasirinktas. Šiame pav. pavaizduoti etapai atitinka pagrindinius dažniausiai vykdomo (3 priedo 1 pav.) atviro konkurso etapus.

Viešųjų pirkimų įstatymas yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais. Viešuosius pirkimus taip pat reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos ministrų įsakymai, taip pat nemažai Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymų. Viešųjų pirkimų įstatymas nustato daugumos pirkimų etapų bendrąsias vykdymo taisykles, o jas detalizuoja įvairūs poįstatyminiai aktai. Jie nustato taisykles, kaip perkančioji organizacija turi atlikti atskirus pirkimų etapus arba rekomendacijomis nubrėžia galimų perkančiosios organizacijos veiksmų ar sprendimų ribas.

Kad būtų aiškesnė poįstatyminių teisės aktų paskirtis, autorė juos nagrinėja schematiškai, pagal pagrindinius viešųjų pirkimų proceso etapus.

⁴⁴ Mosteikaitė. A. Miesto savivaldybė praturtėjo nauju visureigiu // <http://www.ana.lt/alytausnaujienos/paskutinionumeriostraipsniai/?nid=1946> ; prisijungimo laikas 2008-06-20.

⁴⁵ Sinkevičius D. STT pareiškė įtarimus Teisingumo ministerijos sekretoriui ir aukštam valdininkui // <http://www.delfi.lt/achive/print.php?id=15171988>; prisijungimo laikas 2008-03-26.

Pats viešųjų pirkimų procesas prasideda daug anksčiau, nei perkančioji organizacija paskelbia skelbimą apie pirkimą ar tiekėjui pateikia kvietimą dalyvauti viešojo pirkimo procedūrose. Perkančioji organizacija atsiradus prekių, paslaugų, darbų poreikiui, įvertinusi turimą finansavimą, turi priimti sprendimą, kaip viešasis pirkimas gali būti organizuojamas, kokie pirkimo būdai pasirenkami.

Tam yra skaičiuojama numatomo pirkimo vertė. Numatomo pirkimo vertė skaičiuojama vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 9 str. ir Numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodika⁴⁶. Tai vienas iš svarbiausių viešųjų pirkimų etapų, nes lemia tai, koks pirkimo būdas bus pasirinktas (tarptautinis ar supaprastintas), o nuo to priklauso, kokias procedūras vykdydama viešąjį pirkimą atliks perkančioji organizacija. Viešųjų pirkimų tarnyba perkančiųjų organizacijų dėmesį į pirkimų planavimą atkreipė ir Supaprastintų pirkimų pavyzdinėse taisyklėse. Šių taisyklių II skyriuje rekomenduojama nusistatyti pirkimų planavimo etapą, numatyti terminus, iki kada perkančiosios organizacijos padaliniai pateikia informaciją apie numatomus pirkimus, kokius veiksmus ir kokiais terminais turėtų atlikti už pirkimų planavimą atsakingas asmuo ar padalinys⁴⁷.

Perkančioji organizacija pasirinkusi pirkimo būdą, atlieka privalomus tam pirkimo būdui veiksmus. Rengdama pirkimo dokumentus, perkančioji organizacija vadovaujasi Viešųjų pirkimų įstatymo 24 str. Jame nustatyta, kas turi būti pirkimo dokumentuose. Viešųjų pirkimų tarnyba yra patvirtinusi standartines sąlygas atviram, ribotam, supaprastintam atviram ir supaprastintam ribotam konkursams. Šiuo metu standartinės sąlygos yra koreguojamos atsižvelgiant į Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimus ir papildymus. Standartinės sąlygos yra universalios, jas gali naudoti bet kuri perkančioji organizacija. Standartinės sąlygos nėra privalomos, be to perkančiosios organizacijos jas gali koreguotis atsižvelgdamos į savo pirkimo specifiką. Jose nustatytos visos privalomosios konkurso sąlygos, todėl perkančiajai organizacijai savo konkreto pirkimo metu naudojant tokias standartines sąlygas, sąlygos bus aiškios, nedviprasmiškos, o tai sudaro palankias sąlygas sėkmingam viešajam pirkimui ir, be abejo, didina viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

Viena iš konkurso dokumentų sudėtinių dalių - techninė specifikacija. Joje apibūdinamos perkamų prekių, paslaugų ar darbų savybės. Techninės specifikacijos rengimo reikalavimus nustato Viešųjų pirkimų įstatymo 25 str. Techninė specifikacija turi užtikrinti konkurenciją ir

---

⁴⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 9 str. 1 ir 4 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁴⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-09-12 įsakymas Nr. 1S-91 „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 107-4119.

nediskriminuoti tiekėjų. Vienas iš privalomų reikalavimų apibūdinant techninę specifikaciją yra tai, kad *apibūdinant pirkimo objektą, techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus modelis ar šaltinis, konkretus procesas ar prekės ženklas, patentas, tipai, konkreti kilmė ar gamyba, dėl kurių tam tikroms įmonėms ar tam tikriems produktams būtų sudarytos palankesnės sąlygos arba jie būtų atmesti. Toks nurodymas yra leistinas išimties tvarka, kai pirkimo objekto yra neįmanoma tiksliai ir suprantamai apibūdinti pagal Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus. Šiuo atveju nurodymas pateikiamas įrašant žodžius „arba lygiavertis“⁴⁸. Mažą patirtį viešųjų pirkimų srityje turinčioms perkančiosioms organizacijoms toks reikalavimas gali būti sudėtingas, todėl šio viešojo pirkimo etapo teisinio reguliavimo veiksmingumą gerokai padidintų dažniausiai naudojamų prekių, vartojamų paslaugų tipinės techninių specifikacijų sąlygos (pvz. raštinės reikmenų, biuro įrangos ir pan.).*

Rengdamos sekančią pirkimo dokumentų sudėtinę dalį – minimalius kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams – perkančiosios organizacijos vadovaujasi Viešųjų pirkimų įstatymo 32-38 str. bei Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintomis Tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinėmis rekomendacijomis.

Pirkimo dokumentuose perkančioji organizacija taip pat nustato ir pasiūlymų vertinimo kriterijų bei sąlygas. Nagrinėjamas racionalaus lėšų naudojimo klausimas aktualus ir perkančiajai organizacijai renkantis pasiūlymų vertinimo kriterijų. Pagrindiniai pasiūlymų vertinimo kriterijai, nustatyti Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnyje. Tai - ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo, kai pirkimo sutartį sudaro su dalyviu, pateikusių perkančiajai organizacijai naudingiausią pasiūlymą, išrinktą pagal jos nustatytus kriterijus, susijusius su pirkimo objektu, – paprastai kokybės, kainos, techninių privalumų, estetinių ir funkcinių charakteristikų, aplinkosaugos charakteristikų, eksploatavimo išlaidų, veiksmingumo, garantinio aptarnavimo ir techninės pagalbos, pristatymo datos, pristatymo laiko arba užbaigimo laiko ir kitas kriterijus - mažiausios kainos⁴⁹. Autorės atlikta 2006-2008 metų viešųjų pirkimų analizė rodo, kad dažniausiai perkančiųjų organizacijų naudojamas pasiūlymų vertinimo kriterijus yra mažiausia kaina ir šios tendencijos nesikeičia (2 priedo 1 pav.). Neretai perkančiosios organizacijos, rinkdamosis vertinimo kriterijų, neįvertina visų aplinkybių, kas ir gali įtakoti neracionalų lėšų panaudojimą. Pavyzdžiui perkant prietaisus, įrangą, transporto priemones ir pasirenkant vertinimo kriterijumi mažiausią kainą, neįvertinamos visos tam pirkimo objektui teksiančios išlaidos (aptarnavimo, pogarantinės priežiūros, utilizavimo ir pan.). Tiekėjas

⁴⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 25 str. 8 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 39 str. 4 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

tikėdamasis, kad ateityje iš jos pirks atsargines dalis, pogarantinį aptarnavimą ir pan., sumažina kainas parduodamai įrangai. Vėliau perkančiajai organizacijai įsigyjant papildomas prekes ar paslaugas, kurios būtinos eksploatuojant pirkimo objektą, manytina, kad faktiškai išleidžia daug daugiau, negu būtų išleidusi, jei tokias išlaidas būtų įvertinusi jau pirkdama pagrindinį pirkimo objektą.

Perkančioji organizacija, parengusi ir patvirtinusi pirkimo dokumentus, skelbia viešąjį pirkimą. Viešųjų pirkimų paskelbimą reglamentuoja Viešųjų pirkimų įstatymo 22 ir 23 str. Viešųjų pirkimų tarnyba yra patvirtinusi reikalavimus skelbiamai informacijai, tipines skelbimų formas ir reikalavimus dėl skelbimų teikimo. Viešųjų pirkimų įstatymas nustato minimalius pasiūlymų pateikimo terminus atviram, ribotam konkursams (taip pat supaprastintiems pirkimams, išskyrus mažos vertės pirkimų). Nustatyti minimalūs terminai užtikrina palankias sąlygas tiekėjams tinkamai parengti pasiūlymą konkursui.

Siekiant užtikrinti tarptautiniams viešojo pirkimo konkursams tiekėjų teikiamų pasiūlymų konfidencialumą, pasiūlymų pateikimo reikalavimus nustato Viešųjų pirkimų įstatymas. Pasiūlymai teikiami užklijuotuose vokuose iki perkančiosios organizacijos nustatyto termino. Pasibaigus pasiūlymų pateikimo terminui, viešojo pirkimo komisija nustatytu laiku vokus su pasiūlymais atplėšia ir šioje procedūroje dalyvaujantiems tiekėjams paskelbia Viešųjų pirkimų įstatymo nustatytą informaciją. Taip užtikrinamas viešumas – tiekėjai pasibaigus pasiūlymų pateikimui sužino visas pasiūlytas kainas, o jeigu pasiūlymai vertinami pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų – ir pagrindines pasiūlymo technines charakteristikas, į kurias bus atsižvelgiama vertinant pasiūlymus. Tolesnėse viešojo pirkimo procedūrose tiekėjai nedalyvauja. Pasiūlymų vertinimas atliekamas vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 32, 39, 40 str. ir Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintomis Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijomis. Pasiūlymų vertinimas susideda iš keletos etapų. Pirmiausia vertinama tiekėjo kvalifikacija. Jeigu ji atitinka pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus – toliau vertinamas tiekėjo pateiktas pasiūlymas. Iš pirkimo dokumentų reikalavimus atitinkančių pasiūlymų sudaroma preliminari eilė, kurią patvirtinus – skelbiamas laimėtojas ir jis kviečiamas sudaryti sutartį. Tiekėjų informavimas apie pirkimo komisijos priimamus sprendimus – viena iš priemonių, užtikrinanti skaidrumo ir viešumo principų laikymąsi. Tiekėjai savo pažeistas teises ir interesus gali ginti teikdami pretenziją perkančiajai organizacijai, o po to – ieškinį teismui. Sudarius viešojo pirkimo sutartį, perkančioji organizacija teikia viešųjų pirkimų procedūrų ataskaitas Viešųjų pirkimų tarnybai. Apie įvykdytą arba nutrauktą sutartį perkančiosios organizacijos taip pat informuoja Viešųjų pirkimų tarnybą pateidamos įvykdytos ar nutrauktos pirkimo sutarties ataskaitą.

2.2. Perkančiųjų organizacijų teisės ir pareigos

Atskirus pirkimus etapus detaliau aptarsiu nagrinėdama perkančiųjų organizacijų teises ir pareigas.

Viešųjų pirkimų įstatyme, poįstatyminiuose teisės aktuose nėra nustatyta pirkimo iniciavimo tvarka. Kilus prekių, paslaugų, darbų poreikiui, kiekviena perkančioji organizacija tai atlieka savaip. Vienose yra rengiamos ir tvirtinamos pirkimo paraiškos, kitose – tarnybiniai pranešimai dėl poreikio, trečiose – pakanka žodinio nurodymo atlikti pirkimą. Tačiau Viešųjų pirkimų įstatymas nustato tai, kad perkančioji organizacija turi turėti atliktus viešuosius pirkimus pagrindžiančius dokumentus. Įvykdytos pirkimo sutartys, paraiškos, pasiūlymai, pirkimo dokumentai, paraiškų ir pasiūlymų nagrinėjimo bei vertinimo dokumentai, kiti su pirkimu susiję dokumentai, nepaisant jų pateikimo būdo, formos ir laikmenos, saugomi Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo nustatyta tvarka, tačiau ne mažiau kaip 4 metus nuo pirkimo pabaigos⁵⁰. Siekiant užkirsti kelią galimiems piktnaudžiavimams, kai už biudžetines lėšas įsigijamos prekės, paslaugos ar darbai, kurie nėra reikalingi ar būtini teisės aktų nustatytoms funkcijoms atlikti, kiekviena perkančioji organizacija turėtų nusistatyti, kad pirkimo iniciatorius privalo raštu parengti pirkimo paraišką, kurioje nurodytų ne tik prekių, paslaugų pavadinimus ir kiekius ar darbų apimtis, bet ir pagrįstų jų poreikį. Tokias paraiškas turėtų tvirtinti perkančiosios organizacijos vadovas arba jo įgaliotas asmuo. Tokia procedūra galėtų padidinti viešųjų pirkimų lėšų racionalų naudojimą.

Kaip minėjau 2.1 potemėje, pirkimas prasideda daug anksčiau, nei perkančioji organizacija paskelbia skelbimą apie pirkimą ar tiekėjui pateikia kvietimą dalyvauti viešojo pirkimo procedūrose. Prieš pradėdama pirkimą, perkančioji organizacija privalo apskaičiuoti numatomo pirkimo vertę. Perkančioji organizacija neturi teisės skaidyti pirkimo, jeigu taip galėtų būti išvengta šio įstatymo nustatytos pirkimų tvarkos⁵¹. Pirkimo vertės nustatymo būdas negali būti pasirenkamas taip, kad būtų galima išvengti šio įstatymo nuostatų dėl pirkimo būdų pasirinkimo ir pirkimo procedūrų vykdymo⁵². Taigi, įstatymo leidėjas imperatyviai nustato apribojimus dėl perkančiųjų organizacijų veiksmų skaičiuojant numatomo pirkimo vertę. Pirkimą į dalis skaidyti perkančioji organizacija turi

---

⁵⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 21 str. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁵¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 9 str. 2 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁵² Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 9 str. 3 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

teisę tik tuomet, jei visoms išskaidytoms pirkimo dalims bus taikomas pirkimo būdas (būdai), pasirinktas pagal Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus visai pirkimo vertei⁵³.

Viešųjų pirkimų įstatymas numato teisę perkančiajai organizacijai įgalioti kitą perkančiąją organizaciją atlikti viešojo pirkimo procedūras. Tam ji nustato užduotis ir suteikia įgaliojimus joms atlikti. Prekes, paslaugas ar darbus perkančioji organizacija taip pat gali įsigyti iš centrinės perkančiosios organizacijos. Tokios galimybės daro viešuosius pirkimus efektyvesniais, mažina laiko ir lėšų sąnaudas viešojo pirkimo procedūroms organizuoti.

Apskaičiavus numatomo pirkimo vertę, priimamas sprendimas, kam bus pavesta atlikti pirkimą: ar viešojo pirkimo komisijai, ar įgaliotam asmeniui. Įgaliotas asmuo gali atlikti klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų mažos vertės pirkimus ir komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastintus pirkimus. Visus kitus pirkimus gali atlikti tik viešojo pirkimo komisija. Viešojo pirkimo komisija sudaroma vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 16 str., suteikiami jai įpareigojimai ir raštiškos užduotys. Viešojo pirkimo komisijos nariais gali būti tik nepriekaištingos reputacijos asmenys. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintose Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijose siūloma perkančiosioms organizacijoms, kad ne mažiau kaip 1/3 komisijos narių sudarytų asmenys, išmanantys pirkimo objekto specifiką, t. y. turintys atitinkamą išsilavinimą, kvalifikaciją, darbo patirtį, kad į komisijos sudėtį būtų įtrauktas komisiją sudariusios organizacijos finansų specialistas bei teisininkas. Tokie viešojo pirkimo komisijos sudarymo reikalavimai užtikrina tinkamą viešųjų pirkimų organizavimą ir vykdymą.

Pasirinkus pirkimo būdą, paprastai yra rengiami pirkimo dokumentai. Jie gali būti nerengiami tik žodžiu vykdant mažos vertės pirkimus. Perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose gali nustatyti specialias sutarties vykdymo sąlygas, siejamas su socialinės ir aplinkos apsaugos reikalavimais, jei jos atitinka Europos Bendrijos teisės aktus⁵⁴. Viešųjų pirkimų įstatymas nustato pareigą perkančiajai organizacijai išsiaiškinti tiekėjo pajėgumus: perkančioji organizacija privalo išsiaiškinti, ar tiekėjas yra kompetentingas, patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sąlygas, todėl ji turi teisę skelbime apie pirkimą ar kituose pirkimo dokumentuose nustatyti minimalius kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos (teisės verstis atitinkama veikla, finansinio, ekonominio ir techninio pajėgumo) reikalavimus ir pareikalauti, kad kandidatai ar dalyviai pateiktų pirkimo

⁵³ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007-01-19 įsakymas Nr. 1S-3 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymo Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 17-650.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 24 str. 4 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

dokumentuose nurodytą informaciją ir kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus⁵⁵. Perkančiosios organizacijos nustatyti minimalūs kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimai negali dirbtinai riboti konkurencijos. Jie turi būti pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, tikslūs ir aiškūs⁵⁶. Neretai perkančiosios organizacijos, norėdamos išsirinkti kvalifikuočiausią tiekėją, nustato neproporcinai didelius pirkimo objekto atžvilgiu tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus, o tai pažeidžia proporcingumo ir nediskriminavimo principus ir dirbtinai riboja tiekėjų konkurenciją. Perkančioji organizacija, norėdama išsirinkti kvalifikuočiausią tiekėją turi ne didinti minimalius kvalifikacinius tiekėjų reikalavimus, o taikyti kitus pirkimo būdus ir procedūras. Šiuo atveju, galėtų vietoj atviro konkurso taikyti ribotą konkursą. Tai pirkimo būdas, kai paraiškas dalyvauti konkurse gali pateikti visi norintys konkurse dalyvauti tiekėjai, o pasiūlymus konkursui – tik perkančiosios organizacijos pakviesti tiekėjai⁵⁷. Toks pirkimo būdas ir yra skirtas perkančiosioms organizacijoms, kai jos nori išsirinkti kvalifikuočiausią tiekėją.

Viešųjų pirkimų konkursų paskelbimo reikalavimai derina dviejų skirtingų pusių interesus. Perkančiosios organizacijos norėtų mažiau formalumų ir biurokratijos, o tiekėjai – daugiau viešumo ir informacijos apie vykdomus viešuosius pirkimus. Nepaisant siekio liberalizuoti supaprastintų pirkimų procedūras, perkančiosioms organizacijoms nėra suteikiama absoliuti laisvė vykdant viešuosius pirkimus. Siekiant užkirsti kelią perkančiųjų organizacijų galimiems piktnaudžiavimams atliekant viešuosius pirkimus, Viešųjų pirkimų įstatyme yra nustatyta, kokių reikalavimų perkančiosios organizacijos privalo laikytis skelbdamos viešuosius pirkimus ir kada gali jų neskelbti. Viešųjų pirkimų įstatymo 56 str. nustato baigtinį sąrašą atvejų, kada perkančioji organizacija gali vykdyti pirkimą jo neskelbdama, t.y. neskelbiamų derybų būdu. Visais kitais atvejais, tarptautiniai viešieji pirkimai privalo būti paskelbti. Siekiant užtikrinti tinkamą skaidrumo principo laikymąsi, įstatyme yra nustatyta, kuriais atvejais klasikinio sektoriaus perkančioji organizacija apie supaprastintą pirkimą gali neskelbti (Viešųjų pirkimų 92 str.), visais kitais atvejais apie supaprastintus pirkimus skelbti privaloma. Problemų dėl viešųjų pirkimų viešinimo galima aptikti ne tik klasikinio sektoriaus supaprastintuose pirkimuose. Iki 2008-09-15 galiojęs Viešųjų pirkimų įstatymas nustatė pirkimo būdus ir procedūras tarptautiniams ir klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastintiems pirkimams. Komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijos supaprastintus pirkimus atlikdavo pagal savo pasitvirtintas taisykles, o klasikinio

⁵⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 32 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 32 str. 2 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 25 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

sektorius perkančiosios organizacijos pagal savo pasitvirtintas taisykles atlikdavo pirkimus taikant įprastą komercinę praktiką. Viena iš sąlygų, kada klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos pirkimus atlikdavo taikant įprastą komercinę praktiką, - kai prekių ar paslaugų pirkimo vertė mažesnė kaip 75 tūkst. Lt, o darbų – 300 tūkst. Lt be pridėtinės vertės mokesčio. Pirkimai taikant įprastą komercinę praktiką dažniausiai atliekami tokiu būdu: perkančioji organizacija kreipiasi į 3 savo pačios pasirinktus tiekėjus ir iš jų pateiktų pasiūlymų renkamas laimėtojas. Klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų pirkimų taikant įprastą komercinę praktiką ir komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastintų pirkimų vertė 2006 m. - 3 455 867,4 tūkst. Lt., 2007 m. - 3 775 777,57 tūkst. Lt.⁵⁸ Viešųjų pirkimų įstatyme (redakcija nuo 2008-09-15) yra numatytos priemonės šiai problemai spręsti. Klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos pačios turės nusistatyti supaprastintų pirkimų taisyklėse atvejus, kada mažos vertės pirkimų neskelbs. Visais kitais atvejais apie mažos vertės pirkimus privalės skelbti. Siekiant užtikrinti tinkamą skaidrumo principo laikymąsi, perkančiosios organizacijos neturėtų nusimatyti, jog visais atvejais mažos vertės pirkimų neskelbia. Viešųjų pirkimų tarnyba rekomenduoja, kad neskelbiant apie mažos vertės pirkimą galėtų būti pirkimai atliekami tada, kai sudaromos prekių ar paslaugų pirkimo sutarties vertė neviršija 10 tūkst. Lt; darbų pirkimo sutarties vertė – 30 tūkst. Lt⁵⁹. Mažos vertės pirkimai nemokamai skelbiami Centrinėje viešųjų pirkimų informacine sistemoje, todėl ši naujovė nepareikalaus iš perkančiųjų organizacijų papildomų išlaidų.

Gavus pasiūlymus ir atplėšus vokus, vyksta pasiūlymų vertinimas. Perkančioji organizacija, norėdama priimti sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo, turi pagal pirkimo dokumentuose nustatytus vertinimo kriterijus ir tvarką įvertinti pateiktus dalyvių pasiūlymus ir nustatyti preliminarią pasiūlymų eilę (išskyrus atvejus, kai pasiūlymą pateikti kviečiamas tik vienas tiekėjas arba pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas)⁶⁰. Patvirtinti pasiūlymų eilę ir priimti sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo galima tik tada, kai Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka išnagrinėtos

⁵⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos prie LRV informacija apie 2006 metų IV ketvirčio ir 2006 metų viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1184564693&sid=2&lan=LT> [žiūrėta 2008-10-16].

Viešųjų pirkimų tarnybos prie LRV informacija apie 2007 metų IV ketvirčio ir 2007 metų viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1206689680&sid=2&lan=LT>; [žiūrėta 2008-10-16]

⁵⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-09-12 įsakymu Nr. 1S-91 „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių 102.1.4.2. p. // Valstybės žinios. 2008, Nr. 107-4119.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 39 str. 7 d. 1 p. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

pasiūlymus pateikusių dalyvių pretenzijos ir ieškiniai (jeigu tokių buvo gauta), bet ne anksčiau kaip po 10 dienų nuo pranešimo apie preliminarią pasiūlymų eilę išsiuntimo dalyviams dienos⁶¹.

Perkančioji organizacija gali prašyti, kad dalyviai paaiškintų savo pasiūlymus, tačiau ji negali prašyti, siūlyti arba leisti pakeisti pasiūlymo, pateikto atviro ar riboto konkurso metu, ar galutinio pasiūlymo, pateikto konkurencinio dialogo metu, esmės – pakeisti kainą arba padaryti kitų pakeitimų, dėl kurių pirkimo dokumentų reikalavimų neatitinkantis pasiūlymas taptų atitinkantis pirkimo dokumentų reikalavimus⁶². Taip užkertamas kelias galimiems perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų manipuliavimams pateiktais pasiūlymais, kai sužinomas visų pasiūlymų turinys. Vienintelis atvejis, kai perkančioji organizacija privalo kreiptis į tiekėją, kad šis patikslintų pasiūlymą – kai vertina jo minimalius kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančius dokumentus. Jeigu kandidatas ar dalyvis pateikė netikslius ar neišsamius duomenis apie savo kvalifikaciją, perkančioji organizacija privalo nepažeisdama viešųjų pirkimų principų prašyti kandidatą ar dalyvį šiuos duomenis papildyti arba paaiškinti per protingą terminą⁶³. Perkančioji organizacija turi atmesti kandidato ar dalyvio paraišką ar pasiūlymą, jeigu jo kvalifikacija neatitinka pirkimo dokumentuose nustatytų minimalių kvalifikacijos reikalavimų arba jei kandidatas ar dalyvis perkančiosios organizacijos prašymu nepatiksline pateiktų netikslių ar neišsamių duomenų apie savo kvalifikaciją⁶⁴.

Perkančiosios organizacijos, vykdydamos iki 2008-09-15 pradėtus viešuosius pirkimus, privalėdavo atmesti tokį tiekėjo pasiūlymą, jeigu pasiūlyme nurodyta bendra kaina neatitinka pateiktų jos sudėtinių dalių sumos⁶⁵. Praktikoje neretai susiduriama su tokia situacija, kai tiekėjai koreguodami ir tikslindami pasiūlymo kainą, pamiršta patikslinti ir jų pasiūlyme žodžiais išreikštą galutinę kainą. Arba skaičiuojant pasiūlymo kainą ir apvalinant galutinį skaičių atsiranda paklaidos. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pasisakęs, kad tai, dėl kokių priežasčių pasiūlyme skiriasi kaina, nurodyta skaičiais, ir kaina, nurodyta žodžiais, ir tai, kokio dydžio yra šis skirtumas, neturi reikšmės, taikant Viešųjų pirkimų įstatymo normas⁶⁶. Net jei neatitikimas yra vos keli centai,

---

⁶¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 39 str. 7 d. 3 p. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁶² Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 39 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁶³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 32 str. 5 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 32 str. 6 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 39 str. 2 d. 4 p. (redakcija nuo 2006-01-31 iki 2008-09-14) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102. 2007, Nr. 114-4630.

⁶⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo byla pagal atsakovo Viešųjų pirkimų tarnybos prie Vyriausybės apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. liepos 5 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo Ryšių ir informacinių sistemų tarnybos prie Krašto apsaugos ministerijos skundą atsakovui Viešųjų pirkimų tarnybai prie Vyriausybės, byla Nr. Nr.A248 - 779/2008.

imperatyvios Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos privalo būti taikomos. Toks Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimas, kai atmetami pasiūlymai ir dėl kelių centų neatitikimo, mažina viešųjų pirkimų efektyvumą ir neužtikrina, kad pirkimams skirtos lėšos būtų naudojamos efektyviai. Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijoje, kuri įsigaliojo 2008-09-15 šis pasiūlymų vertinimo reikalavimas pakeistas iš esmės. Perkančioji organizacija, pasiūlymų vertinimo metu radusi pasiūlyme nurodytas kainas apskaičiavimo klaidų, privalo paprašyti dalyvių per jos nurodytą terminą ištaisyti pasiūlyme pastebėtas aritmetines klaidas, nekeičiant vokų su pasiūlymais atplėšimo posėdžio metu paskelbtos kainos. Taisydamas pasiūlyme nurodytas aritmetines klaidas, dalyvis neturi teisės atsisakyti kainos sudedamųjų dalių arba papildyti kainą naujomis dalimis. Jei dalyvis per perkančiosios organizacijos nurodytą terminą neištaiso aritmetinių klaidų ir (ar) nepaaiškina pasiūlymo, jo pasiūlymas atmetamas kaip neatitinkantis pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų⁶⁷. Tiekėjų galimybes manipuluoti kainomis užkerta įstatyme įtvirtintas reikalavimas, kad nebūtų keičiamos vokų su pasiūlymais atplėšimo posėdžio metu paskelbtos kainos. Atsižvelgiant į tai, kad reikalavimas perkančiajai organizacijai kreiptis į tiekėją ir prašyti ištaisyti pastebėtas aritmetines klaidas yra imperatyvus, užkirs ir perkančiųjų organizacijų galimus piktnaudžiavimus vertinant pasiūlymus. Toks Viešųjų pirkimų įstatymo pasikeitimas didina viešųjų pirkimų efektyvumą ir be abejo skatina racionalų lėšų naudojimą.

Iki 2008-09-15 galiojusio Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos reikalavo, kad viešųjų pirkimų sutartyse būtų įtvirtintas reikalavimas, jog sutarties nuostatos jos vykdymo metu nekeičiamos. Tuo buvo siekiama užkirsti kelią galimiems perkančiųjų organizacijų piktnaudžiavimams vykdant sutartį, manipuluojant kaina, pirkimo objekto charakteristikomis, sutarties terminais ir kitomis sąlygomis. Tačiau praktikoje kartais susiduriama su tokiomis situacijomis, kai nepakeitus sutarties neįmanomas jos vykdymas. Pavyzdžiui, skelbiant pirkimą sutarties vykdymo terminai nurodomi konkrečiomis datomis, tačiau vykdant viešojo pirkimo procedūras, jos užtruks dėl gautų pretenzijų (perkančioji organizacija, gavusi tiekėjo rašytinę pretenziją, sustabdo pirkimo procedūras, kol ši pretenzija bus išnagrinėta ir priimtas sprendimas. Pirkimo procedūros, gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą, nestabdomos, jeigu jas sustabdžius perkančioji organizacija ar tiekėjas patirtų daug didesnių nuostolių už tuos, kuriuos galėtų patirti pretenziją pateikęs tiekėjas⁶⁸) ir dėl to sutarties neįmanoma tinkamai įvykdyti. Tokia situacija gali susiklostyti ir laiku negavus skirto finansavimo ar leidimo statyboms. Be abejo, jeigu dar vykdomos viešojo pirkimo procedūros ir

⁶⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 39 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 94 str. 3 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

nesibaigęs vokų su pasiūlymais pateikimo terminas, perkančioji organizacija gali koreguoti pirkimo sąlygas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka. Tačiau tais atvejais, kai vokai su pasiūlymais jau atplėšti arba sudaryta sutartis – perkančioji organizacija nenorėdama pažeisti Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų privalo pirkimo procedūras (arba sutartį) nutraukti. Tai mažina viešųjų pirkimų efektyvumą. Tokioms problemoms spręsti, Viešųjų pirkimų įstatymo pataisose, kurios įsigaliojo 2008-09-15 yra įtvirtinta naujovė. Pirkimo sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu negalės būti keičiamos, išskyrus tokias pirkimo sutarties sąlygas, kurias pakeitus nebūtų pažeisti Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyti principai ir tikslai ir tokiems pirkimo sutarties sąlygų pakeitimams yra gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas⁶⁹. Viešųjų pirkimų tarnyba atliks prevencinę funkciją, kad būtų užkirstas kelias perkančiųjų organizacijų piktnaudžiavimams keičiant sutarties sąlygas. Šio darbo rašymo metu dar tik rengiama tvarka, kuri nustatys, pagal kokius kriterijus ir sąlygas bus suteikiami leidimai perkančiosioms organizacijoms keisti sutarties sąlygas. Tačiau vertinant viešųjų pirkimų principų kontekste, sutarties sąlygų keitimas negalėtų būti toks, kad viešojo pirkimo procedūrų metu būtų nulėmusios kito tiekėjo laimėjimą. Pakeitimais nebus laikomos ir tos sąlygos, kurios bus jau aptartos nuo pirkimo pradžios, t.y. pirkimo dokumentuose, o vėliau perkeltos į sutartį. Pavyzdžiui, jei nuo pirkimo pradžios bus pateikta informacija, kad sutarties kaina keičiama, nurodytos aplinkybės, į ką atsižvelgiant keičiamos, nurodyta perskaičiavimo tvarka – tai nebus sąlyga, dėl kurios reikės gauti Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą. Tokiu atveju perkančioji organizacija tinkamai laikosi skaidrumo, lygiateisiškumo principų – tiekėjai iš anksto žino sąlygas ir turi lygias galimybes atsižvelgiant į šią informaciją apskaičiuoti kainą ir pateikti pasiūlymą.

Viešųjų pirkimų įstatymo 30 str. 1 d. yra nustatyta, kad perkančioji organizacija gali pareikalauti, kad pasiūlymų galiojimas būtų užtikrinamas, ir privalo pareikalauti, kad pirkimo sutarties įvykdymas būtų užtikrinamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatytais prievolių įvykdymo užtikrinimo būdais.

Jeigu viešojo pirkimo konkurse dalyvaujantis tiekėjas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka ir terminais pateikė pretenziją, perkančioji organizacija ją privalo nagrinėti. Perkančioji organizacija, gavusi tiekėjo rašytinę pretenziją, sustabdo pirkimo procedūras, kol ši pretenzija bus išnagrinėta ir priimtas sprendimas. Pirkimo procedūros, gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą, nestabdomos, jeigu jas sustabdžius perkančioji organizacija ar tiekėjas patirtų daug didesnių

---

⁶⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 18 str. 8 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

nuostolių už tuos, kuriuos galėtų patirti pretenziją pateikęs tiekėjas⁷⁰. Viešųjų pirkimų įstatymas nustato tvarką ir terminus, kaip turi būti išnagrinėta pretenzija.

Siekiant socialinių tikslų, Viešųjų pirkimų įstatyme yra nustatytos pareigos perkančiosioms organizacijoms dalį biudžeto lėšų skirti pirkimams iš socialinių įmonių. Socialinėmis įmonėmis autorė vadina Viešųjų pirkimų įstatymo 91 straipsnyje apibrėžtas įmones, tai: įmonės, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų nuteistųjų, atliekančių arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų neįgaliųjų, ir įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 procentų pacientų⁷¹. Tokiuose viešuosiuose pirkimuose įstatymo leidėjas numatė pareigas ne tik perkančiosioms organizacijoms, bet ir tiekėjams, apie jas kalbėsime sekančiame poskyryje.

2.3. Tiekėjų teisės ir pareigos

Palyginti su perkančiosiomis organizacijomis, tiekėjams viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai nustato gerokai mažiau teisių ir pareigų.

Tiekėjas turi teisę dalyvauti viešajame pirkime, teikti pasiūlymą, konkuruoti su kitais konkurso dalyviais. Viešųjų pirkimų įstatyme numatytos priemonės, kurios padeda smulkesniems tiekėjams lygiaverčiai konkuruoti su stambesniais tiekėjais. Prireikus konkretaus pirkimo atveju tiekėjas gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, neatsižvelgdamas į tai, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su jais. Šiuo atveju tiekėjas privalo įrodyti perkančiajai organizacijai, kad vykdant sutartį tie ištekliai jam bus prieinami⁷².

Kaip vieną iš viešųjų pirkimų trukdžių tiekėjai įvardino biurokratinius formalumus. Reikia pripažinti, kad perkančiosios organizacijos, norėdamos įsitikinti, jog tiekėjas bus pajėgus įvykdyti sutartį ir nustatydamas minimalius kvalifikacinius reikalavimus, iš tiekėjų reikalauja nemažai jų kvalifikaciją įrodančių dokumentų: pažymų, kad nėra bankrutuojantis ar sustabdęs savo veiklos, kad su kreditoriais nėra sudaręs taikos sutarties, kad jam nėra iškelta bankroto procedūra, kad nėra padaręs profesinių pažeidimų, kad atsiskaitęs su valstybės biudžetu ir pan. Tokias pažymas išduoda skirtingos institucijos, todėl tiekėjams tenka sugaišti nemažai laiko, kad jas gautų. Iki 2008-09-15

⁷⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 94 str. 3 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁷¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 91 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁷² Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 32 str. 3 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

tiekėjų dalyvavimą viešųjų pirkimų konkursuose šiuo atžvilgiu palengvindavo galimybė pateikti pažymą apie tai, kad yra įrašytas į oficialius patvirtintų tiekėjų sąrašus. Tiekėjų, įrašomų į minėtus sąrašus, reikalavimai nustatomi vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu. 2008-10-09 dienai šiame sąrašė įrašyti 219 tiekėjų. Be abejo, tai sudaro galimybes ir perkančiosioms organizacijoms operatyviau įvertinti tiekėjų pasiūlymus. Tačiau praktika tokia, kad yra skirtingos perkančiosios organizacijos, skirtingi pirkimo objektai, skirtingi ir tiekėjai. Jų įrašymas į oficialius tiekėjų sąrašus nereiškia, jog tiekėjas yra tinkamas absoliučiai visiems pirkimams. Viešųjų pirkimų įstatymas numato, jog perkančioji organizacija iš oficialiame sąrašė įregistruoto tiekėjo gali papildomai pareikalauti pateikti pažymą apie socialinio draudimo ar mokesčių įmokas ir kitus jo kvalifikaciją įrodančius dokumentus, kurie nebuvo pateikti įrašant tiekėją į šiuos sąrašus. 2008-09-15 įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pataisoms, yra numatyta naujovė, kuri turėtų šiuo atveju palengvinti administracinę naštą vykdant viešuosius pirkimus. Atitikimą daliai kvalifikacinių reikalavimų tiekėjai galės įrodyti pateikdami valstybės įmonės Registrų centro Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduotą dokumentą, patvirtinantį jungtinius kompetentingų institucijų tvarkomus duomenis.

Viešųjų pirkimų analizė parodė, kad apie 30-40 procentų viešųjų pirkimų sutarčių tarptautiniuose pirkimuose sudaroma apie pirkimą nepaskelbus (t.y. po neskelbiamų derybų) (3 priedo 1 pav.). Kaip vieną iš viešųjų pirkimų problemų verslininkai įvardino informacijos apie pirkimus stoką (2 priedo 2 pav.). Galimybes tiekėjams revizuoti neskelbiamus supaprastintus klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų pirkimus įstatymo leidėjas numato nustatydamas pareigą šioms perkančiosioms organizacijoms skelbti informacinius pranešimus apie sprendimą pirkti prekes, paslaugas arba darbus nepaskelbus apie pirkimą. Pavyzdžiui, klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos privalės paskelbti informacinį pranešimą, kai atlikdama supaprastintą pirkimą nuspręs apie jį neskelbti, nes dėl techninių, meninių priežasčių ar dėl objektyvių aplinkybių tik konkretus tiekėjas gali patiekti reikalingas prekes, pateikti paslaugas ar atlikti darbus ir kai nėra jokios kitos alternatyvos⁷³. Tokiu atveju, tiekėjai galės būti „revizoriais“, ar perkančiosios organizacijos nepiktnaudžiauja galimybėmis prekes, paslaugas ar darbus įsigyti nevykdant viešojo pirkimo konkurso.

Viešųjų pirkimų įstatymas numato ir tiekėjų interesų gynimo priemones ir tvarką. Tiekėjas, kuris mano, kad perkančioji organizacija nesilaikė šio įstatymo reikalavimų ir tuo pažeidė ar pažeis jo teisėtus interesus, turi teisę iki pirkimo sutarties sudarymo pareikšti pretenziją perkančiajai

---

⁷³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 92 str. 3 d. 6 p. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

organizacijai dėl perkančiosios organizacijos veiksmų ar priimtų sprendimų⁷⁴. Jeigu išnagrinėjus pretenziją nebuvo patenkinti tiekėjo reikalavimai ar reikalavimai buvo patenkinti tik iš dalies, ar pretenzija nebuvo išnagrinėta Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka ir terminais, tiekėjas turi teisę kreiptis į teismą Viešųjų pirkimų nustatyta tvarka.

Siekiant spręsti socialines problemas, Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta pareiga perkančiosioms organizacijoms dalį lėšų skirti pirkimams iš socialinių įmonių. Socialinės įmonės, norėdamos pasinaudoti šia Viešųjų pirkimų įstatymo suteikta teise ir privilegija išskirtinėmis teisėmis dalyvauti viešuosiuose pirkimuose taip pat turi pareigą – skelbti apie save informaciją Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Neįvykdžius šios pareigos, netenka ir teisės viešuosiuose pirkimuose dalyvauti lengvatinėmis sąlygomis.

*

Viešųjų pirkimų įstatymas yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais. Viešuosius pirkimus taip pat reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos ministrų įsakymai, taip pat nemažai Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymų. Viešųjų pirkimų įstatymas nustato daugumos pirkimų etapų bendrąsias vykdymo taisykles, o jas detalizuoja įvairūs poįstatyminiai aktai. Jie nustato taisykles, kaip perkančioji organizacija turi atlikti atskirus pirkimų etapus arba rekomendacijomis nubrėžia galimų perkančiosios organizacijos veiksmų ar sprendimų ribas.

Viešųjų pirkimų įstatymas ir poįstatyminiai teisės aktai reguliuoja ne visus viešojo pirkimo etapus, nėra nustatyta pirkimo iniciavimo tvarka. Siekiant užkirsti kelią galimiems piktnaudžiavimams, kai už biudžetines lėšas įsigijamos prekės, paslaugos ar darbai, kurie nėra reikalingi ar būtini teisės aktų nustatytoms funkcijoms atlikti, kiekviena perkančioji organizacija turėtų nusistatyti, kad pirkimo iniciatorius privalo raštu parengti pirkimo paraišką, kurioje nurodytų ne tik prekių, paslaugų pavadinimus ir kiekius ar darbų apimtį, bet ir pagrindų jų poreikį.

Viešųjų pirkimų įstatymas derina skirtingų pusių – perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų interesus. Tam, kad būtų užtikrintas tinkamas viešųjų pirkimų viešumo ir skaidrumo principų įgyvendinimas, Viešųjų pirkimų įstatyme yra nustatytas baigtinis sąrašas atvejų, kada perkančioji organizacija gali pirkimo neskelbti. Visais kitais atvejais, viešieji pirkimai skelbiami. Riziką dėl netinkamo viešumo ir skaidrumo principų įgyvedinimo mažos vertės pirkimuose padidintų Viešųjų pirkimų įstatymo pataisos, kurios nustatytų iki kurios vertės arba kokiais atvejais mažos vertės pirkimai gali būti neskelbiami. Dabar šių sąlygas nusistato pačios perkančiosios organizacijos.

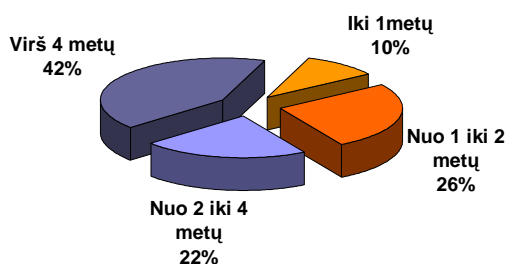
---

⁷⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 93 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

III. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TEISINIO REGULIAVIMO VEIKSMINGUMO PROBLEMOS

Siekdama išspręsti užsibrėžtus uždavinius, išnagrinėjau ne tik jau atliktas apklausas, teisminę praktiką, bet ir panaudojau anketinę apklausą. Anketa pateikiama 6 priede. Apklausos tikslas – išsiaiškinti perkančiųjų organizacijų požiūrį į viešuosius pirkimus, juos reglamentuojančius teisės aktus. Tyrimas buvo atliktas 2008 m. spalio 8 – 12 dienomis. Apklausta 100 respondentų. Tyrime dalyvavo tik perkančiosios organizacijos (Viešųjų pirkimų įstatymo prasme). Apklausos būdas – anketa, sudaryta iš 8 klausimų. 2 klausimai buvo skirti informacijai apie respondentą: kiek laiko atlieka viešuosius pirkimus ir kokios perkančiosios organizacijos galimybės viešųjų pirkimų specializavime (ar turi struktūrinį padalinį arba specialistų, besispecializuojančių viešuosiuose pirkimuose, ar visai neturi šios srities specialistų).

Respondentai pagal patirtį viešųjų pirkimų srityje pasiskirstė taip:

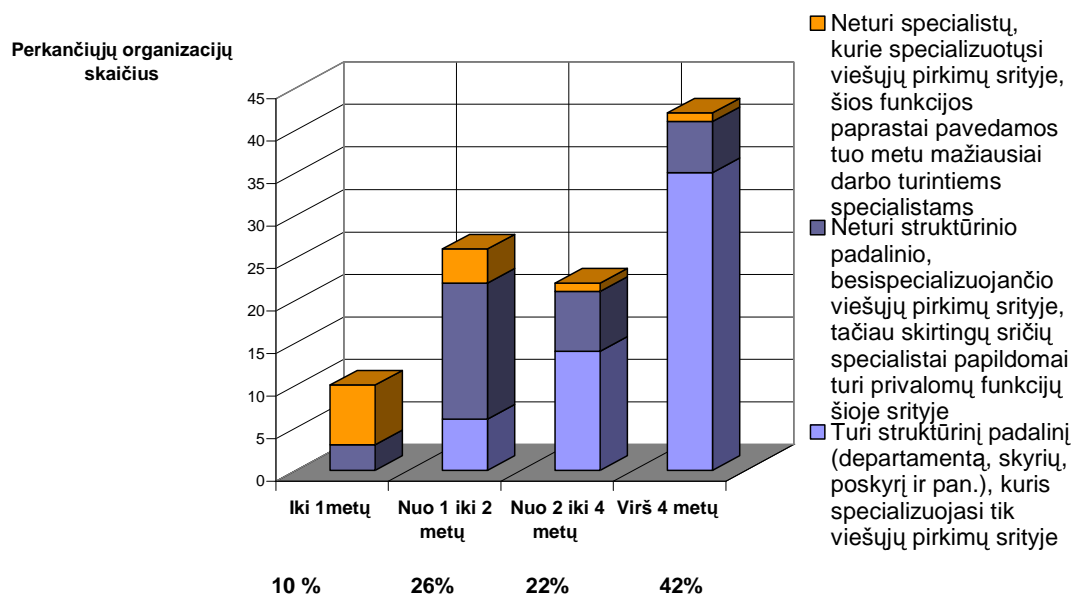

1 pav. Apklaustų respondentų veiklos viešųjų pirkimų srityje trukmė

Didesnė dalis respondentų turi palyginti didelę patirtį viešųjų pirkimų srityje. Net 42 proc. atsakymus pateikusių respondentų juos vykdo virš 4 metų.

Apibendrinant apklaustų perkančiųjų organizacijų galimybes viešųjų pirkimų specializavime (2 pav.), matome, kad daugiau kaip 80 procentų perkančiųjų organizacijų, turinčių didesnę nei 4 metų patirtį, turi struktūrinį padalinį, kuris specializuojasi viešųjų pirkimų srityje, tuo tarpu 14 procentų tokio padalinio neturi, tačiau turi specialistų, kurie specializuotųsi būtent viešųjų pirkimų srityje. Analizuojant perkančiųjų organizacijų, kurios viešuosius pirkimus vykdo trumpai, t.y. iki 1 metų, atsakymus, darytina išvada, kad net 70 procentų tokių organizacijų neturi viešųjų pirkimų specialistų ir viešieji pirkimai jose pavedami atlikti konkrečiu momentu mažesnę darbo krūvį turintiems darbuotojams. Tokia praktika gali lemti ir tai, kad viešuosius pirkimus kiekvieną kartą

atliekant skirtingiems darbuotojams, nekaupiama gera praktika, nesigilinama į viešuosius pirkimus reguliuojančius teisės aktus, o tai gali lemti klaidas ir pažeidimus.

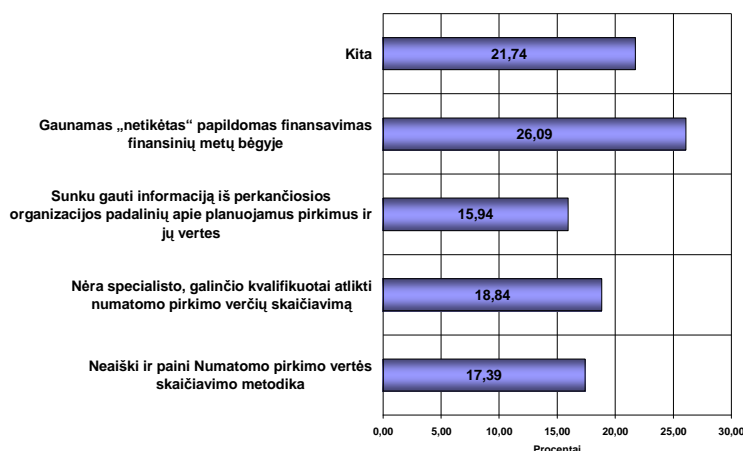
2 pav. Perkančiųjų organizacijų pajėgumai viešiesiems pirkimams vykdyti

Kad apklausos rezultatus būtų lengviau tarpusavyje palyginti, juos pateikiau grafikais. Kadangi apklausoje buvo ir respondentų, kurių patirtis nagrinėjamoje srityje yra trumpa (iki 1 metų ir nuo 1 iki 2 metų), ir tokių, kurie viešuosius pirkimus vykdo ilgai, virš 4 metų, buvo galima atlikti analizę, siekiant išsiaiškinti, ar kuriuos nors respondentų atsakymus dėl viešųjų pirkimų problemų galėjo įtakoti jų kvalifikacijos stoka, ar atsakymai daugmaž tolygiai pasiskirstė tarp visų respondentų ir galbūt tai reiškia, kad yra teisinio reguliavimo problemų.

3.1. Pirkimų planavimo ir pirkimo būdo pasirinkimo teisinio reguliavimo veiksmingumas

Apklaustos perkančiosios organizacijos įvardino tokias problemas skaičiuojant numatomo pirkimo vertę (3 pav.): sunku gauti informaciją iš perkančiosios organizacijos padalinių apie planuojamus pirkimus ir jų vertes (15,94 proc.), neturi tam specialisto (18,94 proc.). Statistiškai svarbu pažymėti, kad tokių atsakymų gauta tiek iš trumpesnį laiką viešaisiais pirkimais užsiimančio respondento, tiek ir iš ilgą laiką vykdančio viešuosius pirkimus. 17,39 proc. atsakymų buvo, kad

neaiškios metodikos, tačiau verta pažymėti, kad absoliuti dauguma atsakymų gauta iš mažiau nei vienerius metus viešuosius pirkimus vykdančių respondentų.

3 pav. Problemos, su kuriomis susiduriama skaičiuojant numatomo pirkimo vertę

Viešuosius pirkimus pradantiems vykdyti „Numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodika“ gali pasirodyti sudėtinga, nes prekių, paslaugų ir darbų vertės skaičiuojamos skirtingai. Kadangi iš ilgesnį laiką viešuosius pirkimus atliekančių perkančiųjų organizacijų atsakymų dėl šios metodikos sudėtingumo buvo gauta mažiausiai – tikėtina, kad ilgesnį laiką vykdan viešuosius pirkimus, ši problema galėtų būti išsprendžiama.

Daugiausia atsakymų (26,09 proc.) gauta, kad labiausiai numatomo pirkimo vertės skaičiavimą apsunkina gaunamas „netikėtas“ finansavimas metų bėgyje. Tokiu atveju, gautas finansavimas gali „sugriauti“ iki tol vykusių planavimą, jei tokių pačių prekių, paslaugų ar darbų dėl to paties objekto jau yra įsigyta, o papildomas finansavimas lemia tai, kad perkančioji organizacija turi taikyti kitokius pirkimo būdus.

Problemų dėl numatomo pirkimo vertės skaičiavimo gali kilti ir dėl to, kad perkančioji organizacija nespėja išleisti lėšų (pavyzdžiui, jų sutaupė nuo įvykusių pirkimų, arba pirkimas neįvyko ir netikslinga jo tęsti) ir lėšas gali arba gražinti į valstybės biudžetą arba skirti kitiems pirkimams, kurie nebuvo planuoti. Tačiau čia kyla kita rizika, kad perkančiosios organizacijos pradės „taupyti“ viešųjų pirkimų pinigus, kad vėliau juos galėtų išleisti savo reikmėms. „Interesų savivaldybės turi, kad tų pinigų liktų ir jie būtų panaudoti toms reikmėms, kurioms savivaldybė teikia prioritetą. O kodėl pinigų lieka, priežasčių gali būti įvairiausių. Gali būti, kad savivaldybė specialiai nurodo padidintus skaičius, kad būtų numatyta didesnė dotacija⁷⁵. Akivaizdu, kad

⁷⁵ Lankininkaitė R. Kai kurios savivaldybės nespėja išleisti lėšų // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=15086275>; [žiūrėta 2007-11-22].

perkančiųjų organizacijų problemas dėl numatomo pirkimo vertės skaičiavimo lemia ne vien sudėtingos metodikos, bet ir pačių perkančiųjų organizacijų veiksmai. Tam, kad būtų padidintas numatomo pirkimo vertę reglamentuojančių teisės aktų veiksmingumas, perkančiosios organizacijos turėtų tinkamai planuoti būsimas lėšas, atsižvelgti į realius poreikius, taip pat užtikrinti, kad už pirkimų planavimą atsakingi asmenys ar skyriai laiku gautų visą jų darbui reikalingą informaciją. Šių teisės normų reguliavimo veiksmingumą padidintų tai, jeigu perkančiosioms organizacijoms būtų taikomos sankcijos, nustačius piktnaudžiavimus už didesnių nei realūs poreikiai lėšų prašymą tik tam, kad vėliau galėtų patenkinti perkančiosios organizacijos poreikius, kuriems lėšų pagrįstai neskiriama.

3.2. Pirkimo sąlygų rengimo teisinio reguliavimo veiksmingumas

Transparency International atliktoje apklausoje verslininkai atsakė, su kokiomis problemomis susiduria dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose. 11, 4 procentų respondentų atsakė, kad viešuosiuose pirkimuose nekokybiškai paruošiamos techninės sąlygos, 2,6 procentai – kad konkurso sąlygos painios, 1 procentas – kad pirkimai sudaromi konkrečiam gamintojui, daiktui (2 priedo 2 pav.).

Tačiau teismų praktikos analizė parodė, jog tiekėjai ne visada teisūs. UAB „MAP Lietuva“ kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovui VŠĮ „Šiaulių lignonė“, prašydamas įpareigoti perkančiąją organizaciją VŠĮ „Šiaulių lignonė“ panaikinti bei pakeisti diskriminacines, imperatyvioms Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatoms prieštaraujančias konkurso sąlygas⁷⁶. Ieškinį grindė tuo, kad atsakovo VŠĮ „Šiaulių lignonė“ paskelbto viešojo konkurso gaminiams iš popieriaus (išskyrus raštinės reikmenis) pirkti sąlygos prieštarauja LR Viešųjų pirkimų įstatymui ir todėl pažeidžia ieškovo kaip tiekėjo interesus. Šį reikalavimą grindė tuo, kad perkančioji organizacija nustatydamas konkurso sąlygas, akivaizdžiai teikė prioritetą konkrečiu prekės ženklu „TORK“ pažymėtiems gaminiams, aiškiai ir tiksliai apibūdinama prekių išmatavimus, gamavimo medžiagas, sulankstymo būdą, sluoksniavimą, pakavimo būdą ir pakuotės dydį bei kitus duomenis. Tiek pirmos instancijos teismas, tiek apeliacinis teismas ieškinį atmetė. Analizuodamas konkurso priedą, pirmos instancijos teismas nustatė, kad jame įvardintas prekės ženklas „TORK CLASSIC“ yra ne pirkimo objekto, o laikiklio prekinis ženklas. Viešųjų pirkimų įstatymas reglamentuoja pirkimo objektams keliamus

⁷⁶ Lietuvos Apeliacinio teismo byla pagal ieškovo UAB „MAP Lietuva“ ieškinį atsakovui VŠĮ „Šiaulių lignonė“ dėl prašymo įpareigoti perkančiąją organizaciją VŠĮ „Šiaulių lignonė“ panaikinti bei pakeisti diskriminacines, imperatyvioms LR Viešųjų pirkimų įstatymo normoms prieštaraujančias konkurso sąlygas, Civilinė byla Nr. 2A - 61/2004.

reikalavimus. Iš bylos duomenų nustatęs, kad atsakovas naudoja tik „TORK“ popieriaus laikiklius pirmos instancijos teismas laikė pagrįstu atsakovo argumentą, jog konkurso sąlygose nurodytas laikiklių tipas padėjo tiksliau identifikuoti perkamą prekę, tačiau netrukdė tiekėjams siūlyti įvairių prekių ženklų prekes. Kartu nurodė, kad paskelbus konkursą, ieškovas susipažino su pirkimo dokumentais ir perkančiajai organizacijai pretenzijų nepareiškė. Be to, žinodamas konkurso sąlygas, ieškovas pateikė pasiūlymą dalyvauti konkurse ir nurodė, kad jo siūlomi „Katrin“ prekės ženklu pažymėti gaminiai atitinka konkurso sąlygų reikalavimus.

Apeliacinis teismas nurodė, jog Viešųjų pirkimų įstatyme (25 str.) nurodytas draudimas prekių aprašymuose nurodyti konkretų prekės ženklą yra taikytinas tik prekei, t.y. pirkimo objektui. Paskelbto konkurso sąlygose nurodyta, jog perkamas objektas - rankų šluostymosi popierius, ruloninis rankų šluostymosi popierius, tualetinis popierius. Pirkimo sąlygose nėra nurodyta, kokio prekės ženklo turi būti ši prekė, kas jos gamintojas ir pan. Nuoroda, kaip prekė bus panaudota (kad tiktų TORK tipo laikikliams) nėra nuoroda į perkamos prekės ženklą, o tik perkančiai organizacijai leidžia užsitikrinti, kad nupirkta prekė bus panaudota tinkamai. Kiti ieškinio reikalavimai - dėl neva nepagrįsto techninių sąlygų (išmatavimų, servetėlių kiekio pakuotėje, servetėlių spalvos) nurodymo konkurso sąlygose, apeliacinio teismo atmeti. Draudimo nurodyti perkamo objekto dydžius, kiekį, spalvą ir kitas sąlygas, norminiuose aktuose nėra.

Ši byla akivaizdžiai parodo tai, kad tiekėjai norėdami laimėti konkurse siūlo prekes iki galo neišsiaiškinę su perkančiąja organizacija konkurso sąlygų ir savo interesų gynimo priemonių imasi tik po to, kai pasiūlymas atmetamas. Teismas nustatė, kad UAB „MAP Lietuva“ gavęs pirkimo sąlygas, dėl jose suformuluotų sąlygų į perkančiąją organizaciją nesikreipė ir netgi pasiūlyme nurodė, kad jo siūlomos prekės atitinka perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus. Tiekėjai viešųjų pirkimų procese aktyvūs turėtų būti jau nuo tada, kai gauna pirkimo dokumentus. Jeigu perskaitę pirkimo dokumentus yra įsitikinę, kad sąlygos diskriminuojančios, pažeidžia teisėtus jų interesus – turėtų iš karto kreiptis į perkančiąją organizaciją. Dabar galiojantis Viešųjų pirkimų įstatymas numato galimybes tiekėjams ginti savo interesus ir teikti pretenziją perkančiajai organizacijai. Tačiau tas turi būti padaryta laiku, t.y. Viešųjų pirkimų įstatymo 94 str. 1 d. nustato, kad pretenzija pateikiama perkančiajai organizacijai raštu per 5 dienas nuo dienos, kurią tiekėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie tariamą savo teisėtų interesų pažeidimą⁷⁷. Ši sąlyga buvo ir ankstesnėse Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijose. Bet koks teisminis nagrinėjimas labai smarkiai padidina viešajam pirkimui reikalingo laiko ir lėšų sąnaudas, o tas daro viešuosius pirkimus

---

⁷⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 94 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

neefektyvius. Šios problemos galima būtų išvengti tuo atveju, jeigu tiekėjai viešųjų pirkimų procese būtų aktyvūs jau nuo pat pradžių, t.y. gavę pirkimo sąlygas, o ne tik tuomet kai pasiūlymas atmestas – tam Viešųjų pirkimų įstatyme numatytos ir galimybės ir priemonės. Perkančioji organizacija, gavusi tiekėjo rašytinę pretenziją, sustabdo pirkimo procedūras, kol ši pretenzija bus išnagrinėta ir priimtas sprendimas. Pirkimo procedūros, gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą, nestabdomos, jeigu jas sustabdytų perkančioji organizacija ar tiekėjas patirtų daug didesnių nuostolių už tuos, kuriuos galėtų patirti pretenziją pateikęs tiekėjas. Perkančioji organizacija turi pratęsti pirkimo procedūrų terminus pirkimo procedūrų sustabdymo laikui. Priėmus sprendimą dėl pretenzijos, pirkimo procedūros tęsiamos.⁷⁸ Galimybė pateikti pretenzijas dėl viešojo pirkimo nuo jo paskelbimo iki sutarties sudarymo užtikrina tiekėjų teises ginti savo interesus. Pirkimo procedūrų sustabdymas, o išnagrinėjus pretenziją – terminų pratęsimas, užtikrina tiekėjų lygias galimybes dalyvauti viešajame pirkime ruošiantis pateikti pasiūlymą. Galimybė apginti savo interesus tiekėjams teisme be abejo turi būti, tačiau šia teise tiekėjai turėtų naudotis tinkamai ir ja nepiktnaudžiauti. Pretenzijos pateikimas perkančiajai organizacijai galėtų tinkamai išspręsti ginčus tarp perkančiosios organizacijos ir tiekėjo, o pačius viešuosius pirkimus padaryti efektyvesnius. Atsižvelgiant į tai, nuostata, kad tiekėjas, nesutikdamas su perkančiosios organizacijos veiksmais ar sprendimais, turi teisę juos ginčyti pateikdamas ieškinį teismui ir nepateikęs pretenzijos perkančiajai organizacijai⁷⁹ pakeitė nuostata, kad pretenzijos pateikimas yra privaloma ikiteisminė ginčo nagrinėjimo stadija.⁸⁰ Ši nuostata išlikusi ir dabar galiojančiame Viešųjų pirkimų įstatyme.

Autorei apklausus perkančiąsias organizacijas, kokie viešųjų pirkimų etapai sudėtingiausi (4 pav.) – 21,69 proc. respondentų atsakė, jog tai techninės specifikacijos rengimas, 6,69 proc. – kad tai pirkimo dokumentų rengimas, 19,28 proc. – kad tai minimalių kvalifikacijos reikalavimų nustatymas.

Statistiškai svarbu pastebėti, kad šiuo klausimu atsakymai panašiai pasiskirstė tiek daugiau metų viešuosiuose pirkimuose dirbančių respondentų, tiek tik pradedančių. Šiek tiek daugiau atsakymų sulaukta iš perkančiųjų organizacijų, kurios neturi padalinių, besispecializuojančių viešuosiuose pirkimuose ar neturinčių specialistų viešiesiems pirkimams nei iš struktūrinių padalinių turinčių.

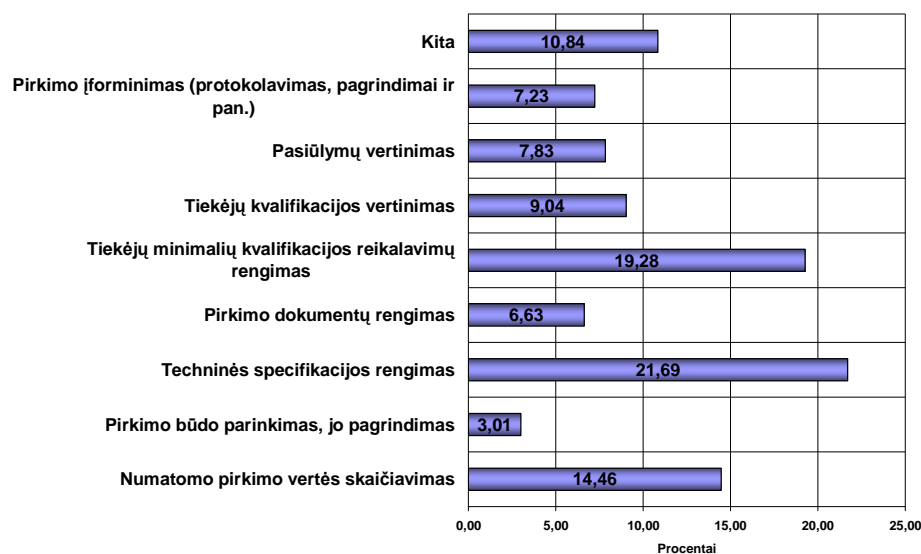
---

⁷⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 94 str. 4 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 102 str. 1 d. (redakcija nuo 2003-01-31 iki 2006-01-30) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2002, Nr. 118-5296.

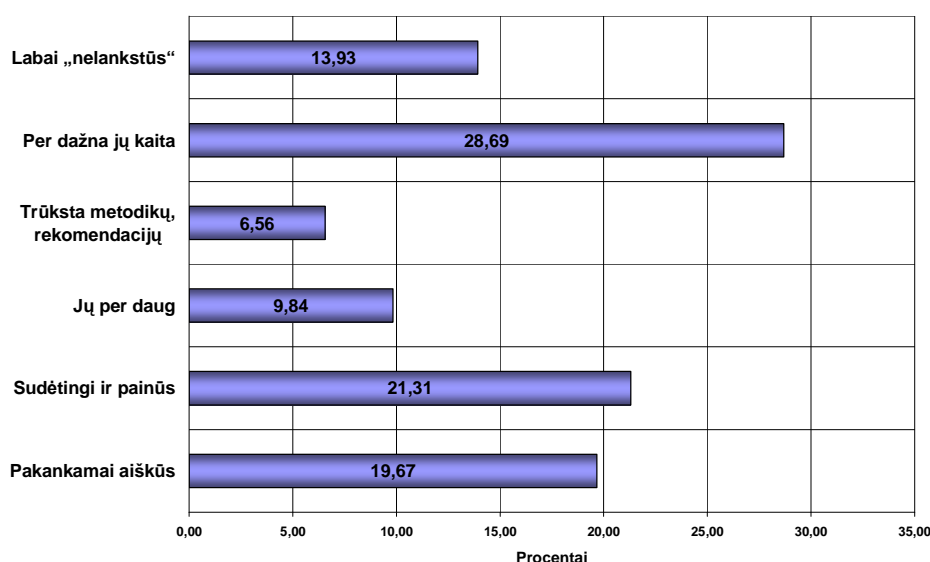
⁸⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 120 str. 1 d. (redakcija nuo 2006-01-31 iki 2008-09-14) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102. 2007, Nr. 114-4630.

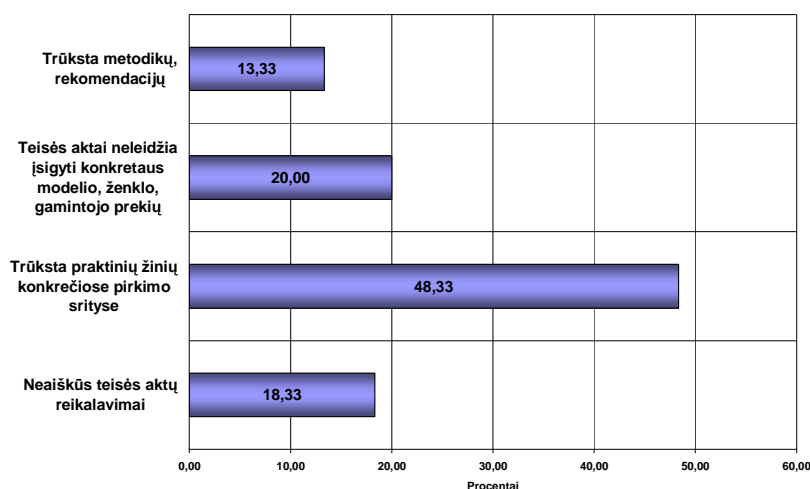
4 pav. Sudėtingiausi viešųjų pirkimų etapai

Viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus 19,67 proc. respondentų vertina kaip pakankamai aiškius (daugiau atsakymų gauta iš daugiau kaip 2 metus viešųjų pirkimų srityje dirbančių respondentų), 21,31 proc. – kaip sudėtingus ir painius (daugiau atsakymų gauta iš respondentų viešųjų pirkimų srityje dirbančių iki 2 metų). Daugiausia atsakymų šiuo klausimu (28,69 proc.) buvo, kad per dažna teisės aktų kaita.

5 pav. Kaip vertinate viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus?

Perkančiųjų organizacijų paprašius įvardinti problemas, su kuriomis susiduria rengiant technines specifikacijas ir pirkimo dokumentus gauti tokie atsakymai (6 pav.).

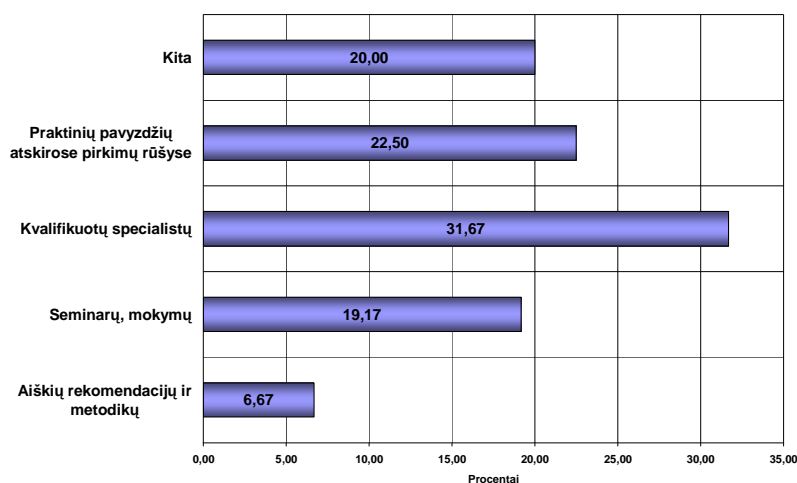

6 pav. Problemos, su kuriomis susiduriama rengiant technines specifikacijas ir pirkimo dokumentus

48,33 proc. respondentų atsakė, kad trūksta praktinių žinių konkrečiose pirkimo srityse. Beveik trigubai mažiau (tik 13,33 proc.) gauta atsakymų, kad trūksta metodikų ar rekomendacijų ir kad neaiškūs teisės aktų reikalavimai (18,33 proc.). Net 20 proc. atsakymų kaip problema buvo įvardinta tai, kad negalima įsigyti konkretaus modelio, ženklo, gamintojo prekių. Absoliuti dauguma pastarųjų atsakymų gauta iš respondentų, kurių veikla viešųjų pirkimų srityje iki 1 metų. Kuo didesnė respondento patirtis viešųjų pirkimų srityje tuo rečiau šis Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytas apribojimas įvardijamas kaip problema.

Analizuojant Viešųjų pirkimų tarnybos paskelbtas įvairias pavyzdines pirkimo sąlygas, darytina tokia išvada: daugiau dėmesio skirta standartinėms sąlygoms, kurios rengiamos vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimais. Viešųjų pirkimų tarnyba yra patvirtinusi ir paskelbusi standartines atviro konkurso, standartines riboto konkurso, standartines supaprastinto atviro ir supaprastinto riboto konkurso sąlygas. Jose sistemaiškai surašytos pirkimo dokumentų sąlygos, tačiau pirkimo objektas, kvalifikacijos reikalavimų sąrašas neišsamus. Be abejo, šis sąrašas priklauso nuo konkretaus pirkimo specifikos. Viešųjų pirkimų tarnyba taip pat yra parengusi rekomendacijas dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo. Jose yra nustatytos rekomenduojamos sąlygos bei rekomenduojami kriterijai – kas turėtų perkančiosioms organizacijoms formuojant minimalius kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams. Tačiau dėl konkrečių pirkimo (pagal pirkimo objektą) rekomendacijų ar metodikų nėra daug. Viešųjų pirkimų tarnyba yra patvirtinusi ir paskelbusi rekomendacijas dėl judriojo (mobilaus) ryšio paslaugų viešojo pirkimo dokumentų rengimo ir

judriojo (mobilaus) ryšio paslaugų pirkimo, dėl keleivių pervežimo oro transportu paslaugų (aviabilietų) viešojo pirkimo dokumentų rengimo. Taip pat yra parengtas projektas dėl paskolų pirkimo konkurso sąlygų. Be abejo, šių paslaugų specifika yra sudėtinga, ir perkančiosioms organizacijoms, kurios nėra perkamų paslaugų profesionalai-žinovai, tai didelė pagalba. Perkančiosios organizacijos vadovaudamosis Viešųjų pirkimų įstatymu privalo apsirūpinti visomis jos funkcijoms vykdyti reikalingomis prekėmis, paslaugomis bei darbais – vadinasi nuo pieštuko, kompiuterio, stalo iki elektros tiekimo, pašto, apsaugos, valymo paslaugų ir pan. Apklausoje perkančiosios organizacijos pripažino, kad viešuosiuose pirkimuose joms labiausiai trūksta praktinių pavyzdžių atskirose pirkimų srityse, kvalifikuotų specialistų bei seminarų (7 pav.).

7 pav. Vykdamat viešuosius pirkimus labiausiai trūksta

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad daugiau rekomendacijų skirtingose pirkimo objekto srityse galėtų palengvinti perkančiųjų organizacijų darbą rengiantis viešajam pirkimui.

3.3. Tiekėjų ir jų pasiūlymų vertinimo teisinio reguliavimo veiksmingumas

Transperancy International apklausoje dalyvavę tiekėjai pateikė atsakymus į klausimus, su kokiomis problemomis susiduria viešuosiuose pirkimuose (2 priedo 2 pav.).

Buvo įvardintos tokios problemos: kaina yra pagrindinis vertinimo kriterijus (5,1 procento), objektyvumo trūkumas (2,1 procento), konkurso rengėjų nekompetencija (2,0 procentai), atrankos

neobjektyvumas (0,5 procento), lankstumo stoka (0,5 procento), blogas vertinimo kriterijus, nėra vertinimo metodikos (1,4 procento), biurokratiniai formalumai (3,4 procento).

Lietuvos Aukščiausiasis teismas nagrinėjo bylą, kur ieškovas (UAB „Vitrolabo servisas“) nesutiko su atsakovo (valstybinė ligonių kasa prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos) vykdyto kraujo maišelių viešojo pirkimo konkurso rezultatais ir jo pateikto pasiūlymo atmetimu. Pasiūlymas buvo atmestas kaip neatitinkantis konkurso sąlygų, nes ieškovo siūlomi pirkti maišeliai nebuvo aprobuoti naudoti Lietuvoje. Teismas konstatavo, kad nors ieškovo siūlyti kraujo maišeliai, yra tik aprobuotųjų patobulinta modifikacija, tačiau tai yra medicinos prietaisai. Jie naudojami žmonių sveikatos priežiūros, palaikymo ir grąžinimo tikslais, todėl susiję su padidinta rizika dėl galimo atitinkamo medicinos prietaiso neigiamo poveikio žmogaus sveikatai. Leidimas naudoti tinkamai neįvertintus bei nepatikrintus medicinos prietaisus sudarytų per didelę riziką, jų naudojimas galėtų sukelti nepataisomas pasekmes žmonių gyvybei ar sveikatai, todėl į rinką gali būti tiekiami tik tie medicinos prietaisai, kurie yra aprobuoti. Viešojo pirkimo tikslas – ne pats pirkimo faktas, o nupirktų medicinos prietaisų tinkamas naudojimas. Kadangi rinkoje gali būti naudojami tik aprobuoti medicinos prietaisai, ieškovui laimėjus konkursą ir negavus aprobavimo pažymėjimo, viešojo pirkimo tikslas nebūtų pasiektas, todėl būtų pagrindas tokius konkurso rezultatus anuliuoti. Nors ieškovas ir pasiūlė mažiausią kainą, tačiau jo siūlomos prekės neatitiko teisės norminių aktų keliamų reikalavimų, nes pasiūlyti pirkti kraujo maišeliai nebuvo aprobuoti pagal galiojančius teisės aktus. Viešųjų pirkimų įstatyme numatytas viešųjų pirkimų tikslas – racionalus lėšų panaudojimas, reiškia reikalavimą atsižvelgti ne tik į siūlomos prekės kainą, bet ir į jos kokybę, ir į tai, kad jos būtų tinkamos ir galimos naudoti pagal paskirtį bei atitiktų kitus įstatymų reikalavimus⁸¹.

Šiuo atveju teismas pripažino, kad tiekėjo pasiūlymas atmestas pagrįstai, o formalumai, kurių nepaisė tiekėjas – yra būtini, kad būtų užtikrintas viešųjų pirkimų tikslo tinkamas įgyvendinimas.

Lietuvos aukščiausiasis teismas taip pat nagrinėjo bylą, kur ieškovas UAB „Vigantiškių statyba“ ginčijo atsakovo - Plungės rajono savivaldybės administracijos – veiksmus vertinant tiekėjų pasiūlymus.⁸² Atsakovas Plungės rajono savivaldybės administracija vykdė atvirą supaprastintą konkursą Plungės miesto ir rajono seniūnijų vietinių gatvių ir kelių remonto darbams

---

⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovo UAB „Vitrolabo servisas“ ieškinį valstybinei ligonių kasai prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos dėl pasiūlymų vertinimo, Civilinė byla Nr. 3K-3-597/2004.

⁸² Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovo UAB „Vigantiškių statyba“ ieškinį atsakovui Plungės rajono savivaldybės administracijai. Ieškovas ginčija atsakovo veiksmus vertinant tiekėjų pasiūlymus kaip neteisėtus. Civilinė byla Nr. 3k-3-180/2005.

atlikti. Tarp konkurso sąlygų privalomų reikalavimų buvo ir reikalavimas pateikti pagrindiniams ir pagalbiniais darbams atlikti reikalingų mechanizmų sąrašą. Šis reikalavimas sietinas su konkurso sąlygų nustatyta genrangovo pareiga ne mažiau kaip 70 procentų darbų atlikti savo jėgomis. Konkurso komisijai ieškovas UAB „Vigantiškių statyba“ pateikė mechanizmų, įrengimų ir įrankių sąrašą, nenurodydama jų valdymo pagrindo ir sąlygų. Atsakovo viešojo pirkimo komisijos posėdyje nors ir buvo konstatuota, kad UAB „Vigantiškių statyba“ pateikti dokumentai, patvirtinantys kvalifikacinį – techninį pasirengimą, atitinka formalius konkurso sąlygų reikalavimus, tačiau komisijos nariams kilo abejonių, ar šis dalyvis bus pajėgus konkursinius kelių ir gatvių remonto darbus atlikti kokybiškai. Pirkimo komisija kreipėsi į antstolę ir išsiaiškino, kad ieškovas beveik visą pateiktame sąrašė nurodytą techninę įrangą turi tik panaudos sutarčių pagrindu, darytina išvada, kad abejonės apie ieškovo techninį patikimumą ir pajėgumą buvo iš esmės pagrįstos. Teismas konstatavo, kad dalyvio techninį patikimumą apibūdinančius duomenis perkančioji organizacija turi stengtis patikrinti bet koku jai prieinamu teisėtu būdu ir tai, kad atsakovo pasirinkta tiekėjo patikimumo ir techninio pajėgumo įvykdyti pirkimo sąlygas aiškinimosi forma – paklausimas antstolei, neprieštaravo Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatoms. Gavusi duomenis apie tai, kad UAB „Vigantiškių statyba“ neturi nuosavo turto, tame tarpe ir įrangos, reikalingos pirkimo sąlygose numatytiems darbams įvykdyti, atsakovo viešojo pirkimo komisija turėjo pakankamą pagrindą įvertinti, jog šio dalyvio techninis patikimumas ir pajėgumas neatitinka konkurso reikalavimų, todėl iš esmės pagrįstai atmetė konkursinį pasiūlymą. Teismas konstatavo, kad tam, kad būtų pasiektas viešojo pirkimo tikslas – įsigyta prekių, paslaugų ar darbų racionaliai naudojant tam skirtas lėšas – perkančiajai organizacijai nepakanka vien tik formaliai laikytis įstatyme nustatytų viešųjų pirkimų procedūrų. Tik atlikęs išsamią dokumentų viešajai paslaugai pirkti analizę ir jų įvertinimą, viešosios paslaugos pirkėjas gali tikėtis, kad viešai atrinkti tiekėjai – viešųjų pirkimų procedūrų laimėtojai galės ir pigiai, ir efektyviai teikti perkamas viešąsias paslaugas⁸³.

Abu išnagrinėti pavyzdžiai parodė, kad Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytos pareigos perkančiajai organizacijai vertinant tiekėjo pasiūlymus nėra tik formalumas dėl formalumo. Tinkamai vykdydama Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytas pareigas perkančioji organizacija užtikrina Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų tikslų – racionaliai naudojant lėšas įsigyti prekių, paslaugų ar darbų. Akivaizdu, kad perkančiajai organizacijai principingai nesilaikant Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų, ji gali sukelti net pavojų galutiniam prekių gavėjui.

---

⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovo UAB „Vigantiškių statyba“ ieškinį atsakovui Plungės rajono savivaldybės administracijai. Ieškovas ginčija atsakovo veiksmus vertinant tiekėjų pasiūlymus kaip neteisėtus. Civilinė byla Nr. 3k-3-180/2005.

3.4. Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo ir teisinio reguliavimo veiksmingumas

Viešojo pirkimo sutartis – tai viena tų sričių, kur nustatoma daugiausia pažeidimų (4 priedo 1 pav.).

Lietuvos aukščiausiasis teismas yra niekinėmis pripažinęs sutarties sąlygas, kurias UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“ ir UAB „Vingės statyba“ pasirašė pakeisdami pirkimo dokumentuose ir pasiūlyme nustatytas sąlygas. Teismas konstatavo, kad Viešųjų pirkimų įstatymo nuostata, jog sudarant sutartį negali būti keičiamos pirkimo dokumentuose nustatytos sąlygos yra imperatyvi.⁸⁴ UAB „Vingės statyba“ pateikė pasiūlymą, perkančiajai organizacijai paprašius pagrindė pasiūlytą kainą ir įsipareigojo darbus atlikti pagal projektą ir laiku už pasiūlytą kainą. Šalys sudarė sutartį, kurioje vėliau nuostata, kad „sutarties kainos keitimas dėl kokių nors priežasčių nenumatomas“, pakeitė nuostata „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2004 m. birželio 29 d. raštu Nr. 22-5909 statinio statybos Valdytojas apmoka ryšium su įstojimu į Europos Sąjungą atsiradusius statybinių medžiagų, mechanizmų ir darbo jėgos kainų skirtumus“.

Pirmos instancijos teismas, atsižvelgęs į tai, kad atsakovas pagrindė itin mažą pasiūlymo kainą, taip pat į tai, kad sutarties projekto 2.1 p. buvo nustatyta, kad sutarties kainos keitimo dėl kokių nors priežasčių nenumatoma, padarė išvadą, jog šalių pasirašytos sutarties 2.1 p. nuostata, kaip tiesiogiai sudaro sąlygas ir galimybę didinti rangovo pasiūlytą mažiausią darbų atlikimo kainą, todėl pripažintina prieštaraujanti pirkimo dokumentuose nustatytoms pirkimo sąlygoms, todėl laikytina niekine ir negaliojančia *ab initio*. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija tam taip pat pritarė ir dar konstatavo, kad paskelbto konkurso pirkimo dokumentuose ne tik nenumatytas, bet iš esmės draudžiamas bet koks konkursą laimėjusiojo rangovo pasiūlyme nurodytos sutarties kainos keitimas, tokia sąlyga atsakovui ne tik buvo žinoma iš gautų pirkimo dokumentų, bet jis su tokia sąlyga ir sutiko, nusprenddamas dalyvauti konkurse, pateikdamas pasiūlymą, kartu ir pasirašytą statybos rangos sutarties projektą su 2.1 punkte nurodyta sąlyga. Kolegija konstatavo, kad atsakovas, žinodamas pirkimo dokumentuose nurodytas sąlygas, tarp jų ir sutarties projekto 2.1 p. nurodytą sąlygą, neleidžiančią keisti sutarties kainos, turėjo teisę ir laisvę pasirinkti dalyvauti ar nedalyvauti paskelbtame konkurse, turėjo teisę savo pasiūlyme nurodyti didesnę sutarties kainą, numatydamas galimą statybos darbų ar medžiagų brangimą. Tuo tarpu pasiūlydamas daug mažesnę

⁸⁴ Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla, UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“ v. UAB „Vingės statyba“ dėl sutarties sąlygų panaikinimo, c. b., Nr. 3K-3-458/2007.

kainą negu kiti konkurso dalyviai ir žinodamas apie draudimą šią kainą keisti, atsakovas pats prisiėmė riziką dėl galimo statybos kaštų padidėjimo, už kurią jis negali reikalauti kitos šios sutarties šalies atsakomybės. Kasacinės instancijos teismas šiems teismų argumentams pritarė ir dar pažymėjo, jog minėta Viešųjų pirkimų įstatymo norma, kaip imperatyvi, gali būti aiškinama tik prevenciniu aspektu, t. y. siekiant išvengti nusikalstamų tikslų, o ne šalių aptarimui atsižvelgti į rinkos pokyčius.

Ši byla akivaizdžiai parodo, jog Viešųjų pirkimų įstatymo norma, draudžianti sudarant sutartį keisti pirkimo dokumentuose nustatytas sąlygas veiksminga užkertant perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų galimiems piktnaudžiavimams vykdant viešuosius pirkimus. Pirkimo dokumentuose nustatytų sąlygų keitimas sudarant sutartį galėtų pažeisti viešųjų pirkimų principus – tiekėjai žinodami „būsimas“ sutarties sąlygas galėtų kitaip skaičiuoti pasiūlymo kainas ir turėti nelygiavertes sąlygas konkuruoti, o šiuo atveju tokias išskirtines sąlygas turėjo tik vienas tiekėjas.

Šios Viešųjų pirkimų įstatymo normos veiksmingumą sustiprina ir šiuo metu galiojančio Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimas, kad pirkimo sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu negali būti keičiamos, išskyrus tokias pirkimo sutarties sąlygas, kurias pakeitus nebūtų pažeisti šio įstatymo 3 straipsnyje nustatyti principai ir tikslai ir tokiems pirkimo sutarties sąlygų pakeitimams yra gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas.⁸⁵ Taigi, viešojo pirkimo šalys nuo pirkimo pradžios turi būti sąžiningos, tinkamai rengti pirkimo dokumentus, tinkamai rengti pasiūlymus, nes tiekėjas laimėjęs viešojo pirkimo konkursą turės vykdyti tas sutarties sąlygas, kurioms pritarė teikdamas pasiūlymą, išskyrus jei sutarties pakeitimai nepažeis viešųjų pirkimų principų ir dėl jų yra gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas. Dėl šio sutikimo prašymą Viešųjų pirkimų tarnybai gali teikti tik perkančiosios organizacijos⁸⁶.

Jeigu tiekėjas nenori sau prisiimti per didelės rizikos susijusios su kainų svyravimais, jis turi teisę Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka ir terminais kreiptis į perkančiąją organizaciją ir išsiaiškinti visas pirkimo sąlygas, o šiai nesutikus jų keisti –apskaičiuoti pasiūlymo kainą taip, kad laimėjimo atveju nekiltų kliūčių ją vykdyti.

---

⁸⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 18 str. 8 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁸⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 1S-93 patvirtintų „Perkančiųjų organizacijų prašymų dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės sutikimų, numatytų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje, 18 straipsnio 8 dalyje, 39 straipsnio 3 dalyje bei 94 straipsnio 3 dalyje, pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių“ 16.2 p. // Valstybės žinios. 2008, Nr. 113-4317.

3.5. Viešųjų pirkimų efektyvumo ir teisinio reglamentavimo veiksmingumo didinimo galimybės juos perkeliant į elektroninę terpę

Pastaruoju metu kompiuterių ir interneto naudojimo apimtis Lietuvoje didėja sparčiai. 2003 metais 20,6 proc. respondentų naudojami internetu, 2004 metais – 28,9 proc., 2005 metų balandžio duomenimis – 30,9 proc. 2005 m. balandžio mėnesio duomenimis, 44 proc. interneto vartotojų Lietuvoje yra nors kartą internetu kreipęsi į viešojo administravimo (valstybines) institucijas (t.y. lankęsi jų interneto svetainėse): ieškojo reikalingos administracinės informacijos, taip pat pildė formas ar atliko procedūras internetu, siuntė elektroninius laiškus, kreipėsi į atsakingus valstybės tarnautojus⁸⁷.

Informacinės sistemos sėkmingai diegiamos ir viešųjų pirkimų procese. 2001 metais įdiegta viešųjų pirkimų monitoringo informacinė sistema ir jos suteikta galimybė skelbimus bei ataskaitas Viešųjų pirkimų tarnybai pateikti elektroninėmis priemonėmis buvo priimta palankiai. 2008 metais net 98 procentai skelbimų ir ataskaitų pateikiama vien elektroninėmis priemonėmis. Sekantis žingsnis – viešųjų pirkimų procedūrų atlikimas elektroniniu būdu. Tam kuriama ir palaipsniui diegiama Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema. Tai sistema, leisianti perkančiosioms organizacijoms elektroniniu būdu organizuoti visą viešųjų pirkimų ciklą, o tiekėjams patogiai ir paprastai „vieno langelio“ principu elektroniniu būdu dalyvauti viešuosiuose pirkimuose⁸⁸.

Eksplloatuojant Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą siekiama:

- ✓ sumažinti tiekėjų dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose sąnaudas;
- ✓ pagreitinti viešųjų pirkimų procesus;
- ✓ sudaryti galimybę perkančiosioms organizacijoms naudoti įvairesnius pirkimų būdus;
- ✓ geriau išnaudoti perkančiųjų organizacijų žmogiškuosius išteklius;
- ✓ pagerinti viešųjų pirkimų apskaitą ir kontrolės galimybes;
- ✓ padidinti viešųjų pirkimų skaidrumą;
- ✓ skatinti smulkaus ir vidutinio verslo atstovus dalyvauti viešuosiuose pirkimuose⁸⁹.

⁸⁷ E-valdžia – įrankis, tarnaujantis žmogui // <http://www.vrm.lt/index.php?id=633> [žiūrėta 2008-10-16].

⁸⁸ Viešųjų pirkimo centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema // https://pirkimai.eviesiejiipirkimai.lt/ppo_startpage/apiecvpis.htm, [žiūrėta 2008-10-10].

⁸⁹ Viešųjų pirkimo centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema // https://pirkimai.eviesiejiipirkimai.lt/ppo_startpage/apiecvpis.htm, [žiūrėta 2008-10-10].

Analizuojant Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos galimybes ir vykdant elektroninius pirkimus demo versijoje, nustatyta nemažai jos privalumų, kurie palengvintų perkančiųjų organizacijų darbą vykdant viešuosius pirkimus, tikėtina, kad mažintų klaidas, o tai – didintų viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

Kaip parodė autorės atlikta perkančiųjų organizacijų apklausa, 36 iš 100 apklaustų respondentų nurodė, jog viešuosiuose pirkimuose sunkiausia techninių specifikacijų parengimas, 32 iš 100 – kad tai tiekėjų minimalių kvalifikacijos reikalavimų parengimas (4 pav.). Beveik ketvirtadalis apklaustų respondentų mano, kad viešųjų pirkimų perkėlimas į elektroninę terpę palengvintų jiems viešųjų pirkimų procesus (7 priedo 1 pav.). Statistiškai reikšminga pažymėti, kad daugiausia pastarųjų atsakymų gauta iš respondentų, kurie viešųjų pirkimų srityje dirba daugiau nei 2 metai.

Autorė, nagrinėdama elektroninių viešųjų pirkimų galimybes, daugiau dėmesio skyrė būtent jų galimai naudai viešuosiuose pirkimuose rengiant techninius reikalavimus, tiekėjų kvalifikacinius reikalavimus ir kontrolei. Darbo rašymo metu yra baigiama kurti ir tobulinti Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą, o perkančiosios organizacijos gali naudotis tik dalimi jos funkcijų, t.y. rengti ir siųsti skelbimus, ataskaitas, paskelbti supaprastintų pirkimų taisykles.

8 priedo 1 pav. matyti visos funkcijos, kurios būtų aktyvuotos perkančiosioms organizacijoms. Perkančioji organizacija gali susikurti visą struktūrą (skyrius), padaliniais priskirti darbuotojus, o jiems savo nuožiūra suteikti prieigą prie Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos, priskirti funkcijas ir numatyti, kokias teises jie turės (ar galės pasirašinėti dokumentus, ar galės juos rengti, ar turės tik ribotą prieigą ir pan.). Vadovas konkrečiame pirkime paskirstęs funkcijas darbuotojams, galės stebėti ir kontroliuoti, kaip jos vykdomos.

Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje numatytos galimybės perkančiosioms organizacijoms laikyti dokumentų šablonus: susirašinėjimo su tiekėjais, pirkimo sąlygų, pranešimų, atsakymų variantų, kvalifikacinius klausimynus ir t.t. Tai labai paranku perkančiajai organizacijai, ypač turinčiai didelę struktūrą, ne vieną viešojo pirkimo komisiją, ne vieną įgaliotą asmenį vykdyti pirkimus. Tai sudaro galimybes kaupti gerą praktiką, pavyzdžius, efektyviai ja dalintis ir to neįtakos darbuotojų kaita.

Pirkimo būdo šablonus (9 priedo 1 pav.) perkančiosios organizacijos galės naudoti tuos, kurie bus įdiegti sistemoje arba susikurti pačios. Tas ypač aktualu vykdant supaprastintus pirkimus, nes pirkimo būdus nustato nebe Viešųjų pirkimų įstatymas, o pati perkančioji organizacija. Perkančioji organizacija, pagal pirkimo būdą pasirinkusi šabloną, turės atlikti visus jame numatytus žingsnius, t.y. surašyti informaciją, kuri susijusi su konkrečiu pirkimu, nustatyti pirkimo sąlygas,

prikabinti reikiamus dokumentus ir pan. Pirkimo būdo šablonas labai gera pagalbiniė priemonė perkančiosioms organizacijoms, kad jos ruošdamasis konkursui nepraleistų privalomų etapų, procedūrų, numatytų visą reikalingą informaciją.

Perkančioji organizacija, naudodamasi centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos priemonėmis gali sudaryti kvalifikacijos klausimyną (10 priedo 1 pav.) ir ateityje juos naudoti savo vykdomuose konkursuose. Tiekėjų kvalifikacija tikrinama vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 32-38 str., todėl daugumas reikalavimų kartojasi nuolat. Ši priemonė palengvintų tiek perkančiosios organizacijos pasirengimą viešojo pirkimo konkurso paskelbimui – ateityje galėtų rinktis klausimus iš jau turimų šablone (10 priedo 2 pav.).

Tokios priemonės sudaro palankias sąlygas greičiau pasiruošti viešajam pirkimui, kaupti gerą praktiką, kontroliuoti vykdomus pirkimus – tai teigiamai įtakos ir viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema sudarys galimybes perkančiosioms organizacijoms naudoti ir kitus pirkimo būdus, kurie yra numatyti Viešųjų pirkimų įstatyme, tačiau iki šiol nebuvo techninių galimybių juos taikyti. Pavyzdžiui po atviro ar riboto konkurso galės naudoti aukcioną, kurio metu tiekėjai varžytųsi dėl geriausio pasiūlymo. Šios galimybės daro viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą gerokai didesniu.

Pagal Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiamą Elektroninių pirkimų sklaidos planą 2008-2010 metais pusė visų viešųjų pirkimų turėtų būti vykdomi elektroninėje terpėje.

3.6. „Socialinių“ pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumas

Daugumoje viešųjų pirkimų konkursų tarp tiekėjų vyksta arši konkurencija, todėl socialinėms įmonėms be valstybės pagalbos sunku būtų išsiversti. Pačios tokios įmonės vargu ar galėtų sėkmingai išsilaikyti rinkoje, sėkmingai konkuruoti su įmonėmis, kurios gali nemažai lėšų skirti įvairių rūšių reklamai, naujausioms technologijoms ir pan. Valstybė, sprendama socialines problemas, skatindama nuteistųjų, neįgalių žmonių įdarbinimo, užimtumo klausimus, skyrė dėmesio pirkimams iš įmonių, kuriose dirba minėti asmenys.

Viešųjų pirkimų įstatymo (redakcija iki 2008-09-14) 87 str. buvo numatyta, kad perkančioji organizacija, atlikdama supaprastintą pirkimą neskelbiamų derybų arba taikant įprastą komercinę praktiką valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšomis, ne mažiau kaip 10 procentų visų asignavimų, numatytų biudžeto programų sąmatoje prekėms ir paslaugoms pirkti bei materialiajam turtui įsigyti, privalo skirti socialinių įmonių pagamintoms prekėms, teikiamoms paslaugoms ar atliekamiems

darbams pirkti, išskyrus tuos atvejus, kai jai reikiamų prekių šios įstaigos ir įmonės negamina, paslaugų neteikia ar darbų neatlieka. Socialinėms įmonėms buvo nustatyta pareiga gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar atliekamų darbų sąrašus ir paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ kasmet iki spalio 1 dienos. Tame pačiame įstatyme buvo dar vienas straipsnis, kurio dėka socialinių įmonių dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose būtų paprastesnis: perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose gali nustatyti sąlygas, sudarančias galimybę pirkimuose dalyvauti tik neįgalųjų socialinėms įmonėms bei įmonėms ir organizacijoms, kuriose ne mažiau kaip pusę visų darbuotojų sudaro neįgalieji, arba nustatyti, kad tokie pirkimai bus atliekami pagal remiamų asmenų, kurių dauguma yra neįgalieji, įdarbinimo programas. Analizuojant Viešųjų pirkimų įstatymą (redakcija iki 2008-09-14) akivaizdu, kad valstybė skyrė pakankamai dėmesio socialinėms įmonėms: nustatė pareigą dalį valstybės biudžeto lėšų skirti pirkimams iš socialinių įmonių, numatė galimybę daryti „uždarus“, t.y. socialinėms įmonėms rezervuotus konkursus, taip pat numatė galimybes tokius pirkimus atlikti paprastesniais pirkimo būdais.

Viešųjų pirkimų tarnybos atlikta analizė, kaip 2007 m. vyko supaprastinti viešieji pirkimai iš socialinių įmonių, atskleidė, kad šie pirkimai vyksta labai vangiai, o perkančiosios organizacijos tinkamai neįvykdo Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų dėl „socialinių“ pirkimų.

Perkančiosios organizacijos, vykdžiusios supaprastintus viešuosius pirkimus iš socialinių įmonių sudarė 9,1 proc. visų perkančiųjų organizacijų, vykdžiusių viešuosius pirkimus. Atitinkamai jų pirkimų vertė – 0,1 proc. bendros, 2007 m. vykdytų viešųjų pirkimų vertės⁹⁰.

Autorei dalyvaujant įvairiuose seminaruose viešųjų pirkimų mokymo temomis, perkančiosios organizacijos dažniausiomis priežastimis tokių vangių „socialinių“ pirkimų įvardino tokias priežastis:

- ✓ tai, kad sunku rasti informaciją, kokias prekes šios įmonės gamina, paslaugas teikia ar darbus atlieka;
- ✓ tai, kad šios įmonės perkančiosioms organizacijoms reikalingų prekių negamina, paslaugų neteikia, darbų neatlieka;
- ✓ tai, kad perkančiosios organizacijos atlieka tik tarptautinius pirkimus, o jiems ši įstatymo nuostata netaikoma.

Viešųjų pirkimų įstatyme (redakcija nuo 2008-09-15) atsirado naujovių, kurios autorės nuomone turėtų padidinti viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių teisinio reglamentavimo veiksmingumą.

---

⁹⁰ Pranešimas dėl 2007 metais įvykdytų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?nid=1214469671&module=news&lan=LT>; [žiūrėta 2008-10-16].

Viešųjų pirkimų įstatymo 91 str. yra numatyta pareiga perkančiosioms organizacijoms, atliekant supaprastintus pirkimus valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšomis, ne mažiau kaip 10 procentų visų biudžeto asignavimų, numatytų biudžeto programų sąmatoje prekėms ir paslaugoms pirkti bei materialiajam turtui įsigyti, skirti pirkimams iš socialinių įmonių, jų pagamintoms prekėms, teikiamoms paslaugoms ar atliekamiems darbams pirkti, išskyrus atvejus, kai perkančiajai organizacijai reikiamų prekių šios įstaigos ir įmonės negamina, paslaugų neteikia ar darbų neatlieka arba gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar atliekamų darbų sąrašų nepaskelbė Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Šiuos pirkimus perkančiosios organizacijos galėtų atlikti apie juos neskelbdamos ir nereikėtų paskelbti informacinio pranešimo (Viešųjų pirkimų įstatymo 92 str. 3 dalies 5 punktas) arba atlikdamos rezervuotus pirkimus (Viešųjų pirkimų įstatymo 13 str.).

Socialinės įmonės apie savo gaminamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus nuo 2008-09-15 nemokamai skelbia Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. 2008-10-18 informaciją apie save paskelbė 13 įmonių⁹¹. Jų veiklos sritys labai įvairios. Pasiskelbusios socialinės įmonės teikia tokias paslaugas: informacinių technologijų, apskaitos ir audito, spausdinimo ir platinimo, profesinio mokymo, bendruomenės sveikatos priežiūros, viešosios nuomonės tyrimų, taip pat atlieka tokius darbus: pastatų statybos bei remonto, vandentiekio, šildymo ir oro kondicionavimo sistemų įrengimo, statybos baigimo ir apdailos, bei gamina įvairias prekes ir produktus, pavyzdžiui įvairius pieno produktus, miltinius produktus, homogenizuotus ir dietinius maisto produktus, rūbus, baldus, ūkines prekes ir pan.

Atsižvelgiant į įstatymo leidėjo numatytas įvairias lengvatas socialinėms įmonėms – tiek dėl informacijos paskelbimo, tiek dėl pirkimo būdų ir pan., pačios socialinės įmonės vangiai sureagavo į šias naujoves. Per vieną mėnesį informaciją apie save paskelbė tik 13 socialinių įmonių. Kontekste pirkimų mąsto (1 priedo 1 pav.) ir perkančiųjų organizacijų skaičiaus (2007 metais jų buvo 2626, o 2008 metais (skaičiuojant iki 2008-10-18) – 2455⁹²) – tai labai nedaug. Todėl darytina išvada, kad informacijos apie socialines įmones stoka, šioms įmonėms nevykdant pareigos skelbti informaciją apie save, gali turėti įtakos viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių teisinio reglamentavimo mažam veiksmingumui. Kadangi nuo 2008-09-15 socialinių įmonių galimybės dalyvauti viešuosiuose pirkimuose išskirtinėmis teisėmis (lyginant su visais kitais rinkos dalyviais) neišvengiamai remiasi į šių įmonių pareigą skelbti apie save informaciją Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje,

⁹¹ Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema // <http://www.vpt.lt/socImoniųSarasai/> [žiūrėta 2008-10-18].

⁹² Viešųjų pirkimų monitoringo informacinė sistema // <http://mw.eviesiejipirkimai.lt/vpm/login.asp> [žiūrėta 2008-10-18].

tikėtina, kad ateityje perkančiosios organizacijos galės gauti daug daugiau informacijos apie socialinių įmonių gaminamas prekes, teikiamas paslaugas ar atliekamus darbus ir tai padidins viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių teisinio reglamentavimo veiksmingumą.

3.7. Viešųjų pirkimų priežiūrą ir kontrolę atliekančių institucijų įtaka viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumui

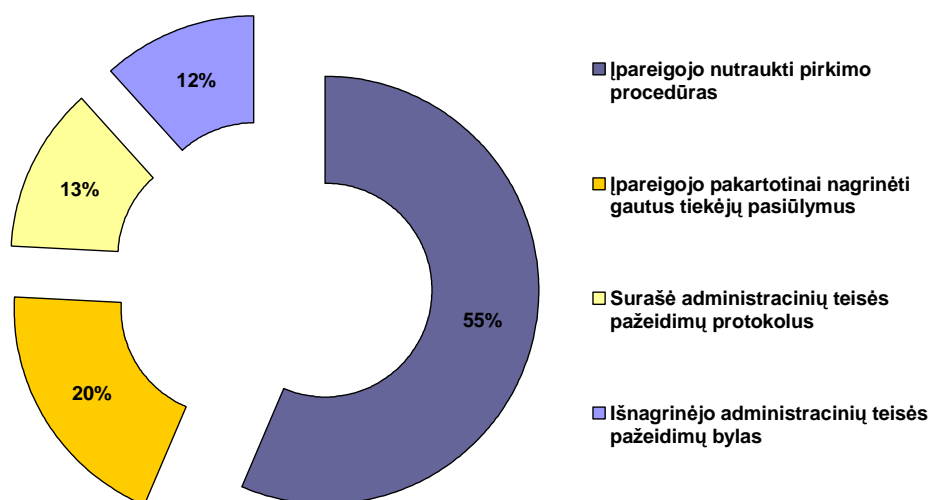
Perkančiosios organizacijos ne visuomet suinteresuotos turimas lėšas naudoti racionaliai, o tai mažina viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą. Tiekėjai, norėdami labiau pasipelnyti iš viešųjų pirkimų konkursų, „susitaria“ dėl pasiūlymų turinio, kainų, kas trukdo perkančiosioms organizacijoms pasiekti Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyto tikslo - racionaliai naudoti lėšas.

Siekiant užkirsti kelią perkančiųjų organizacijų neteisėtiems veiksams vykdant viešuosius pirkimus, kai tendencingai rengiamos pirkimo sąlygos, nustatomi diskriminuojantys tiekėjų kvalifikacijos vertinimo kriterijai, tiekėjų pasiūlymai vertinami taikant „dvigubus standartus“ ir pan., kai tiekėjai „susitaria“ dėl aukštesnių kainų teikiant pasiūlymus, savo funkcijas atlieka viešųjų pirkimų priežiūrą ir kontrolę atliekančios institucijos. Viešųjų pirkimų kontrolę atlieka Viešųjų pirkimų tarnyba ir įgaliotos valstybės institucijos, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu įgalioti Europos Sąjungos finansinę paramą administruojantys viešieji juridiniai asmenys pagal savo kompetenciją⁹³.

Analizuojant Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiamą informaciją apie Viešųjų pirkimų pažeidimus ir už tai taikytas sankcijas perkančiosioms organizacijoms 2008 m. I-III ketv., matome, kad daugiausia perkančiųjų organizacijų buvo įpareigos nutraukti pirkimo procedūras (55 proc. pažeidimus padariusių nustatytų perkančiųjų organizacijų), 20 proc. – įpareigos iš naujo nagrinėti gautus tiekėjų pasiūlymus.

---

⁹³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 100 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

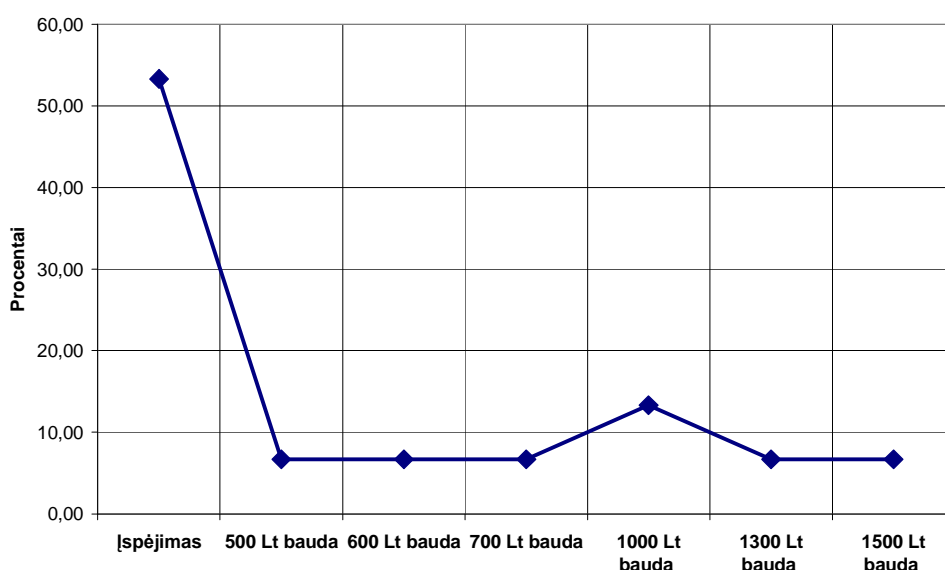

Šaltinis: Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiama informacija apie pažeidimus
<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207550002&cid=1089634691&sid=1&lan=LT>

8 pav. Viešųjų pirkimų tarnybos 2008 m. I-III ketv. perkančiosioms organizacijoms taikytos sankcijos nustačius viešųjų pirkimų pažeidimus

Sankcijos perkančiosioms organizacijoms yra viena veiksmingiausių priemonių didinant viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą. Sankcijų ir nuobaudų viešinimas yra gera prevencinė priemonė kitoms perkančiosioms organizacijoms.

Analizuojant, kokias nuobaudas Viešųjų pirkimų tarnyba išnaginėjusi administracinių pažeidimų bylas skiria perkančiosioms organizacijoms, matome, kad beveik pusė visų nuobaudų – įspėjimas, tuo tarpu piniginės nuobaudos taikomos retai.

Šaltinis: Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiama informacija apie pažeidimus
<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207550002&cid=1089634691&sid=1&lan=LT>

9 pav. Viešųjų pirkimų tarnybos skirtos nuobaudos perkančiosioms organizacijoms išnagrinėjus administracinių pažeidimų bylas 2008 m. I-III ketv.

Tokios nuobaudos greičiau simbolinės, tačiau atsižvelgiant į tai, kad už pažeidimus, padarytus asmens, bausto administracine nuobauda už Viešųjų pirkimų įstatymu nustatytos viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos ar viešojo pirkimo būdo parinkimo tvarkos pažeidimus, užtraukia baudą nuo dviejų tūkstančių penkių šimtų iki penkių tūkstančių litų su nušalinimu nuo darbo (pareigų)⁹⁴ – yra gera prevencinė priemonė, suteikianti galimybę asmeniui pasitaisyti ir viešuosius pirkimus atlikti laikantis teisės aktų reikalavimų.

Viešųjų pirkimų tarnyba kontrolės objektus pasirenka dviem būdais: savarankiškai, patvirtintuose tvarkų aprašuose nustatytais kriterijais ir reaguodama į gaunamą informaciją apie galimus pažeidimus. Tenka konstatuoti, kad didžiąją dalį patikrinimų ir įvertinimų rengiame pagal gautą informaciją, - teigia V. Jakštas.⁹⁵ Tai, kad Viešųjų pirkimų tarnyba operatyviai reaguoja į gaunamą informaciją apie galimus pažeidimus, kad nustačius pažeidimus yra taikomos sankcijos, skatina tiekėjus, kurie geriausiai mato viešųjų pirkimų pažeidimus, apie tai informuoti Viešųjų pirkimų tarnybą.

Perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų tvarkos pažeidimus nustatyti ir įrodyti yra paprasčiau nei tiekėjų. Perkančioji organizacija pirkimui (pirkimams) organizuoti ir atlikti privalo

⁹⁴ Administracinių teisės pažeidimų kodekso 171⁽³⁾ str. // Valstybės žinios, 1985, Nr. 1-1 (aktuali redakcija).

⁹⁵ Dauskurdas V., Jakštas V., Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlių ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų // Juristas. 2008, Nr. 3. P. 24.

(mažos vertės pirkimams ir pirkimams, kuriuos atlieka klasikinio sektoriaus perkančioji organizacija Viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnio nustatyta tvarka, – gali) sudaryti Viešojo pirkimo komisiją, nustatyti jai užduotis ir suteikti visus įgaliojimus toms užduotims vykdyti⁹⁶. Komisijos sprendimai įforminami protokolu. Protokole nurodomi Komisijos sprendimo motyvai, pateikiami paaiškinimai, kiekvieno Komisijos nario atskiroji nuomonė⁹⁷.

Tuo tarpu tiekėjų galimus susitarimus, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją įrodyti yra daug sunkiau. Išvardintomis sąlygomis priskiriama:

1) susitarimas tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti (fiksuoti) tam tikros prekės kainas arba kitas pirkimo ar pardavimo sąlygas;

2) susitarimas pasidalyti prekės rinką teritoriniu pagrindu, pagal pirkėjų ar tiekėjų grupes ar kitu būdu;

3) susitarimas nustatyti tam tikros prekės gamybos ar pardavimo kiekius, taip pat riboti techninę pažangą ar investicijas;

4) susitarimas panašaus pobūdžio sutartyse taikyti nevienodas (diskriminacines) sąlygas atskiriems ūkio subjektams ir tuo sudaryti jiems skirtingas konkurencijos sąlygas;

5) susitarimas iš kitų ūkio subjektų reikalauti papildomų išipareigojimų, kurie pagal savo komercinį pobūdį ar paskirtį nėra tiesiogiai susiję su sutarties objektu.⁹⁸

Konkurencijos taryba 2008 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. 2S-16 pripažino, kad EIP įmonių grupė, t.y. UAB „Eurointegracijos projektai“, UAB „EIP Kaunas“ ir UAB „EIP Vilnius“, taip pat UAB „Finsida“ ir UAB „Statybos strategija“, sudariusios draudžiamus susitarimus viešųjų pirkimų konkursuose, tuo pažeisdamos Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir skyrė tokias baudas: UAB „Eurointegracijos projektai“, UAB „EIP Vilnius“ ir UAB „EIP Kaunas“ solidariai skirti – 144 000 (vieną šimtą keturiasdešimt keturis tūkstančius) Lt; UAB „Statybos strategija“ – 12 000 (dvylika tūkstančių) Lt; UAB „Finsida“ – 3 000 (tris tūkstančius) Lt⁹⁹. Didelės baudos, išaiškintų pažeidimų viešinimas ir galimybės riboti pažeidimą padariusių tiekėjų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose yra gera prevencinė priemonė galimiems pažeidimams užkirsti. Įtarimai dėl šio tiekėjo kilo Centrinei projektų valdymo agentūrai, kuri išanalizavusi apie 70 konkursų, nustatė

⁹⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 16 str. 1 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 16 str. 3 d. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 str. 1 d. // Valstybės žinios. Nr. 30-856 (aktuali redakcija).

⁹⁹ Konkurencijos tarybos 2008 m. liepos 10 d. nutarimas Nr. 2S-16 „Dėl ūkio subjektų, teikiančių paslaugas dėl ES struktūrinių fondų paramos projektų įgyvendinimo, veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams“ // http://www.konkuren.lt/nutarimai/5_str_2s16.htm [žiūrėta 2008-10-20]

tendencijos, kad dalyje konkursų dėl paraiškų Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramai gauti rengimo labai dažnai dalyvauja tos pačios įmonės. Tokios įmonės savo pačių neteisėtais veiksmais užkirto sau kelią toliau kurį laiką dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, nes Viešųjų pirkimų įstatyme prie sąlygų, draudžiančių ir ribojančių tiekėjų dalyvavimą pirkime yra įrašyta ir kad perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose gali nustatyti, kad paraiška ar pasiūlymas atmetami, jeigu tiekėjas yra padaręs rimtą profesinį pažeidimą, kurį perkančioji organizacija gali įrodyti bet kokiomis teisėtomis priemonėmis. Vartojama sąvoka „profesinis pažeidimas“ suprantama kaip konkurencijos, darbo, darbuotojų saugos ir sveikatos, aplinkosaugos teisės aktų pažeidimas, už kurį tiekėjui (fiziniam asmeniui) yra paskirta administracinė nuobauda, o tiekėjui (juridiniam asmeniui) – ekonominė sankcija, numatyta Lietuvos Respublikos įstatymuose, ir nuo šios sankcijos paskyrimo praėjo mažiau kaip vieni metai¹⁰⁰.

*

Atliekant autorės atliktos perkančiųjų organizacijų apklausos duomenų analizę, pastebėta tendencija, kad ilgesnį laiką (virš 4 metų) viešuosius pirkimus atliekančios perkančiosios organizacijos yra įsisteigusios padalinius, besispecializuojančius tik viešuosiuose pirkimuose arba turi tik šia veikla užsiimančius specialistus. Tuo tarpu trumpai viešuosius pirkimus vykdančios perkančiosios organizacijos dažniausiai juos atlikti paveda specialių žinių ir reikiamos kvalifikacijos neturintiems darbuotojams. Numatomo pirkimo vertės skaičiavimo metodiką kaip painią ir neaiškia nurodė trumpą laiką viešuosius pirkimus vykdančios perkančiosios organizacijos. Kadangi didelę viešųjų pirkimų patirtį turinčios perkančiosios organizacijos dažniausiai kaip numatomo pirkimo vertės skaičiavimo problemą įvardindavo tik vidinius, organizacinius dalykus (sunku gauti informaciją iš padalinių, neturi specialisto, gaunamas „netikėtas“ finansavimas), darytina išvada, kad pati Numatomo pirkimo vertės skaičiavimo metodika tinkama ir pakankama priemonė perkančiosioms organizacijoms skaičiuojant numatomo pirkimo vertę. Kaip vienus sunkiausių viešųjų pirkimų etapų, perkančiosios organizacijos nurodė techninių specifikacijų rengimą ir minimalių kvalifikacinių reikalavimų nustatymą. Rengiant technines specifikacijas, perkančiosioms organizacijoms trūksta praktinių konkrečios srities žinių. Viešųjų pirkimų tarnyba yra parengusi standartines pirkimo sąlygas, kuriose sistemiškai surašytos pirkimo dokumentų sąlygos. Tačiau pirkimo objektas, minimalūs tiekėjo kvalifikaciniai reikalavimai priklauso nuo konkretaus pirkimo specifikos. Techninių specifikacijų rengimą reglamentuoja Viešųjų pirkimų įstatymo 25 str.

---

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 33 str. 2 d. 4 p. (redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.

Akivaizdu, kad tokio reglamentavimo perkančiosioms organizacijoms yra per mažai. Šios procedūros teisinio reguliavimo veiksmingumą galėtų padidinti tipinės, dažniausiai perkamų prekių ir paslaugų techninės sąlygos, pvz. biuro ir kompiuterinės įrangos, jos eksploatacinių medžiagų, kanceliarinių prekių, valymo priemonių, ūkinių prekių ir pan. Tiekėjų minimalių kvalifikacijos reikalavimų nustatymą reglamentuoja Viešųjų pirkimų įstatymo 32-38 str. ir Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintos rekomendacijos. Neretai perkančiosios organizacijos norėdamos išsirinkti geriausią tiekėją, neteisingai supranta šias rekomendacijas ir nustato pernelyg aukštus, neproporcingus pirkimo objektui ir todėl diskriminuojančius reikalavimus. Perkančiosios organizacijos norėdamos išsirinkti kvalifikuočiausią tiekėją turėtų ne užaukštinti minimalius kvalifikacinius reikalavimus, o naudoti kitus pirkimo būdus ir kitas procedūras (ribotą konkursą, kvalifikacinę atranką). Neretai tiekėjai akivaizdžiai Viešųjų pirkimų įstatymui prieštaraujančias pirkimo sąlygas skundžia tik po to, kai jų pasiūlymas atmetamas, kai dažniausiai jau būna praleisti tokių pretenzijų pateikimo terminai ir kai perkančioji organizacija nebegali keisti pirkimo sąlygų. Šiuo atveju viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų veiksmingumą gerokai padidintų, jei tiekėjai aktyvūs pirkime būtų jau nuo pat pirkimo pradžios, t.y., kai perskaito skelbimą ar gauna pirkimo sąlygas.

Viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą galėtų padidinti jų perkėlimas į elektroninę terpę. Taip būtų padidintas jų skaidrumas, pagerintos pirkimų apskaitos ir kontrolės galimybės, perkančiosios organizacijos galėtų naudoti įvairesnius pirkimo būdus, o siekdama gauti naudingiausių pasiūlymų – taikyti ir aukcioną. Sukurti elektroninių pirkimo būdų šablonai leis perkančiosioms organizacijoms greičiau pasirengti ir atlikti viešuosius pirkimus, taip pat mažins klaidų ir pažeidimų riziką.

Skatinant iki šiol vangiai vykstančius „socialinius“ pirkimus, Viešųjų pirkimų įstatyme numatytos pareigos ne tik perkančiosioms organizacijoms, bet ir tiekėjams. Atliktos analizės duomenys parodė, kad labai mažą procentą pirkimų iš „socialinių“ įmonių lėmė ne tiek perkančiųjų organizacijų nenoras skirti lėšas tokiems pirkimams, kiek informacijos apie „socialinių“ įmonių siūlomas prekes, paslaugas ar darbus stoka.

IŠVADOS

1. Perkančiųjų organizacijų sąrašas nėra baigtinis. Perkančiąja organizacija yra ne tik valstybės ar savivaldybės institucija, bet ja gali tapti viešieji ar privatūs juridiniai asmenys, atitinkantys Viešųjų pirkimų įstatymo 4 str. 2 d. nustatytas sąlygas. Jeigu viešasis ar privatusis juridinis asmuo, gavęs ES struktūrinių fondų paramą, tapo perkančiąja organizacija, jis viešųjų pirkimų įstatymą privalės taikyti vykdydamas visus pirkimus, o ne tik pirkimus už gautą paramą.

2. Viešųjų pirkimų reguliavimo paskirtis – laiduoti, kad perkančiosios organizacijos, laikydamosis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų, įsigytų perkančiajai organizacijai ar tretiesiems asmenims reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Atliktas tyrimas parodė, kad dažniausiai perkančiosios organizacijos pasirenka mažiausios kainos, o ne ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų. Tai daro viešųjų pirkimų teisinį reguliavimą nepakankamai veiksmingu viešųjų pirkimų tikslų įgyvendinimo požiūriu.

3. Empirinis tyrimas atskleidė, kad ne visos perkančiosios organizacijos turi pakankamus pajėgumus tinkamai vykdyti viešuosius pirkimus. Trumpą laiką (iki vienerių metų) viešuosius pirkimus vykdančios organizacijos dažniausiai paveda juos atlikti reikalingų žinių ir patirties neturintiems darbuotojams. Struktūrinius padalinius ar specialistus, kurie specializuotųsi tik viešuosiuose pirkimuose, dažniausiai turi tik ilgesnį laiką viešuosius pirkimus vykdančios organizacijos.

4. 2008 09 15 įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams ir papildymams, klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastinti pirkimai buvo liberalizuoti. Klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos pačios nusistato supaprastintų pirkimų būdus, procedūras, pirkimo dokumentų rengimo, pateikimo tiekėjams ir paaiškinimo reikalavimus, pasiūlymų pateikimo ir vertinimo tvarką. Tai viešuosius pirkimus turėtų daryti efektyvesniais, lankstesniais, nes šios perkančiosios organizacijos, atsižvelgdamos į savo specifiką, pačios nusistato ir pasitvirtina supaprastintų pirkimų taisykles. Tačiau manipuliavimo viešaisiais pirkimais praktikos analizė leidžia teigti, kad dar didesnė veiksmų ir sprendimų pasirinkimo laisvė sudaro platesnes galimybes „naudingai“ organizuoti viešuosius pirkimus. Todėl tiekėjų labiausiai laukto viešųjų pirkimų skaidrumo ir viešumo padidėjimo gali neįvykti, nes mažos vertės pirkimuose neigiamą įtaką gali daryti įstatymo leidėjo palikta diskrecija klasikinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms pačioms nuspręsti, kuriuos mažos vertės pirkimus ji skelbs.

5. Viešųjų pirkimų įstatyme numatytos priemonės ir socialiniams tikslams pasiekti. „Socialinės“ įmonės rinkos sąlygomis ne visuomet sugebėtų savarankiškai konkuruoti su kitais rinkos dalyviais, galinčiais investuoti į naujausias technologijas, kokybę, reklamą. Viešųjų pirkimų įstatyme yra numatyta pareiga perkančiosioms organizacijoms dalį savo lėšų skirti pirkimams iš „socialinių“ įmonių. Atlikta analizė parodė, kad tokie pirkimai vyksta vangiai, ne visos perkančiosios organizacijos juos atlieka, o dažniausiai kaip priežastį nurodydavo informacijos apie „socialinių“ įmonių siūlomas prekes, paslaugas, darbus stoką. 2008 09 15 įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams ir papildymams, numatytos pareigos ne tik perkančiosioms organizacijoms vykdyti „socialinius“ pirkimus, bet ir pareiga „socialinėms“ įmonėms skelbti apie save informaciją, o tai nepadarius – perkančiosioms organizacijoms nelieka pareigos iš tokių „socialinių“ įmonių pirkti. Šie Viešųjų pirkimų įstatymo pasikeitimai bei Viešųjų pirkimų tarnybos sudarytos galimybės „socialinėms“ įmonėms nemokamai apie save skelbti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje turėtų padidinti šių viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

6. Viešųjų pirkimų įstatyme yra numatytos galimybės ir priemonės tiekėjams ginti savo teises ir interesus, jei vykdydamos viešuosius pirkimus perkančiosios organizacijos juos pažeidžia. Tačiau neretai šių priemonių tiekėjai imasi tik tuomet, kai jų pasiūlymai atmetami arba nelaimi viešojo pirkimo konkurso, t.y. kai dažniausiai jau būna praleisti pretenzijų pateikimo terminai, ar kai perkančioji organizacija jau nebegali keisti konkurso sąlygų (po vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros). Viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą padidintų aktyvesnis tiekėjų dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose nuo pat jų paskelbimo. Viešųjų pirkimų efektyvumą padidintų tai, jeigu tiekėjai pretenzijas dėl pirkimo sąlygų pateiktų iki galutinio pasiūlymų pateikimo termino. Jeigu pretenzija pagrįsta ir perkančioji organizacija ją privalėtų tenkinti, ji turėtų pakoreguoti pirkimo dokumentus, patikslinti paskelbtą informaciją ir nukelti pasiūlymų pateikimo terminą – tai efektyvesnis ir racionalesnis kelias. Tuo tarpu jei vokai su pasiūlymais jau atplėšti, o tiekėjo pretenzija dėl pirkimo sąlygų pagrįsta, perkančioji organizacija turi nutraukti pirkimo procedūras ir pirkimą skelbti iš naujo.

7. Klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų atliekamų neskelbiamų supaprastintų pirkimų metu Viešųjų pirkimų įstatymo nustatytais atvejais prevencinį darbą atlieka Informacinis pranešimas apie ketinimą įsigyti prekes, paslaugas ar darbus neskelbiant pirkimo. Taip tiekėjai įgyja teisę „revizuoti“ perkančiosios organizacijos pirkimus, ar pagrįstai pirkimas neskelbiamas. Tokią prevencinę priemonę įdiegus ir tarptautiniuose pirkimuose, kai pirkimas atliekamas neskelbiamų derybų būdu, būtų padidintas viešųjų pirkimų skaidrumas ir viešumas.

8. Viešųjų pirkimų tarnybos diegiama ir išbandoma Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema sudarys galimybes atlikti elektroninius viešuosius pirkimus, t.y. kai visos ar dalis viešųjų pirkimų procedūrų atliekama elektroninėje terpėje. Tiekėjams bus sudaromos galimybės „vieno langelio“ principu dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Kadangi perkančiosios organizacijos dalį pirkimo informacijos kartoja skirtinguose dokumentuose (pirkimo sąlygos, skelbimas), tai diegiamą sistemą suderinus su skelbimų posisteme būtų žymiai pagerinti patys viešųjų pirkimų procesai, sumažinta perkančiųjų organizacijų klaidų rizika. Sistemoje įdiegus ne tik standartinius pirkimo šablonus, bet ir standartinius kvalifikacijos klausimynus, perkančiosios organizacijos ne tik greičiau pasiręgtų pirkimo procesui, bet ir išvengtų klaidų nustatant minimalius kvalifikacinius reikalavimus, o tai padidintų viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

9. Perkančiosios organizacijos, norėdamos išsirinkti kvalifikuočiausią tiekėją, neretai neteisingai taiko viešuosius pirkimus reguliuojančius teisės aktus. Perkančioji organizacija, siekdama, kad jai prekes tiektų, paslaugas teiktų ar darbus atliktų labiausiai kvalifikuotas tiekėjas, konkurso dokumentuose užaukština minimalius kvalifikacijos reikalavimus tiekėjams, jie tampa neproporcingi pirkimo objektui ir diskriminuojantys tiekėjus. Norėdama išsirinkti kvalifikuočiausią tiekėją, perkančioji organizacija turėtų ne didinti minimalius tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus, o taikyti kitus pirkimo būdus ir procedūras, pvz., ribotą konkursą, kvalifikacinę atranką.

10. Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimas, nustatantis, kad pirkimo sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu gali būti keičiamos, jeigu jų pakeitimas nepažeidžia šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytų principų bei tikslų ir tokiems pirkimo sutarties sąlygų pakeitimams yra gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas, užtikrintų didesnę pirkimų lankstumą vykdant sutartis. Šis Viešųjų pirkimų įstatymo pasikeitimas padidintų įstatymo efektyvumą, nes sumažėtų perkančiųjų organizacijų galimybės piktnaudžiauti savo teisėmis.

PASIŪLYMAI

1. Atsižvelgiant į tai, kad Viešųjų pirkimų įstatymas kai kuriuose viešųjų pirkimų etapuose nustato tik bendras, nedetalias nuostatas, taip pat ir į tai, kad perkančiąja organizacija pagal Viešųjų pirkimų įstatymą gali tapti ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą gavę viešieji ar privatūs juridiniai asmenys, kurie iki paramos gavimo nebuvo perkančiosiomis organizacijomis, bei įvertinus autorės atlikto tyrimo nustatytus sudėtingiausias pirkimų etapus ir tai, jog ne visos perkančiosios organizacijos turi kvalifikuotų specialistų viešiesiems pirkimams vykdyti, siūlome priemonės viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumui didinti: parengti ir išleisti metodikų ir rekomendacijų kaip įgyvendinti konkrečius pirkimo etapus (pvz., aukciono vykdymas, preliminarios sutarties sudarymas, elektroninių pirkimų vykdymas), taip pat konkrečių techninių specifikacijų atskiroms prekių ir paslaugų grupėms (pvz., biuro įrangos ir jos eksploatacinių medžiagų, raštinės reikmenų, renginių organizavimo paslaugų, ritualinių paslaugų pirkimo ir pan.). Aiškesnės aukciono procedūros paskatintų perkančiąsias organizacijas taikyti šią pirkimų procedūrą, o tai galėtų padidinti viešųjų pirkimų efektyvumą – racionaliai naudoti lėšas.

2. Nors įstatymo leidėjo palikta klasikinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms diskrecija pačioms nuspręsti, kurios mažos vertės pirkimus ji skelbs, liberalizavo viešuosius pirkimus, tačiau tiekėjų labiausiai lauktas viešųjų pirkimų skaidrumas ir viešumas padidėtų Viešųjų pirkimų įstatyme nustačius minimalią ribą, virš kurios mažos vertės pirkimai turėtų būti skelbiami, Taip būtų padidintas šių pirkimų viešumas, o tiekėjams – galimybė laisvai gauti apie šiuos pirkimus informaciją. Tai padėtų išspręsti autorės atliktos analizės metu nustatytos vienos dažniausiai tiekėjų įvardinamos viešųjų pirkimų problemos – skaidrumo, viešumo, informacijos stokos – sprendimą bei padidintų viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

3. Siekiant patobulinti Numatomo pirkimo vertės skaičiavimo metodiką reikėtų joje aiškiau atskleisti pirkimų planavimo ir pirkimų plano vykdymo kontrolės tvarką. Joje turėtų būti nustatyta, kokias viešųjų pirkimų planavimo ir apskaitos priemones turėtų įsidiesti perkančiosios organizacijos. Didesnės perkančiosios organizacijos (turinčios didelę struktūrą, ne vieną viešojo pirkimo komisiją, įgaliotą asmenį vykdyti viešuosius pirkimus) galėtų turėti padalinį arba darbuotoją, atsakingą už numatomo pirkimo vertės skaičiavimą, pirkimų planavimą, pirkimų plano vykdymo kontrolę. Šios priemonės turėtų užtikrinti autorės atlikto tyrimo metu nustatytų numatomo pirkimo vertės skaičiavimo problemų pašalinimą arba jų minimizavimą. Šios papildomos priemonės turėtų užtikrinti tinkamą pirkimų planavimą, savalaikį informacijos apie perkančiosios

organizacijos padalinių prekių/paslaugų/darbų poreikius gavimą, pirkimų plano koregavimą atsižvelgiant į gaunamo finansavimo sąlygas, numatomo pirkimo vertės skaičiavimą ir pirkimo būdo pasirinkimą. Taip pat padėtų kontroliuoti pirkimo plano vykdymą, laiku galėtų informuoti apie atskirų pirkimų lėšų likučius ir tinkamai perplanuoti jų panaudojimą. Turėtų būti nustatytos ir įdiegtos tvarkos, kurios leistų nuo viešųjų pirkimų likusias lėšas gražinti valstybės biudžetui, o ne panaudoti perkančiosios organizacijos poreikių tenkinimui, kuriems pagrįstai finansavimas neskiriamas.

4. Nors įstatymo leidėjo suteikta galimybė perkančiosioms organizacijoms, gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą, keisti viešojo pirkimo sutartį daro viešuosius pirkimus efektyvesnius, kartu mažindama perkančiųjų organizacijų galimybes piktnaudžiauti savo teisėmis, tačiau piktnaudžiavimo savo teisėmis galimybės dar labiau sumažėtų, jeigu prašymą Viešųjų pirkimų tarnybai galėtų teikti ne tik perkančiosios organizacijos, bet ir tiekėjai. Atsižvelgiant į tai, galėtų būti pakoreguotas Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 1S-93 patvirtintų „Perkančiųjų organizacijų prašymų dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės sutikimų, numatytų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje, 18 straipsnio 8 dalyje, 39 straipsnio 3 dalyje bei 94 straipsnio 3 dalyje, pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių“ 16.2 punktas. Tikėtina, kad tai galėtų sumažinti viešųjų pirkimų pažeidimų skaičių.

LITERATŪRAKodeksai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (aktuali redakcija nuo 2008-06-14) // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262; 2000, Nr.77 (atitaisymas); 2000, Nr.80 (atitaisymas); 2000, Nr.82 (atitaisymas).
2. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (aktuali redakcija nuo 2008-07-19)// Valstybės žinios, 1985, Nr. 1-1.

Lietuvos Respublikos įstatymai:

3. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (aktuali redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179.
4. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (redakcija nuo 2006-01-31 iki 2008-09-14) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102. 2007, Nr. 114-4630.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (redakcija nuo 2003-01-31 iki 2006-01-30)// Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2002, Nr. 118-5296.
6. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (redakcija nuo 1999-10-01 iki 2003-01-30) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000; 1997, Nr. 117-3000; 1999, Nr. 56-1809, Nr. 86-2565; 2000, Nr. 7-177, Nr. 28-766; 2002, Nr. 49-1885, Nr. 112-4977).
7. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas// Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000.
8. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (aktuali redakcija nuo 2007-11-15) // Valstybės žinios. Nr. 30-856.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai:

9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-09-03 nutarimas Nr. 848 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 30 d. nutarimo Nr. 92 „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 104-3991.

Pojstatyminiai teisės aktai:

10. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006-02-01 įsakymas Nr. 4-42 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 21 d. įsakymo Nr. 4-72 „Dėl Perkančiųjų organizacijų sąrašų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr. 14-521.

11. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-09-12 įsakymas Nr. 1S-91 „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 107-4119.
12. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-09-04 įsakymas Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 103-3961.
13. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007-01-19 įsakymas Nr. 1S-3 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymo Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 17-650.
14. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006-01-27 įsakymas 1S-7 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymo Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 12-454.
15. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007-06-08 įsakymas Nr. 1S-23 "Dėl Tarnybos direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1S-100 "Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo" pakeitimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 66-2595.
16. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006-10-12 įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 113-4329.
17. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006-02-02 įsakymas Nr. 1S-10 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. įsakymo Nr. 1S-21 „Dėl viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainodaros nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 16-576.
18. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr. 1S-38 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. gruodžio 31 d. įsakymo Nr. 1S-121 „Dėl standartinių pirkimo dokumentų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 59-2259.

19. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. 1S-24 „Dėl judriojo (mobilaus) ryšio paslaugų viešojo pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijų ir judriojo (mobilaus) ryšio paslaugų pirkimo atviro konkurso standartinių sąlygų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 37-1364.
20. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007 m. rugsėjo 18 d. įsakymas Nr. 1S-45 "Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2004 m. Gruodžio 31 d. įsakymo Nr. 1S-82 „Dėl keleivių pervežimo oro transportu paslaugų (aviabilietų) viešojo pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo" // Valstybės žinios. 2007, Nr. 100-4101.
21. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008 m. rugsėjo 26 d. įsakymas Nr. 1S-93 „Dėl perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 113-4317.

Knygos:

22. Vaišvila A. Teisės teorija. - Vilnius: Justitia, 2000. – 376 p. – ISBN 9986-567-41-6
23. Šlapkauskas V. Teisės sociologijos pagrindai. - Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2004 m. – 628 p. – ISBN 9955-563-84-2
24. Jakštas V., Jovaišas K. Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų įstatymo komentaras. „Verslo ir komercinė teisė“. - Vilnius: K. Jovaišo PĮ „Teisės institutas“, 2004. – 373 p. – ISSN 1392-5377
25. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Mintis, 1969. P. 616.

Iš periodikos:

26. Dauskurdas V., Jakštas V, Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlių ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų // Juristas. 2008, Nr. 3. P. 24-31.
27. Gudas V. Europos pinigai užaugino viešuosius pirkimus // Respublika. 2007-07-05. P. 9.
28. Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // Juristas. 2006, Nr. 11. P. 17-22.
29. Rumšienė G. Viešųjų pirkimų įstatymo naujovės // Juristas 2006. Nr. 5, P. 26-31.
30. Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija. 2004, Nr. 59(51). P. 105-113
31. Šlapkauskas V. Teisės socialinio veikimo modeliavimas ir jo ribos: sociologinis požiūris // Jurisprudencija. 2004, Nr. 51(43). P. 5–16.

32. Vaišvila A. Ar kiekvienam įstatymui taikytinas socialinio veiksmingumo kriterijus // Jurisprudencija. 2004, Nr. 54 (46). P. 6-15.
33. Šimašius R. Teisėkūra ir teisės socialinis veiksmingumas // Jurisprudencija. 2004, Nr. 54 (46). P.62-73.

Dokumentai iš interneto svetainių:

34. Informacinis biuletenis 2005, Nr.3(16) // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [žiūrėta 2008 10 01]
35. Lietuvos Respublikos Seimo ekonomikos komiteto išvada dėl viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsnių, IV skyriaus, 1 ir 2 priedėlių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-2972ES // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=322578&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2008 08 08]
36. Transparency International Lietuvos skyriaus apklausos rezultatai “12 išvalgų apie viešuosius pirkimus Lietuvoje“ // http://www.transparency.lt/new/images/vp_spaudos_konf.pdf [žiūrėta 2007 07 05]
37. Transparency International Lietuvos skyriaus apklausos rezultatai „Viešųjų pirkimų skaidrumo tyrimas: verslininkų apklausa“ // <http://www.transparency.lt/new/images/creditreform.ppt> [žiūrėta 2007 07 05]
38. Transparency International Lietuvos skyriaus straipsnis „Skepsį dėl viešųjų pirkimų raginama išsklaidyti paskelbiant viešųjų pirkimų reformos metmenis“ // http://www.transparency.lt/new/index.php?option=com_content&task=view&id=10817&Itemid=24 [žiūrėta 2007 07 05]
39. „Nuo rudens viešieji pirkimai – internetu“ // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=18194459> [žiūrėta 2008 08 19]
40. Kučinskaitė K. Kauno arena kvepia afera // <http://www.delfi.lt.archive/print.php?id=18194310> [žiūrėta 2008 08 19]
41. „Anglų kalbos valdininkai gali mokytis tik pakeliui į kurortą“ // <http://www.alfa.lt/straipsnis/177310> [žiūrėta 2008 03 26]
42. Simonavičius G. Greitosios automobilių konkursui – įtarimai neskaidrumu // <http://www.delfi.lt.archive/print.php?id=14335006> [žiūrėta 2007 09 11]

43. „Viešuosiuose konkursuose subrangovai priklausomi nuo rangovo sąžiningumo“ // <http://www.delfi.lt.achive/print.php?id=10785069> [žiūrėta 2006 09 26]
44. Vireliūnaitė L. Vaistų konkursai – lengva proga pralobti // <http://www.delfi.lt.achive/print.php?id=16011251> [žiūrėta 2008 02 19]
45. Lankininkaitė R. Kai kurios savivaldybės nespėja išleisti lėšų // <http://www.delfi.lt.achive/print.php?id=15086275> [žiūrėta 2007 11 22]
46. Vireliūnaitė L. Įtartinas greitosios pagalbos automobilių pirkimas // <http://www.delfi.lt.achive/print.php?id=16141710> [žiūrėta 2008 02 29]
47. „Teisingumo ministerija galimai pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymą“ // <http://www.delfi.lt.achive/print.php?id=16451014> [žiūrėta 2008 03 26]
48. Sinkevičius D. STT pareiškė įtarimus Teisingumo ministerijos sekretoriui ir aukštam valdininkui // <http://www.delfi.lt.achive/print.php?id=15171988> [žiūrėta 2008 03 26]
49. Sinkevičius D. Prokurorai siekia, kad Teisingumo ministerija atsisakytų prabangių automobilių // <http://www.delfi.lt.achive/print.php?id=16451014> [žiūrėta 2008 03 26]
50. Ūkio ministerijos sekretorės Alinos Mačiūlytės pranešimas LR ūkio ministerijoje vykusioje konferencijoje "Viešųjų pirkimų raida Lietuvoje ir kitose šalyse" // http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/dokum/Pranesimas%2006-12-19-3.doc [žiūrėta 2007 07 09]
51. Mosteikaitė. A. Miesto savivaldybė praturtėjo nauju visureigiu // <http://www.ana.lt/alytausnaujienos/paskutinionumeriostraipsniai/?nid=1946> [žiūrėta 2008 06 20]
52. E-valdžia – įrankis, tarnaujantis žmogui // <http://www.vrm.lt/index.php?id=633> [žiūrėta 2008 10 16]
53. „Rubikon“ Vandens pramogų parkas greičiausiai sulauks didesnio Vilniaus savivaldybės užsakymo // <http://www.sekunde.lt/content.php?p=read&tid=20160> [žiūrėta 2008 10 20]
54. Pranešimas dėl 2007 metais įvykdytų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?nid=1214469671&module=news&lan=LT> [žiūrėta 2008 10 16]
55. Viešųjų pirkimų tarnybos prie LRV informacija apie 2006 metų IV ketvirčio ir 2006 metų viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1184564693&sid=2&lan=LT> [žiūrėta 2008 10 16]

56. Viešųjų pirkimų tarnybos prie LRV informacija apie 2007 metų IV ketvirčio ir 2007 metų viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1206689680&sid=2&lan=LT> [žiūrėta 2008 10 16]
57. Viešųjų pirkimų tarnybos prie LRV informacija apie 2008 m. I-III ketv. perkančiosiose organizacijose nustatytus VPI ir su juo susijusių teisės aktų pažeidimus// <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1089634691&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2008 10 21]
58. Konkurencijos tarybos 2008 m. liepos 10 d. nutarimas Nr. 2S-16 „Dėl ūkio subjektų, teikiančių paslaugas dėl ES struktūrinių fondų paramos projektų įgyvendinimo, veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams“ // http://www.konkuren.lt/nutarimai/5_str_2s16.htm [žiūrėta 2008 10 20]

Teismų praktika:

59. Lietuvos aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovų UAB „Sigma Telas“ ir UAB „A. Žilinskio ir Ko“ (buvusio A. Žilinskio ir Ko KŪB) ieškinį atsakovams AB „Rytų skirstomieji tinklai“ ir UAB „Fima“ dėl viešojo pirkimo komisijos sprendimo panaikinimo, byla Nr. 3K-3-416/2005.
60. Lietuvos Apeliacinio teismo byla pagal ieškovo UAB „Observis“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl diskriminacinių ir konkurenciją ribojančių sąlygų panaikinimo, byla Nr. 2A-389/2007.
61. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo byla pagal atsakovo Viešųjų pirkimų tarnybos prie Vyriausybės apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. liepos 5 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo Ryšių ir informacinių sistemų tarnybos prie Krašto apsaugos ministerijos skundą atsakovui Viešųjų pirkimų tarnybai prie Vyriausybės, byla Nr. Nr.A248 - 779/2008.
62. Lietuvos Apeliacinio teismo byla pagal ieškovo UAB „MAP Lietuva“ ieškinį atsakovui VšĮ „Šiaulių ligoninė“ dėl prašymo įpareigoti perkančiąją organizaciją VšĮ „Šiaulių ligoninė“ panaikinti bei pakeisti diskriminacines, imperatyvioms LR Viešųjų pirkimų įstatymo normoms prieštaraujančias konkurso sąlygas, Civilinė byla Nr. 2A - 61/2004.
63. Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovo UAB „Vitrolabo servisas“ ieškinį valstybinei ligonių kasai prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos dėl pasiūlymų vertinimo, Civilinė byla Nr. 3K-3-597/2004.

64. Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovo UAB „Vigantiškių statyba“ ieškinį atsakovui Plungės rajono savivaldybės administracijai. Ieškovas ginčija atsakovo veiksmus vertinant tiekėjų pasiūlymus kaip neteisėtus. Civilinė byla Nr. 3k-3-180/2005.
65. Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla, UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“ v. UAB „Vingės statyba“ dėl sutarties sąlygų panaikinimo, c. b., Nr. 3K-3-458/2007.

Kiti šaltiniai:

66. Pasiūlymų vertinimo kriterijai 2006-2008 metais. Skelbimai apie sutarties vykdymą pagal pirkimo būdą. Nustatyti dažniausi perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų pažeidimai. Viešųjų pirkimų monitoringo informacinė sistema // <http://mw.eviesiejipirkimai.lt/vpm/login.asp> [žiūrėta 2008 10 06, 2008 10 14].
67. Socialinių įmonių prekių, paslaugų, darbų sąrašai. // <http://www.vpt.lt/socImoniuSarasai> [žiūrėta 2008 10 06, 2008 10 08, 2008 10 10]
68. Aktyvuotos funkcijos perkančiosioms organizacijoms. Pirkimo būdų šablonai. Kvalifikacijos klausimyno kūrimas. Viešųjų pirkimų centrinės viešųjų pirkimo informacinės sistemos demo versija // <https://demo.eviesiejipirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout> [žiūrėta 2008 10 06, 2008 10 14]
69. Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiama informacija apie vykdytus pirkimus// <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207550002&cid=1206689680&sid=2&lan=LT>, <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207550002&cid=1184564693&sid=2&lan=LT> [žiūrėta 2008 10 28]
70. Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiama informacija apie pažeidimus // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207550002&cid=1089634691&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2008 10 29]

Nikitinaitė J. Viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumas / Teisės ir valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. V. Šlapkauskas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Strateginio valdymo ir politikos fakultetas, 2008. - 87 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumas, kaip buvo liberalizuoti viešieji pirkimai 2008 09 15 įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo papildymo ir pasikeitimo įstatymui, iškeltos pirkimų planavimo, „socialinių“ pirkimų problemos, pateikti siūlymai viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumui didinti. Pirmoje darbo dalyje nagrinėta viešųjų pirkimų samprata, detaliai išanalizuoti viešųjų pirkimų principai bei aptarta teisinio veiksmingumo samprata. Antroje dalyje nagrinėti viešuosius pirkimus Lietuvoje reglamentuojantys teisės aktai, perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų teisės bei pareigos. Trečioje dalyje nagrinėjamas atskirų viešųjų pirkimų etapų teisinio reguliavimo veiksmingumas.

Pagrindiniai žodžiai: viešieji pirkimai, viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumas, viešųjų pirkimų procedūros.

Nikitinaitė J. Effectiveness of legal regulation of public procurement / Master's final thesis in Law and Management. Supervisor assoc. prof. dr. V. Šlapkauskas. – Vilnius: Faculty of Strategic Management and Policy, Mykolas Romeris University, 2008. - 87 p.

ANOTATION

This final thesis analyses effectiveness of legal regulation of public procurement and how public procurements were liberalized when the amendment of Law on public procurement came into effect. Also the problems of planning of public procurements and “social” procurements were discussed. The suggestions for improvement of effectiveness of legal regulation of public procurement were disputed as well. In the first part of this final thesis the conception of effectiveness of legal regulation of public procurement, definition and principles of public procurement were discussed. The analysis of legal acts on public procurement, rights and

obligations of contracting authorities and suppliers took place in second part of this work. Third part researches the effectiveness of legal regulation of separate public procurement stages.

Key phrases: public procurement, effectiveness of legal regulation of public procurement, procedures of public procurement.

Nikitinaitė J. Viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumas / Teisės ir valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. V. Šlapkauskas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Strateginio valdymo ir politikos fakultetas, 2008. – 87 p.

SANTRAUKA

Teisės ir valdymo magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali, nes nagrinėjama vis daugiau visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio sulaukianti viešųjų pirkimų tema. Dažniausiai viešieji pirkimai nagrinėti juos reglamentuojančių teisės aktų raidos, korupcijos rizikos ir prevencijos, atskirų pirkimo būdų aspektais. Iki šiol literatūroje nėra plačiau nagrinėta pirkimo planavimo problemos, „socialiniai“ pirkimai. 2008 09 15 įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams, klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastintų pirkimų procedūros buvo liberalizuotos. Galimybės perkančiosioms organizacijoms pačioms nustatyti supaprastintų pirkimų procedūras ir tvarką sudaro palankias sąlygas joms vykdyti efektyvius viešuosius pirkimus ir racionaliai naudoti tam skirtas lėšas. Autorė daug dėmesio skyrė Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimų įtakai viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumui.

Tyrimo objektas – viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas Lietuvoje. Darbe analizuojamas viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo veiksmingumas, įvertinant skirtingus aspektus ir aplinkybes, kurios įtakoja veiksmingumo didėjimą. Darbe iškeltos ir nagrinėtos problemos, kurios mažina viešųjų pirkimų teisės veiksmingumą. Taip pat nagrinėta, kaip viešųjų pirkimų efektyvumą didintų jų perkėlimas į elektroninę terpę, kokios priežastys lemia neefektyvius „socialinius“ pirkimus ir kokios jų efektyvumo didinimo prielaidos.

Uždaviniai baigiamojo darbo tikslui pasiekti: išnagrinėti viešųjų pirkimų sampratą, teisės formaliojo ir socialinio veiksmingumo sampratas, nacionalinę norminę bazę, reglamentuojančią viešuosius pirkimus, perkančiųjų organizacijų požiūrį į viešuosius pirkimus Lietuvoje reglamentuojančius teisės aktus bei atskirų viešųjų pirkimų etapų teisinio reguliavimo veiksmingumą.

Hipotezė: viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo liberalizavimas, siekiant procedūrų lankstumo, sudaro galimybes piktnaudžiauti viešuosiuose pirkimuose.

Užsibrėžtiems tikslams pasiekti, darbe naudoju tokius **tyrimo metodus:** informacijos rinkimo - dokumentų analizės, statistinį, istorinį, lyginamąjį, loginį. Autorė nagrinėjo viešuosius pirkimus reglamentuojančius Lietuvos Respublikos įstatymus, poįstatyminius teisės aktus, taip pat Lietuvoje susiformavusią teismų praktiką viešųjų pirkimų klausimais. Naudojant statistinį metodą,

autorė nagrinėjo ne tik įvairių visuomeninių tyrimų statistinius duomenis, bet ir pati įvairiais pjūviais analizavo informaciją apie viešuosius pirkimus. Atliktos analizės tikslas – išsiaiškinti viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumą, galimas rizikingas sritis. Autorė išvadose ir pasiūlymuose siūlo priemones, kaip didinti viešųjų pirkimų veiksmingumą diegiant pirkimų planavimo priemones, rengiant atskirų pirkimų etapų vykdymo rekomendacijas ir metodikas, taip pat tobulinant šiuo metu dar bandomuoju režimu atliekamus elektroninius pirkimus.

Darbo struktūra: darbą sudaro įvadas, trys skyriai, išvados ir pasiūlymai, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, anotacija lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas bei priedai. Šio darbo rezultatus panaudoju savo tiesioginiame darbe skaitydama seminarus apie viešuosius pirkimus, viešųjų pirkimų pasikeitimus įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymui, pirkimų planavimą ir t.t.

Nikitinaitė J. Effectiveness of legal regulation of public procurement / Master's final thesis in Law and Management. Supervisor assoc. prof. dr. V. Šlapkauskas. – Vilnius: Faculty of Strategic Management and Policy, Mykolas Romeris University, 2008. – 87 p.

SUMMARY

Master's final thesis in Law and Management is actual because of society and media interest. Public procurements were analyzed in the aspects of evolution of legal acts of public procurement, risk of corruption and prevention, separate public procurement methods. There are no exhaustive researches of the problems of public procurement and "social" procurements. In 2008 09 15 the amendment of the Law on public procurement came into effect and the procedures of simplified procurement for the contracting authorities were liberalized. The possibility for contracting authorities to set the procedures and order of simplified procurement by itself creates good conditions for the contracting authorities to carry out public procurement effectively and use the funds rationally. Author paid his attention on how the amendments of the Law on public influenced the effectiveness of public procurements.

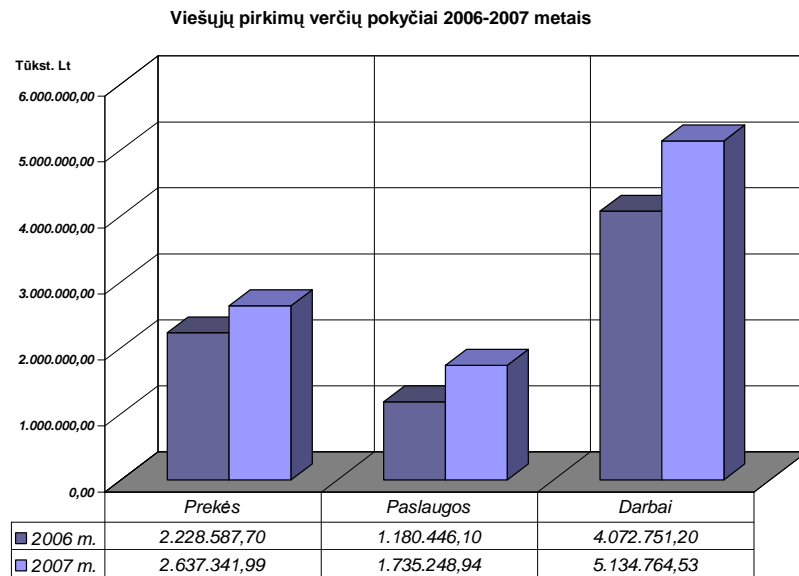
Research object – legal regulation of public procurement in Lithuania. The analysis of the effectiveness of legal regulation of public procurement includes different aspects and circumstances which influence the increase of effectiveness. The problems which reduces the effectiveness of Law on public procurement, procurements in electronic medium, reasons of inefficient "social" procurements and possibilities of its improvement were discussed in this work.

Master's final thesis propositions: explore the conception of public procurement, the conception of legal formal and social effectiveness, research Lithuanian legal acts on public procurement and effectiveness of legal regulation of separate public procurement stages.

Hypothesis – liberalization of public procurement legal regulation makes public procurement procedures more flexible, but causes possibilities of abusing in public procurements.

Research methods used in work: information collection – document analysis, statistical, historical, comparative, logical. Author analyses Lithuanian legal acts and case law on public procurements. The main purpose of the analysis - find out the effectiveness of public procurement legal regulation and its risks. In conclusions and proposals author gives a suggestions how to improve the effectiveness of public procurement.

Work consists of preface, three parts, conclusions and proposals, Lithuanian and English summary, Lithuanian and English annotation, list of literature and appendix. Results of this work author uses in his occupation.

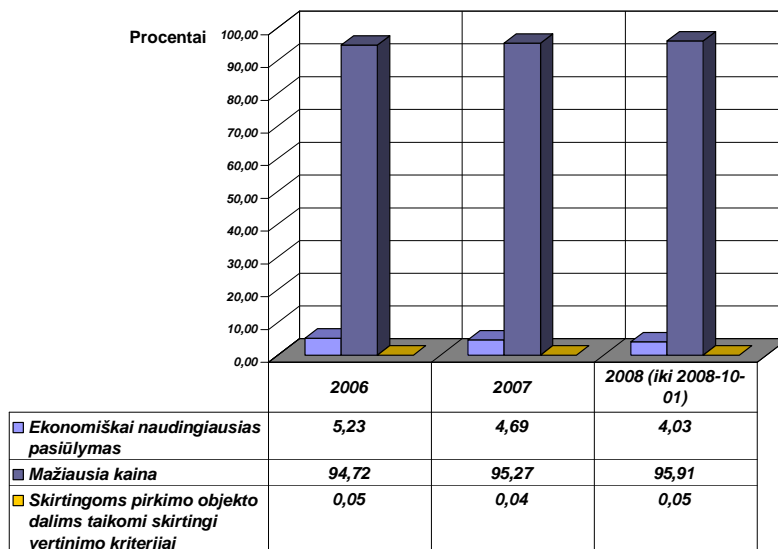
Informacijos šaltinis: Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiama informacija apie vykdytus pirkimus

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207550002&cid=1206689680&sid=2&lan=LT>

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207550002&cid=1184564693&sid=2&lan=LT> [žiūrėta 2008 10 28]

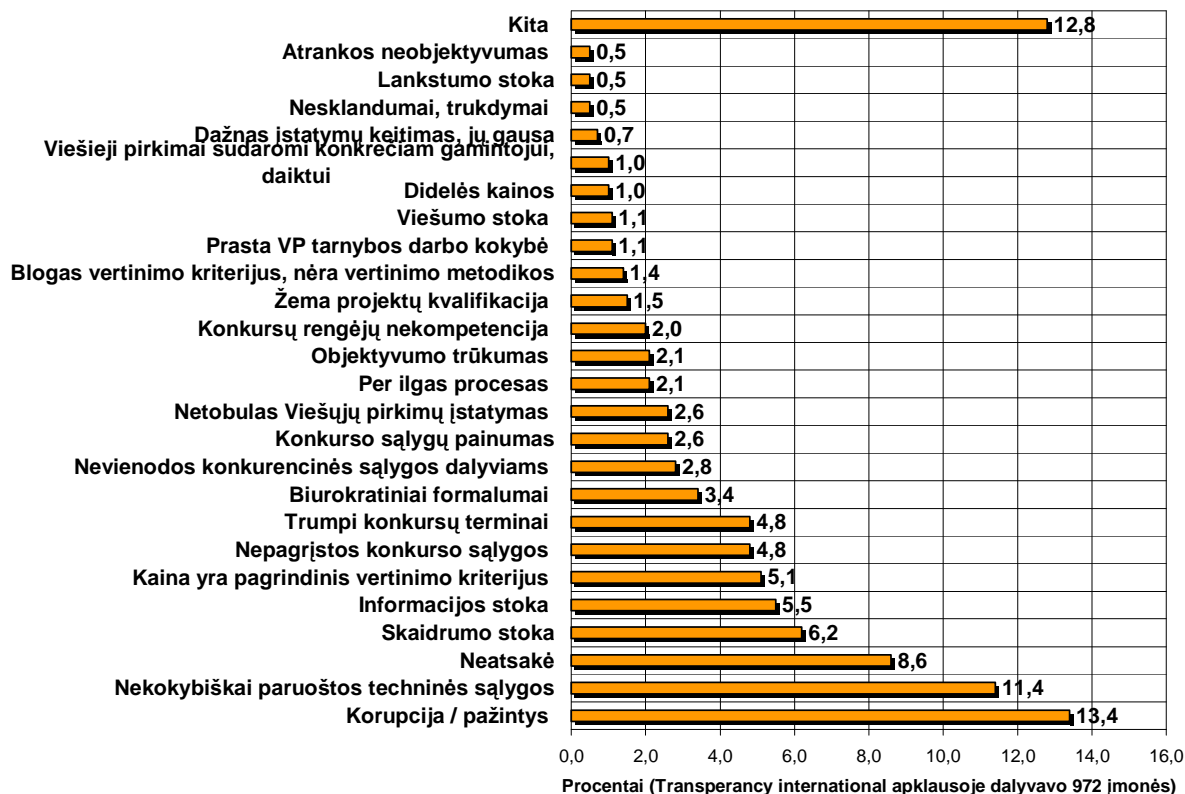
Pastaba: duomenys pateikti neįskaitant klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų pirkimų taikant įprastą komercinę praktiką ir komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastintų pirkimų vertės.

1 pav. Viešųjų pirkimų apimčių pokyčiai, vertinant juos pagal išleistas lėšas.

Informacijos šaltinis: Viešųjų pirkimų monitoringo informacinė sistema.

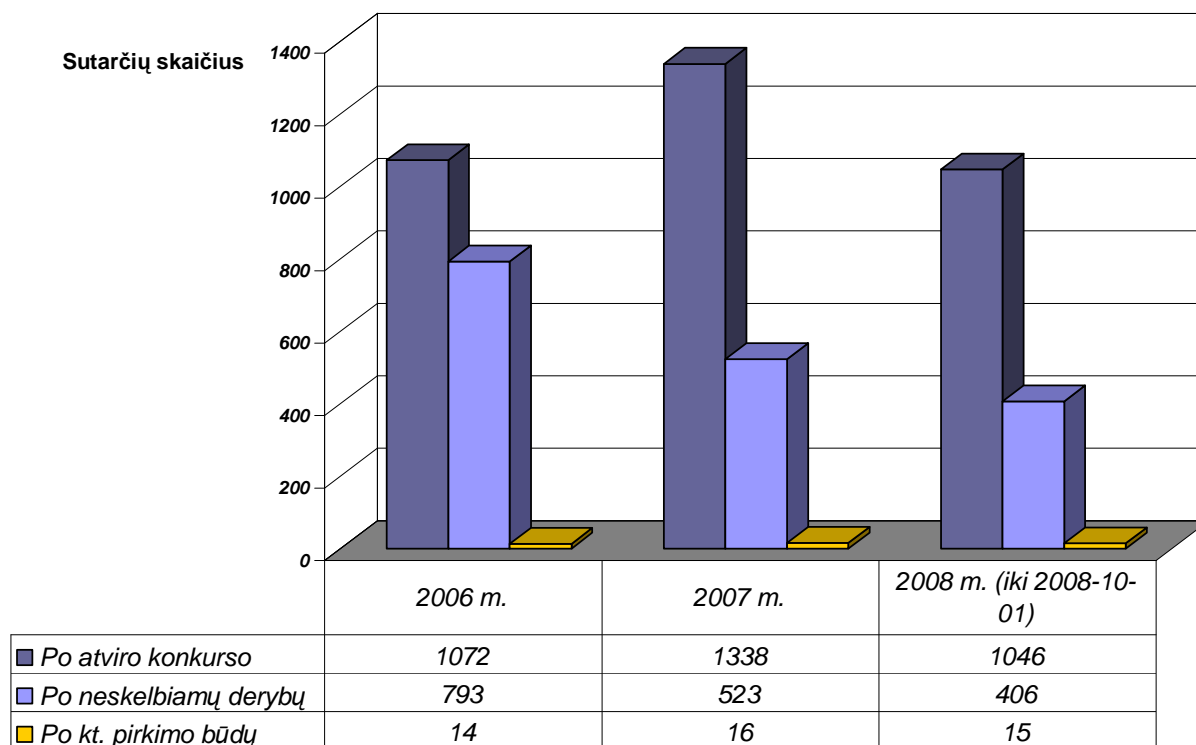
1 pav. Pasiūlymų vertinimo kriterijai 2006-2007 metais

Informacijos šaltinis: Transparency International atlikti ir paskelbti tyrimai.

2 pav. Opiausios problemos, su kuriomis susiduria verslas dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose

Skelbimai apie sutarties sudarymą pagal pirkimo būdą (tarptautiniai pirkimai)

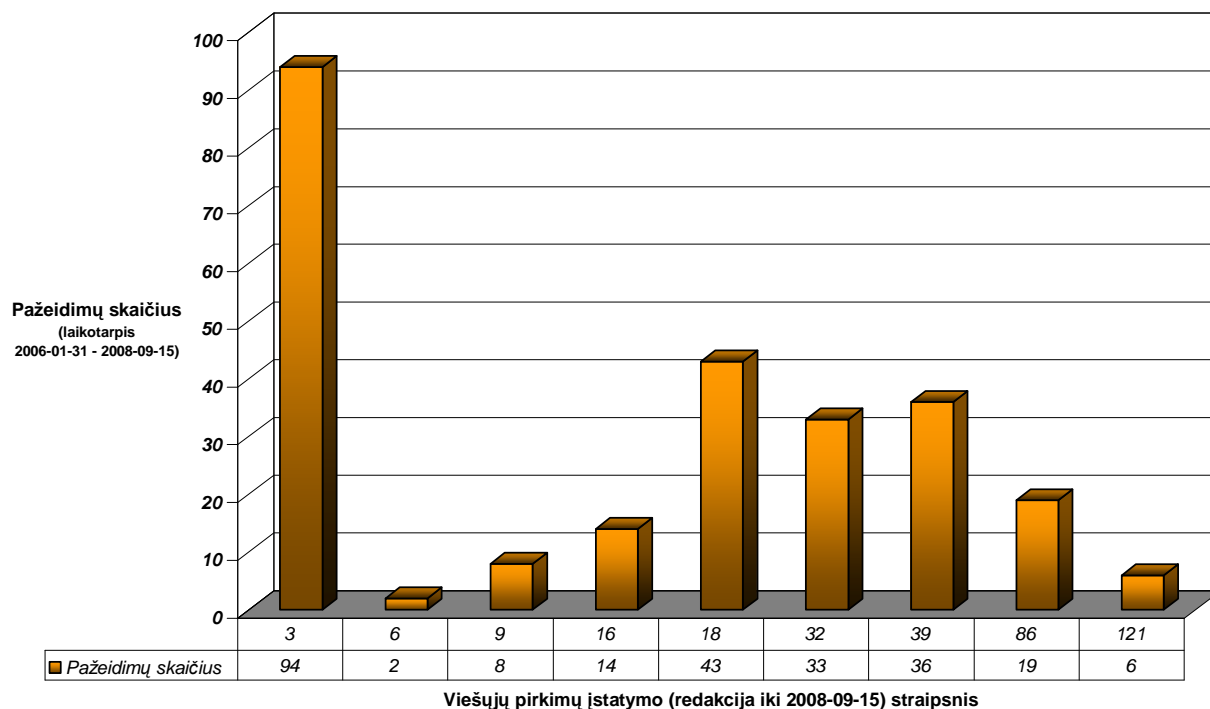

Informacijos šaltinis: Viešųjų pirkimų monitoringo informacinė sistema.

Paaiškinimai: kiti pirkimo būdai, tai ribotas konkursas, skelbiamos derybos, konkurencinis dialogas.

1 pav. Skelbimai apie sutarties sudarymą pagal pirkimo būdą.

Nustatyti dažniausi perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai

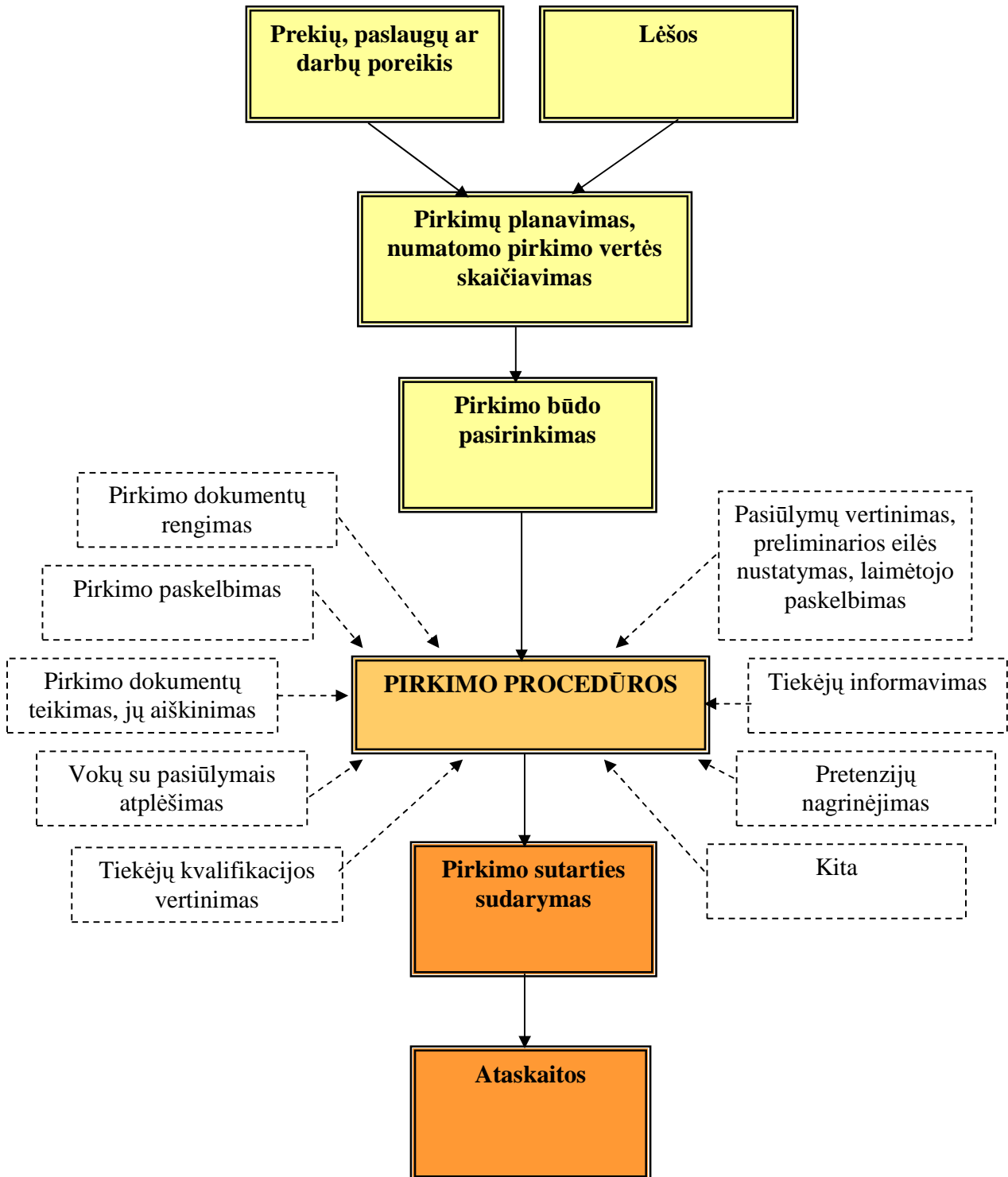
Informacijos šaltinis: Viešųjų pirkimų monitoringo informacinė sistema.

Paiškinimai:

Viešųjų pirkimų įstatymo (redakcija iki 2008-09-14) straipsnis	Reglamentuoja
3	Pagrindiniai pirkimų principai ir jų laikymasis
6	Konfidencialumas
9	Numatomo pirkimo vertės skaičiavimas
16	Viešojo pirkimo komisija
18	Pirkimo sutartis
32	Tiekėjų kvalifikacijos patikrinimas
39	Pasiūlymų vertinimas ir palyginimas
86	Supaprastinti pirkimai ir jų būdai
121	Pretenzijų pateikimo, nagrinėjimo tvarka ir terminai

1 pav. Nustatyti dažniausi perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai

Šaltinis: sudaryta pagal Viešųjų pirkimų įstatymą (aktuali redakcija nuo 2008-09-15) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179)

1 pav. Pagrindiniai viešųjų pirkimų etapai ir procedūros

APKLAUSOS ANKETA

Apklauso tikslas – išsiaiškinti problemas, su kuriomis susiduria perkančiosios organizacijos atliktamos viešuosius pirkimus.

Apklausa atliekama dėl teisės aktų, kurie viešuosius pirkimus reglamentavo iki 2008-09-15.

Anketos pildymo taisyklės – anketoje pateikiami klausimai ir galimi atsakymų variantai, reikia pažymėti tinkamiausia atsakymą. Anketa yra anoniminė. Gauti duomenys bus naudojami rašant magistro darbą tema „Viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo veiksmingumas“.

Respondento duomenys:

1. Respondentas viešuosius pirkimus atlieka:	
	Iki 1 metų
	Nuo 1 iki 2 metų
	Nuo 2 iki 4 metų
	Daugiau kaip 4 metus

2. Perkančioji organizacija:	
	Turi struktūrinį padalinį (departamentą, skyrių, poskyrį ir pan.), kuris specializuojasi tik viešųjų pirkimų srityje
	Neturi struktūrinio padalinio, besispecializuojančio viešųjų pirkimų srityje, tačiau skirtingų sričių specialistai papildomai turi privalomų funkcijų šioje srityje
	Neturi specialistų, kurie specializuotųsi viešųjų pirkimų srityje, šios funkcijos paprastai pavedamos tuo metu mažiausiai darbo turintiems specialistams

3. Kaip vertinate viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus? *	
	Pakankamai aiškūs
	Sudėtingi ir painūs
	Jų per daug
	Trūksta metodikų, rekomendacijų
	Per dažna jų kaita
	Labai „nelankstūs“

4. Sudėtingiausi viešųjų pirkimų etapai: *	
	Numatomo pirkimo vertės skaičiavimas
	Pirkimo būdo parinkimas, jo pagrindimas
	Techninės specifikacijos rengimas
	Pirkimo dokumentų rengimas
	Tiekėjų minimalių kvalifikacijos reikalavimų rengimas
	Tiekėjų kvalifikacijos vertinimas
	Pasiūlymų vertinimas

	Pirkimo įforminimas (protokolavimas, pagrindimai ir pan.)
	Kita

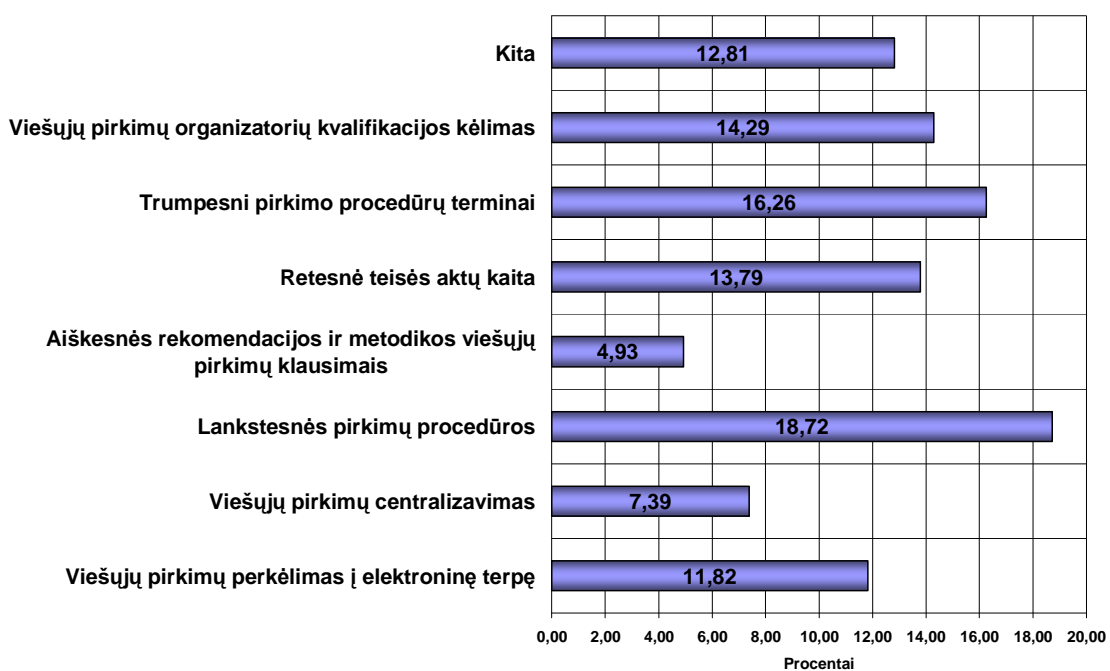
5.	Vykdamat viešuosius pirkimus labiausiai trūksta: *
	Aiškių rekomendacijų ir metodikų
	Seminarų, mokymų
	Kvalifikuotų specialistų
	Praktinių pavyzdžių atskirose pirkimų rūšyse
	Kita

6.	Viešųjų pirkimų procesus Jums palengvintų: *
	Viešųjų pirkimų perkėlimas į elektroninę terpę
	Viešųjų pirkimų centralizavimas
	Lankstesnės pirkimų procedūros
	Aiškesnės rekomendacijos ir metodikos viešųjų pirkimų klausimais
	Retesnė teisės aktų kaita
	Trumpesni pirkimo procedūrų terminai
	Viešųjų pirkimų organizatorių kvalifikacijos kėlimas
	Kita

7.	Problemos, su kuriomis susiduriama skaičiuojant numatomo pirkimo vertę: *
	Neaiški ir paini Numatomo pirkimo vertės skaičiavimo metodika
	Nėra specialisto, galinčio kvalifikuotai atlikti numatomo pirkimo verčių skaičiavimą
	Sunku gauti informaciją iš perkančiosios organizacijos padalinių apie planuojamus pirkimus ir jų vertes
	Gaunamas „netikėtas“ papildomas finansavimas finansinių metų bėgyje
	Kita

8.	Problemos, su kuriomis susiduriama rengiant technines specifikacijas ir pirkimo dokumentus: *
	Neaiškūs teisės aktų reikalavimai
	Trūksta praktinių žinių konkrečiose pirkimo srityse
	Teisės aktai neleidžia įsigyti konkretaus modelio, ženklo, gamintojo prekių
	Trūksta metodikų, rekomendacijų

* - galima pažymėti kelis atsakymus

13 pav. Viešųjų pirkimų procesus palengvintų

Aktyvuotos funkcijos	
✘ Logotipas Įkelkite logotipą, kuris bus rodomas kartu su Jūsų organizacijos profiliu.	Redaguoti▶▶
✔ Organizacijos skyriai Tvarkykite savo organizacijos skyrius.	Redaguoti▶▶
✔ Dokumentų aplankas	Rodyti▶▶
✘ Imitaciniai tiekėjai Sukurkite imitacinius tiekėjus, galėsiančius dalyvauti Jūsų pirkimuose.	Redaguoti▶▶
✔ Pirkimo būdo šablonai Tvarkykite pirkimo būdo šablonus.	Redaguoti▶▶
✘ Skelbimų šablonai Sukurkite standartinės viešųjų pirkimų formų skelbimų šablonus.	Redaguoti▶▶
✔ Susirašinėjimo su tiekėjais šablonai Redaguokite savo kvietimų ir laiškų tiekėjams šablonus.	Redaguoti▶▶
Tiekėjo kvalifikacija Klausimų vaizdavimo stiliai▶▶ Klausimų šablonai▶▶	
✔ Pirkimo sąlygų šablonai	Redaguoti▶▶
✔ Pranešimų šablonai Tvarkykite el. laiškų šablonus.	Redaguoti▶▶
✔ Atsakymų variantai Tvarkykite tiekėjų pasirinktinus atsakymų variantus.	Redaguoti▶▶
✔ Užduočių tipai Tvarkykite užduočių tipus.	Redaguoti▶▶
✔ Mokėjimo būdai Tvarkykite mokėjimo būdus.	Redaguoti▶▶
✔ Sutarties nuostatos Tvarkykite sutarties nuostatas.	Redaguoti▶▶
Redaguoti... Atlikta	

Šaltinis: CVP IS demo versija // <https://demo.eviesiejiirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout> [žiūrėta 2008 10 06, 2008 10 14]

1 pav. Perkančiųjų organizacijų galimos funkcijos vykdant elektroninius viešuosius pirkimus.

Pirkimo būdų šablonai		Atnaujinta
☐	Atviras konkursas	2008-09-01 09:16 PPO Operator
☐	Ribotas (taip pat supaprastintas ribotas) konkursas	2008-06-26 11:47 PPO Operator
☐	Konkurencinis dialogas	2008-06-26 11:47 PPO Operator
☐	Skelbiamos derybos (su kvalifikacine atranka)	2008-06-26 11:47 PPO Operator
☐	Neskelbiamos derybos	2008-07-17 16:42 PPO Operator
☐	Tik skelbimas	2008-09-15 14:58 PPO Operator
☐	Supaprastintas atviras konkursas (pagal rekomendacijas)	2008-10-02 09:30 PPO Operator
☐	Supaprastintas atviras (vertinimo kriterijus - mažiausia kaina)	2008-10-02 09:37 PPO Operator
☐	Apklausa (pagal rekomendacijas) (vertinimo kriterijus - mažiausia kaina)	2008-10-02 09:43 PPO Operator

Šaltinis: CVP IS demo versija // <https://demo.eviesiejipirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout> [žiūrėta 2008 10 06, 2008 10 14]

1 pav. Pirkimo šablonai vykdant elektroninius viešuosius pirkimus.

Šaltinis: CVP IS demo versija // <https://demo.eviesiejiirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout> [žiūrėta 2008 10 06, 2008 10 14]

1 pav. Kvalifikacinio klausimyno nustatymas vykdant elektroninius viešuosius pirkimus.

Klausimai					
	Nr.	Klausimas	Pageidaujamas atsakymas	Versijos numeris	Susietas su
Salygos draudžiančios arba ribojančios					
☐	1	tiekėjas (fizinis asmuo) arba tiekėjo (juridinio asmens) vadovas ar buhalteris neturi neišvukio ar nepanaikinto teistumo arba dėl tiekėjo (juridinio asmens) per pastaruosius 5 metus nebuvo priimtas ir įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis už dalvavimą nusikalstamame susivienijime, jo organizavimą ar vadovavimą jam, už kvšininkavimą, tarpininko kvšininkavimą, papirkimą, sukčiavimą, kredito, paskolos ar tikslinės paramos panaudojimą ne pagal paskirti ar nustatytą tvarką, kreditinį sukčiavimą, mokesčių nesumokėjimą, neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turta pateikimą, deklaracijos, ataskaitos ar kito dokumento nepateikimą, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimą ar realizavimą, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimą, arba dėl kitų valstybių tiekėjų yra priimtas ir įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis už 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbu, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimą	Vienas teisingas atsakymas Peržiūrėti variantus	1	Rodyti nuorodas
☐	2	Ar nėra bankrutavęs, likviduojamas, su kreditoriais sudares taikos sutarti (tiekėjo ir kreditoriu susitarima testi tiekėjo veikla, kai tiekėjas prisiima tam tikrus įsipareigojimus, o kreditoriai sutinka savo reikalavimus atidėti, sumažinti ar ju atsisakyti), sustabdes ar apribojes savo veikla arba jo padėtis pagal šalies, kurioje jis registruotas, įstatymus yra tokia pati ar panaši;	Vienas teisingas atsakymas Peržiūrėti variantus	1	Rodyti nuorodas
☐	3	nėra neįvkdęs įsipareigojimų, susijusių su mokesčių mokėjimu pagal šalies, kurioje jis registruotas, ar šalies, kurioje yra perkančioji organizacija, reikalavimus	Vienas teisingas atsakymas Peržiūrėti variantus	1	Rodyti nuorodas
Teisė verstis veikla					
☐	4	kandidatas ar dalvis turi teisę verstis ta veikla, kuri reikalinga pirkimo sutarčiai įvykdyti	Vienas teisingas atsakymas Peržiūrėti	1	Rodyti nuorodas

Šaltinis: CVP IS demo versija // <https://demo.eviesiejiirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout> [žiūrėta 2008 10 06, 2008 10 14]

2 pav. Perkančiosios organizacijos sukurtas kvalifikacinis klausimynas.